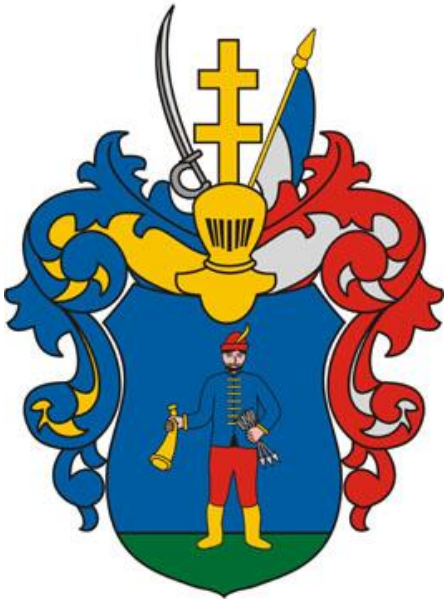

TELEPÜLÉSI KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAM

JÁSZÁROKSZÁLLÁS VÁROS

„A Földet nem apáinktól örököltük, hanem unokáinktól kaptuk kölcsön”

Készítette: Petrovics Zsolt
Okl. környezetgazdálkodási agrármérnök

2022-2027

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés ***4***

1.1 A Program főbb kapcsolódási irányai, helye és szerepe **4**

1.2 Alapelvek **6**

2. Helyzetértékelés ***8***

2.1 A környezet állapotát befolyásoló főbb hajtóerők és terhelések **8**

2.1.1 A település elhelyezkedése 8
2.1.2 A település története, helyi lakónépesség mutatói 10
2.1.3 Környezeti nevelés, képzés 12
2.1.4 Szabályozás 13
2.1.5 Intézményrendszer 14
2.1.6 Gazdaság 15
2.1.7 Vízgazdálkodás 16
2.1.8 Közlekedés 22
2.1.9 Energia-, anyagfelhasználás 25
2.1.10 Hulladékgazdálkodás 29
2.1.11 Területhasználat 31
2.1.12 Települési környezet és közterületek tisztasága 31
2.1.13 Zöldfelület-gazdálkodás 31
2.1.14 Zajterhelés 32
2.1.15 Környezetveszélyeztetés elhárításával és a környezetkárosodás csökkentésével kapcsolatos feladatok 33

2.2 Környezetállapot változása és hatásai **34**

2.2.1 Levegő 34
2.2.2 Felszíni és felszín alatti víz 37
2.2.3 Talajadottságok 42
2.2.4 Természeti környezet 43
2.2.5 Épített környezet értékei 48

2.3 Globális trendek **50**

2.3.1 Éghajlatváltozás 51
2.3.2 Környezet-egészségügy 51

2.4 SWOT analízis **54**

3. Környezeti jövőkép ***56***

4. Célkitűzések ***57***

5. Stratégiai területek ***58***

5.1 Az emberi egészség és életminőség környezeti feltételeinek javítása, a környezetterhelés hatásainak csökkentése **58**

5.1.1 Levegőminőség javítása 58
5.1.2 Zajterhelés csökkentése 58
5.1.3 Egészséges ivóvíz biztosítása 58
5.1.4 Szennyvízelvezetés- és tisztítás, szennyvíziszap kezelés, hasznosítás 59
5.1.5 Zöldfelületek védelme, zöldinfrastruktúra fejlesztése 59

5.2 Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata ____ 59
5.2.1 A biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem ____ 59
5.2.2 Talajok védelme és fenntartható használata ____ 60
5.2.3 Vizeink védelme és fenntartható használata ____ 60

5.3 Az erőforrás-takarékosság és - hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése ____ 60
5.3.1 A fogyasztás környezeti hatásainak csökkentése ____ 60
5.3.2 Energiatakarékosság és hatékonyság javítása, a megújulóenergia-hasznosítás növelése ____ 61
5.3.3Hulladékgazdálkodás ____ 61
5.3.4 Az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, felkészülés az éghajlatváltozás hatásaira ____ 62
5.3.5 Az agrárgazdaság és erdőgazdálkodás környezeti aspektusai ____ 62
5.3.6 Az épített környezet védelme ____ 62
5.3.7 Az ásványkincsekkel való gazdálkodás környezeti szempontjai ____ 63
5.3.8 Közlekedés és környezet ____ 63
5.3.9 Turizmus és környezet ____ 63

5.4 A környezetbiztonság javítása ____ 64
5.4.1 Kémiai biztonság ____ 64
5.4.2 Környezeti kármegelőzés és kárelhárítás ____ 64

6. A Program stratégiai eszközei ____ 65

6.1 Környezettudatos szemlélet és gondolkodásmód erősítése ____ 65

6.2 Társadalmi részvétel, környezeti információ ____ 66

6.3 Környezetvédelmi tervezés a területpolitikában ____ 67

6.4 Környezetvédelmi tervezés a településpolitikában ____ 68

7. A Települési Környezetvédelmi Program finanszírozás eszközei ____ 68

8. A Program végrehajtása ____ 70

9. A Program végrehajtásának nyomon követése, monitoring ____ 77

1. Bevezetés

1.1 A Program főbb kapcsolódási irányai, helye és szerepe

A Nemzeti Környezetvédelmi Program a környezet- és a természetvédelem 6 évre szóló országos stratégiai terve, amelynek melléklete a természetvédelem szakmapolitikai stratégiáját tartalmazó és fő cselekvési irányait meghatározó Nemzeti Természetvédelmi Alapterv (NTA). Az 1995. évi LIII. törvény 48/A § (2) alapján a környezetvédelmi tervezés során az alacsonyabb szintű területi terveket a magasabb szintű területi környezetvédelmi tervekkel össze kell hangolni.

Jelen felülvizsgálat egyik célja Jászárokszállás Város Települési Környezetvédelmi Program (továbbiakban: Program) célkitűzéseinek összehangolása a Nemzeti Környezetvédelmi Program célkitűzéseivel. A Program céljáról, tartalmáról, megvalósításáról a környezet védelméről szóló 1995. évi LIII. törvény rendelkezik. A környezetvédelmi törvény előírásainak megfelelően a települési környezetvédelmi Programnak a település adottságaival, sajátosságaival és gazdasági lehetőségeivel összhangban tartalmaznia kell:

- a légszennyezettség-csökkentési intézkedési Programmal, valamint a légszennyezéssel,
- a zaj és rezgés elleni védelemmel,
- a zöldfelület-gazdálkodással,
- a települési környezet és a közterületek tisztaságával,
- az ivóvízellátással,
- a települési csapadékvíz-gazdálkodással,
- a kommunális szennyvízkezeléssel,
- a településihulladék-gazdálkodással,
- az energiagazdálkodással,
- a közlekedés- és szállításszervezéssel,
- a feltételezhető rendkívüli környezetveszélyeztetés elhárításával és a környezetkárosodás csökkentésével kapcsolatos feladatokat és előírásokat.

A törvény alapján a települési környezetvédelmi Program - a település adottságaival, sajátosságaival és gazdasági lehetőségeivel összhangban - tartalmazhatja továbbá, a települési környezet minőségének, környezetbiztonságának, környezet-egészségügyi állapotának javítása, valamint a természeti értékek védelme és fenntartható használata érdekében különösen,

- a területhasználattal,
- a földtani képződmények védelmével,
- a talaj, illetve termőföld védelmével,
- a felszíni és felszín alatti vizek, vízbázisok védelmével,
- a rekultivációval és rehabilitációval,
- a természet- és tájvédelemmel,
- az épített környezet védelmével,
- az ár- és belvízgazdálkodással,
- az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésével, az éghajlatváltozás várható helyi hatásaihoz való alkalmazkodással,
- a környezeti neveléssel, tájékoztatással és a társadalmi részvétellel kapcsolatos feladatokat és előírásokat.

A Program feladata, hogy a település adottságait, a lakosság hosszú távú érdekeit és jövőbeni fejlődési céljait, - valamint a globális felelősségből és a nemzetközi együttműködésekből, adódó kötelezettségeket- figyelembe véve meghatározza a település környezeti céljait és az elérésükhöz szükséges feladatokat és eszközöket.

A Program átfogó célkitűzése, hogy hozzájáruljon a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosításához.

Stratégiai céljai:

- Az emberi egészség és az életminőség környezeti feltételeinek javítása, a környezetterhelés hatásainak csökkentése.
- Természeti értékek és erőforrások védelme, helyreállítása, fenntartható használata.
- Az erőforrás-takarékosság és -hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése és körforgásos működésének erősítése.
- A környezetbiztonság javítása.

Horizontális céljai a társadalom környezettudatosságának növelése, illetve az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodási képesség erősítése. A Program stratégiai céljainak elérését az egyes stratégiai területeken meghatározott célok és intézkedések, illetve az átfogó intézkedési területeken megfogalmazott cselekvési irányok biztosítják.

A Program fő stratégiai kereteit az Európai Unió 2030-ig tartó időszakra szóló 8. Környezetvédelmi Cselekvési Programja és az Országgyűlés által elfogadott Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia jelenti. A Program egyúttal a 2022-2027 közötti időszakban rendelkezésre álló

környezetügyi célú európai uniós fejlesztési források felhasználásának szakmai megalapozását is szolgálja.

A települési környezetpolitikának feladata, hogy meghatározza a környezeti célokat és az elérésükhöz szükséges eszközöket. A környezetpolitikának a sokoldalú tervezési rendszerben elsősorban horizontális szakpolitikai szerepet kell betöltenie, ami biztosítja a környezetvédelmi szempontok érvényesülését a társadalmi-gazdasági tevékenységek során. A Program készítése során az ágazati stratégiákból, a szakterületi Programokból adódó, környezetvédelmet érintő főbb törekvések is figyelembe vételre, illetve beépítésre kerültek.

A települési környezetpolitika főbb kapcsolódási pontjai:

- EU vonatkozó szakpolitikái és szabályozási eszközei.
- V. Nemzeti Környezetvédelmi Program, Megyei KP, Nemzeti Természetvédelmi Alapterv.
- A Program a települési környezetügy átfogó középtávú Programja, mely más ágazati és szakterületi terveket és programokat is magába integrál. (Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia, Energiapolitikai Koncepció, Nemzeti Erdő Program, Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia, Országos Kármentesítési Program, Szennyvíz-elvezetési és Tisztítási Program, Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia, Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv, Nemzeti Vízstratégia, a biológiai sokféleség megőrzésének nemzeti stratégiája).
- EU 8. Környezetvédelmi Cselekvési Programja

A véglegesített Program tartalmazza a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztályának JN/59/05873-3/2022. iktatószámú szakvéleményének az észrevételeit.

1.2 Alapelvek

A Program megfelelő végrehajtása a helyi közösség részvételét igényli, melynek során a legszélesebb körű partnerség megvalósítása szükséges. Ebben az önkormányzat aktív partnerei a vállalkozások, a gazdálkodók, a tudományos, oktatási-nevelési, szakmai intézmények és civil szervezetek, valamint a lakosság. Az együttműködés fontos eleme az országos, megyei és települési szintű feladatok összehangolása is annak érdekében, hogy az adott feladatok megoldása azon a szinten valósuljon meg, ahol az a leghatékonyabban biztosítható és a megfelelő tudás és helyismeret rendelkezésre áll.

A Program helyzetértékelése a környezet állapotát befolyásoló főbb hajtóerők és terhelések elemzésére, az egyes környezeti elemek és rendszerek jelenlegi helyzetének bemutatására épül. A helyzetértékelés főbb megállapításait a SWOT elemzés foglalja össze. Ezt követi a jövőkép és a stratégiai célok megfogalmazása. A stratégiai célokhoz stratégiai területek, illetve átfogó intézkedési területek és eszközök kapcsolódnak, amelyek részletesen ismertetik a célok eléréséhez szükséges cselekvési irányokat, eszközöket. A célok és az intézkedések megfogalmazása – azok összhangja érdekében is – a következő alapelvek figyelembevételével történt:

Alapelvek

- A környezetvédelmi törvényben szereplő alapelvek, amelyek alapvetően a környezethasználat helyes módjára (elővigyázatosság, megelőzés, helyreállítás), a felelősség vállalására (szennyező fizet), a közérdekből fakadóan az együttműködés és átláthatóság fontosságára hívják fel a figyelmet (tájékoztatás, nyilvánosság);
- a környezeti problémák, jelenségek, folyamatok összetettségéből eredően mind nagyobb teret kell kapnia a holisztikus, interdiszciplinális megközelítésnek (összefüggések vizsgálata, hatásfolyamatok feltárása), az integráció elvének, valamint a rövid, közép és hosszú távú szempontok egyidejű figyelembevételének;
- a környezeti problémák megelőzése az egész társadalom támogatását igényli, ezért különösen fontos a tervezés és a megvalósítás során a partnerség és a szubszidiaritás elve;
- a területiség elvének érvényesítése, a fenntartható térhasználat, a kedvező területi hatások elősegítése és területi szinergia megvalósítása, a környezeti, társadalmi és gazdasági adottságokhoz illeszkedő, területileg differenciált beavatkozások kialakításának elve;
- az Alaptörvény értelmében „Magyarország elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez”, ezért kiemelt figyelmet kell fordítani az esélyegyenlőség, a társadalmi igazságosság, valamint a nemzedéken belüli és nemzedékek közötti szolidaritás elvekre; melyek egyúttal kapcsolódnak a helyi erőforrások fenntartható hasznosításának elvéhez, miszerint törekedni kell a közösségek szükségleteinek helyi szinten, helyi erőforrásokból történő kielégítésére, de egyben a helyi sajátosságok, sokszínűség, készletek védelmére is.

2. Helyzetértékelés

Jászárokszállás város Program célrendszerének megalapozásához a helyzetértékelés ismerteti és elemzi a környezet állapotát befolyásoló főbb társadalmi, gazdasági folyamatokat (hajtóerők), terheléseket.

A helyzetértékelés adatai a tendenciák bemutatása érdekében több évre visszamenő időszakra vonatkoznak. A társadalom és a gazdaság működése – azaz az emberi tevékenységek – hajtóerőkként a környezetet érő terhelések révén, együttesen befolyásolják a környezeti elemek állapotát.

A terhelések alapvetően háromfélék lehetnek:

- természeti erőforrás igénybevétel,
- terület- és térhasználat,
- valamint a környezetbe történő kibocsátások.

A hajtóerőkön belül a Program helyzetértékelésében három szintet különböztetünk meg: a társadalom működése; szabályozási és intézményrendszer (jogi és gazdasági szabályozók, oktatás stb.); illetve a strukturális szint (gazdaság, infrastruktúra, stb.).

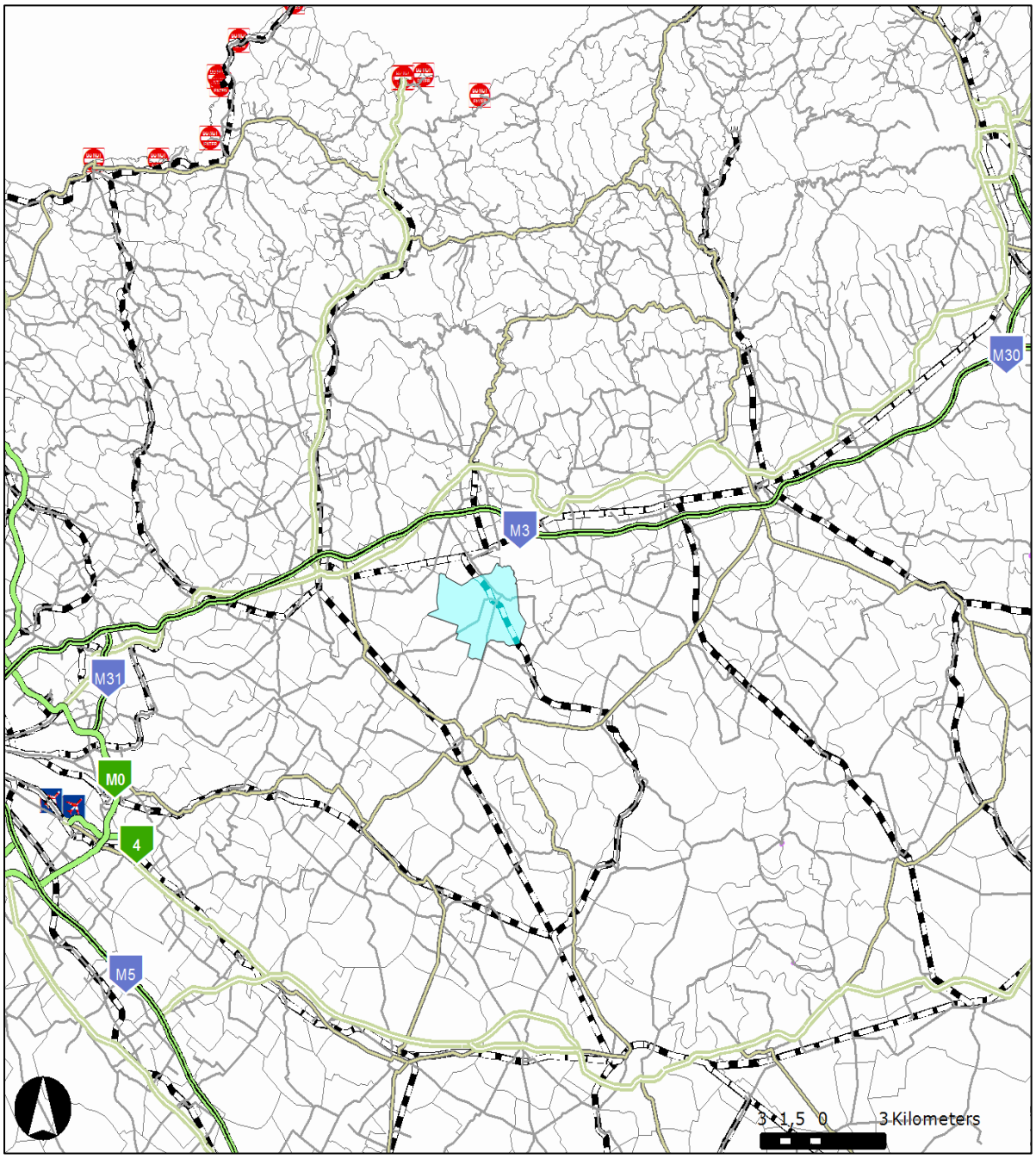
2.1 A környezet állapotát befolyásoló főbb hajtóerők és terhelések

2.1.1 A település elhelyezkedése

Jászárokszállás város az Észak-Alföld régióban, Jász-Nagykun-Szolnok megye északnyugati határszélén, a Jászberényi járásban fekszik. A települést nyugatról, északról és keletről Csány, Atkár, Vámosgyörk, Adács, Visznek és Tarnaörs, mint Heves megyei községek határolják, délről pedig Jászágó község, Jászberény város és Jászdózsa község, mint Jász-Nagykun-Szolnok megyei települések. A megyehatár egyben régióhatárként is szolgál az Észak-Alföld és Észak-Magyarország régiók között. Jászárokszállás városon halad keresztül a 3203. j. Gyöngyös – Jászberényi összekötő út, a 3205. j. Jászárokszállás – Tarnaméra összekötő út, 3231. j. Pusztamonostor – Jászárokszállás összekötő út, valamint a 86-os számú (Vámosgyörk – Újszász – Szolnok) vasútvonal.

A település megközelíthető közúton Jászberényből indulva észak felé, vagy Hatvanból indulva a 3.sz. főközlekedési úton Hort után Atkár felé letérve, illetve Vámosgyörkön keresztül. Vasúton a Vámosgyörk-Újszász-Szolnok egyvágányú villamosított vasúti mellékvonalon érhető el. A település az M3-as autópályáról lehajtva gyorsan megközelíthető.

A település elhelyezkedését az **1. térkép** szemlélteti.

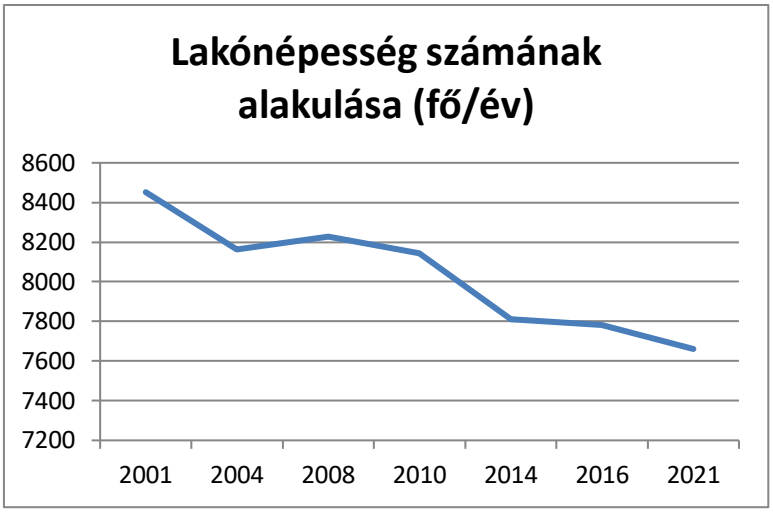
1. térkép: Jászárokszállás város elhelyezkedése (forrás: TeiR)

2.1.2 A település története, helyi lakónépesség mutatói

Település eredete, lakónépesség mutatói

Jászárokszállás lokálpatrióta jegyzője, Kóczián Gyula (1847-1896) Jász – Árokszállás múltja és jelene című munkájában még úgy fogalmazott, hogy a „mai Árokszállás alapját a Szent László király által 1084-1085 évben idetelepített jászok vetették meg.” A későbbi szakirodalom ezt a tézist már nem fogadta el, helyette inkább a XIV. században keresték a város létrejöttének helyét. Kóczián egy térképre hivatkozva az 1313-at jelölte meg Árokszállás első írásbeli említésének, míg Fodor Ferenc egy 1356-os oklevelet említ, ahol is a település neve „Árukmelléke” néven fordul elő. Herbert János szerint viszont 1366-ból származik ez a bizonyos oklevél, amikor is Konth Miklós nádor eltiltotta az „Áruk mellékszállási” philisteusokat attól, hogy panaszos birtokaikat önhatalmúlag használják. Kiss József kutatásai szerint már 1291-ben létezett itt egy település Erdő – árka néven. Ha a tudomány maga sem képes dűlőre jutni az alapítás kérdésében, akkor tág tér nyílik a népmondáknak is, melyek a város alapítását azzal az avar királlyal kötik össze, akiről Tompa Mihály is népregét írt. Eszerint a település nevében előforduló „árok” arra az esztelen vállalkozásra utal, melybe Csörsz kezdett, hogy elnyerje Délibáb kezét. Az mindenesetre tényként állítható, hogy a XV. században már létezett a község, és megkezdődött az itt lakó jászok megtérítése is. Hunyadi Mátyás kiváltságlevele 1458-ban már említést tett Árokszállás plébániájáról. Hogy nevezetes hely volt a középkornak ezen szakaszában, mi sem bizonyítja jobban, mint hogy Lazarus diák térképe (1528) is feltüntette. Állítólag még a német hadak elöl visszavonuló Szapolyai János király is éjszakázott itt.

A település lakossága a XVIII. századtól kezdve fokozatosan megszerzett pusztáit is betelepítette. Főként az 1850-es évektől figyelhető meg a lakosság nagyobb arányú kirajzása. Birtokokat szereztek az árokszállásiak Csány, Tarnaörs, Visznek, Adács, Atkár községekben. Az 1930-as években és 1946-ban a dunántúli Iregszemcsére és Nagykálóra költöztek át néhányan telepítési akció keretében. Mindez az alap lakosság számában komoly ingadozást nem okozott, csupán némi esés, vagy stagnálás volt megfigyelhető. Lakossága 1801-ben 5500, 1852-ben 8310, 1910-ben 11 286, 1930-ban 12 226 fő volt, ez utóbbi volt a maximum, 2016-ban 7783-an, 2021-ben 7661-en éltek a településen (1. diagram). Az 1990-es évek közepétől az ipari ágazat fejlődésnek indult, ennek köszönhetően az elvándorlás stagnálása figyelhető meg, a 2010. évben a vándorlási különbözet pozitív volt. A 2015. évben az állandó elvándorlások száma 122, 2021-ben 171, az állandó odavándorlások száma 2015-ben 118, 2021-ben 177 fő. A népességfogyás fő okait a születések számának csökkenése, valamint a halálozások számának növekedése jelenti, mely tényezőket együttesen jól jellemez a természetes szaporodás és fogyás mutatója.

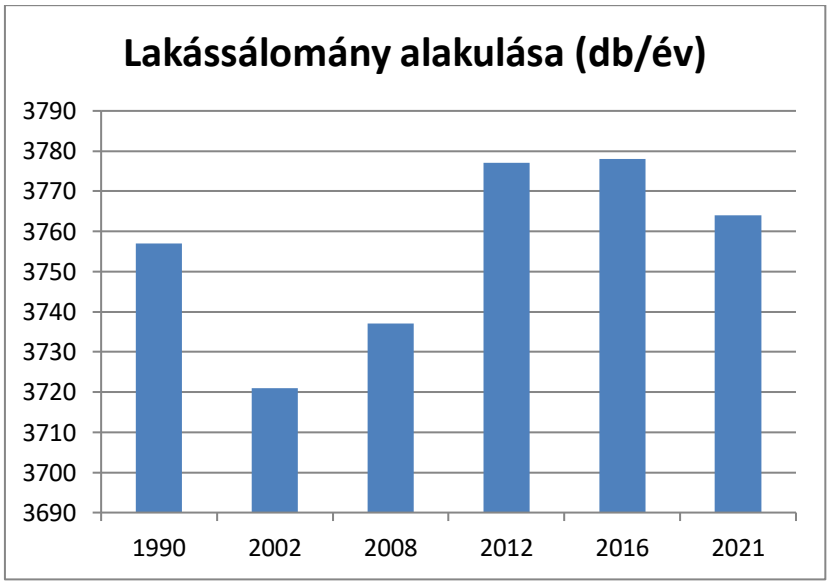

1. diagram: lakónépesség számának alakulása (forrás: KSH)

Az utóbbi 3 évben (2017.-től) az odavándorlások száma meghaladja a megyei és járási értéket. A 2002. után csupán pár év volt, amikor nem érte el a megyei, illetve járási átlagot a vándorlás mértéke.

A 65 év felettiek számának, a teljes népességszámhoz viszonyított aránya stabilnak mondható. Ezzel ellentétben az aktív korú népesség (15-64 esek száma) aránya kismértékű, csökkenő tendenciát mutat. Meg kell azonban említeni a 0-14 éves korú lakosság arányának kedvező alakulását, mely ugyan kis mértékű, de mégis növekvő tendenciájú.

A lakásállomány alakulása (2. diagram) kis mértékben csökkenő képet mutat a 2016-tól.

2. diagram: lakásállomány alakulása (forrás: KSH)

2.1.3 Környezeti nevelés, képzés

Az egyén és a közösségek környezethez, természethez való viszonyának alapvető tényezői az értékek, a szokások, a tudás, a szemlélet, a viselkedés.

A város fejlesztésének egyik stratégiai ágazata az oktatás. Jászárokszállás Város Önkormányzata köznevelési intézményeit a mindenkori jogszabályi előírásoknak és a helyi társadalmi elvárásoknak megfelelően kívánja működtetni. Olyan átlátható intézményeket kíván fenntartani, amelyeket pedagógiai, szakmai és pénzügyi hatékonyság jellemez. A törvényben szabályozott ellátási kötelezettségének megfelelően, lehetősége szerint folyamatosan gondoskodni kíván a nevelés-oktatás feltételeinek minőségi fejlesztéséről.

Kiemelt cél a zökkenőmentes feladatellátás szakképzett pedagógusok irányításával, a pedagógiai programokban meghatározott feladatokhoz a megfelelő tárgyi feltételek biztosításával.

Oktatási, nevelési intézmények:

- Jászárokszállási Széchényi István Általános iskola és Alapfokú Művészeti Iskola
- Deák Ferenc Gimnázium, Közgazdasági és Informatikai Szakgimnázium
- Jászárokszállási Városi Óvoda

Az oktatási intézmények hosszú távú pedagógiai céljai között javasolt, hogy szerepeljen:

- Az általános célokra vonatkozó érték- és szokásrendszer érzelmi, értelmi, esztétikai és erkölcsi megalapozása
- Az ökológiai gondolkodás kialakítása, fejlesztése
- Rendszerszemléletre nevelés
- Holisztikus szemléletmód kialakítása
- Fenntarthatóságra nevelés
- A környezetetika hatékony fejlesztése
- Érzelmi és értelmi környezeti nevelés
- Tapasztalaton alapuló, kreatív környezeti nevelés
- Tolerancia kialakítása
- Környezettudatos magatartás és életvitel segítése
- Az állampolgári – egyéb közösségi – felelősség felébresztése
- Az életminőség fogyasztáson túlra mutató alkotóinak keresése
- Az egészség és a környezet összefüggéseinek feltárása
- Ismeretek és jártasságok kialakítása, amelyek segítségével képesek lesznek megelőzni az egészségügyi problémákat, illetve csökkenteni azok súlyosságát
- Helyzetfelismerés, ok-okozati összefüggések
- Problémamegoldó gondolkodás, döntésképesség
- Globális összefüggések megértése
- Létminőség választásához szükséges értékek, viselkedési normák kialakítása
- Családi életre nevelés fejlesztése
- Az egészséges életvitelhez szükséges képességek fejlesztése

2.1.4 Szabályozás

Jászárokszállás Város Önkormányzata **5/2000. (III.03.) Ör. számú rendelete** a város „Környezetvédelmi alap”-járól rendelkezik.

Az Alap bevételei a következők:

- A települési önkormányzat által jogerősen kiszabott környezetvédelmi bírság teljes összege,
- A környezetvédelmi hatóság által Jászárokszállás Város területén jogerősen kiszabott környezetvédelmi bírság összegének 30 %-a,
- A környezetterhelési díjak és az igénybevételi járulékok külön törvényben meghatározott része,
- Az Alap lekötésből származó kamatbevételek,
- Az Önkormányzat éves költségvetésében meghatározott környezetvédelmi célú előirányzat,
- Az 1995. évi LIII. tv. 58. §. /6/ bekezdése alapján az Önkormányzat arányosan megillető megosztott bevétel,
- Az állampolgárok, jogi személyek, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek által az Alap részére történő befizetések, illetve bármely az Alapot illető bevétel.

Az Alap felhasználásáról a Pénzügyi Bizottság javaslata alapján a Képviselő Testület évente, a költségvetési rendelet elfogadásától számított 60 napon belül rendelkezik. Az Alap bevételeit környezet- és természetvédelmi célokra kell felhasználni, más célra azok még átmenetileg sem vonhatók el.
Jászárokszállás Város Önkormányzata Képviselő-testületének **9/2001. (VI.01.) rendelete** a település köztisztasággal, a zöldterület és parkfenntartással, a települési és folyékony hulladékkal összefüggő feladatok végrehajtásáról szól.

A közterületek rendszeres tisztántartásáról, a belterjesen művelt parkok fenntartásáról Jászárokszállás Város Önkormányzata gondoskodik, részben az Önkormányzat köztisztasági feladatait ellátó Városgondnokság Jászárokszállás önkormányzati költségvetési szerv, mint szolgáltató útján, részben az érintett ingatlantulajdonosok, használók kötelezésével.

A hulladékgazdálkodási közszolgáltatást a Szelektív Hulladékhasznosító és Környezetvédelmi Nonprofit Kft. (székhelye: 5100 Jászberény, Lehel vezér tér 18.) végzi.

A szolgáltató végzi:

- a közutak, terek útburkolatai (parkolók) és az ezeket szegélyező járdák, nyilvános lépcsők, a közterületen lévő árkok és ezek műtárgyai tisztántartását és az ott keletkezett közterületi hulladék összegyűjtését és elszállítását,
- az utcai hulladékgyűjtő tartályok rendszeres kiürítését, tisztántartását és karbantartását,
- hóeltakarítási és síkosság-mentesítési munkákat a biztonságos közlekedési feltételek megvalósítása érdekében,

- zöldterületi, parkfenntartási munkákat, a parki berendezések állagmegóvását, karbantartását.

Jászárokszállás Város Önkormányzata Képviselő-testületének **14/2005. (X.28.) rendelete** a zaj és a levegővédelem egyes helyi szabályairól szól. A rendelet hatálya kiterjed Jászárokszállás Város közigazgatási területén lévő kulturális, szórakoztatóipari, üdültetési, sport és egyéb létesítmények, továbbá a helyi hírközlési és hirdetési célokra alkalmazott szabadtéri, illetőleg létesítmények zárt tereiben üzemelő hangosító berendezésekre, melyek üzemben tartása, használata a környezetbe zajkibocsátással jár. A rendelet hatálya kiterjed továbbá minden olyan indokolatlan zajkeltésre is, mely mások pihenését, nyugalmát zavarhatja. A rendelet szabályozza az avar és a kerti hulladék kezelését is.

A talajterhelési díj helyi szabályairól Jászárokszállás Város Önkormányzata Képviselő-testületének **20/2004. (VI.25.) rendelete** szól. A rendelet hatálya Jászárokszállás város közigazgatási területén azokra a szennyvíz-kibocsátókra terjed ki, akik a műszakilag rendelkezésre álló közcsatornára nem kötnek rá és helyi vízgazdálkodási hatósági engedélyezés hatálya alá tartozó szennyvízelhelyezést, ideértve az egyedi zárt szennyvíztározót is, alkalmaznak.
Jászárokszállás Város Önkormányzata Képviselő-testületének **20/2015. (IX.09.)** önkormányzati rendelete a táji-természeti és művi értékek, valamint a településkép helyi védelméről szól. A táji, természeti értékek védelme a település közigazgatási területén kiterjed a település táji környezetére; a hagyományos művelési módra; az itt található, jellegzetesen e vidékre jellemző természetes képződményekre és jellemző megjelenési formája okán annak tekinthető objektumokra; az élővilágra, a lokális ökoszisztémákra, egyedi tájértékekre.

A közterületek használatáról Jászárokszállás Város Önkormányzata Képviselő-testületének **2/2019. (III.27.)** önkormányzati rendelete szól.

Az avar és kerti hulladékok égetésének szabályairól Jászárokszállás Város Önkormányzata Képviselő-testületének **7/2022. (III.25.)** önkormányzati rendelete szól. Avart és kerti hulladékot elsősorban hasznosítással kell ártalmatlanítani, az elkülönített hulladékgyűjtési rendszer igénybe vételével vagy komposztálással. Amennyiben a hasznosítás nem oldható meg, az avar és kerti hulladék égetése a rendelet előírásainak megfelelően történhet.

2.1.5 Intézményrendszer

A település fejlett intézményrendszerrel működik. Az óvodai, általános és középiskolai képzés keretén belül látja el a közoktatási feladatokat.

Szociális ellátás intézményei:

- Gondozási központ
- Idősek Bentlakásos Otthona (apartmanház)
- Nappali ellátás (Idősek Napközi Otthona)
- Család- és Gyermekjóléti Szolgálat
- Bölcsőde

Kulturális ellátás intézményei:

- Városi Könyvtár

- Petőfi Művelődési Ház

Egészségügyi ellátás intézményei:

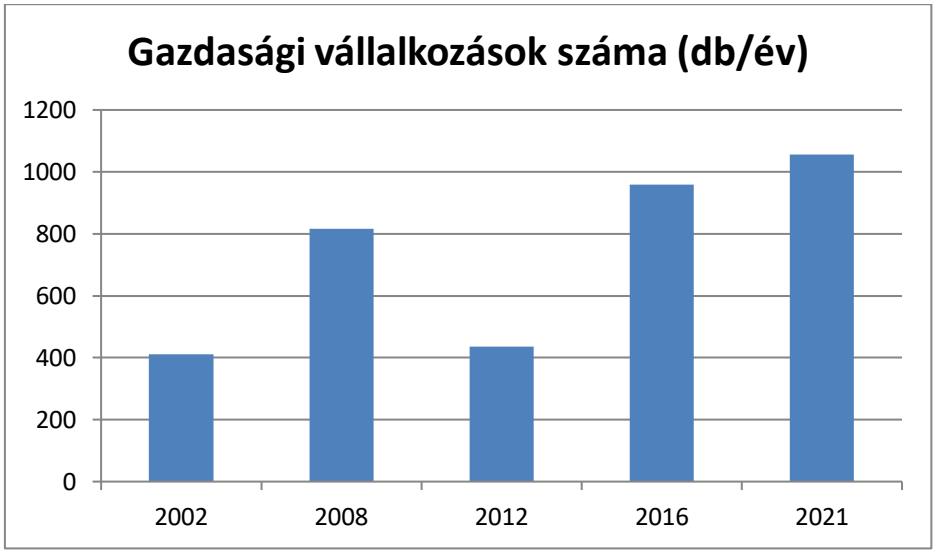
- Fogorvosok
- Gyermekorvos
- Gyógymasszázs, gyógytorna
- Gyógyszertárak (Szent Margit Gyógyszertár, Agóra Gyógyszertár)
- Háziorvosok
- Vérvétel
- Védőnők

Városüzemeltetés intézményei:

- Városgondnokság
- Jászárokszállás Város Polgárőr Egyesület
- Jászárokszállási rendőrőrs
- Jászárokszállási Önkormányzati és Önkéntes Tűzoltóság
- Falugazdász

2.1.6 Gazdaság

A nyilvántartott álláskeresők számának aránya az aktív korú népességen belül 2005. év és 2019. év között a jászberényi járáshoz hasonlóan alacsonyabb volt Jászárokszálláson az országos, megyei átlagnál. Míg a megyei átlag 5% feletti, az országos 4% körüli, addig Jászárokszálláson ez az arány 3% körüli. A nyilvántartott álláskeresők mennyiségi változásának aránya mutatja, hogy 2011.-ig növekedett az álláskeresők száma, majd utána egy folyamatos csökkenés következett be, mind az országos, mind a megyei, mind a járási és mind a települési szinten. A nyilvántartott álláskeresők száma általánosságban Jászárokszálláson volt a legalacsonyabb.

3. diagram: Regisztrált gazdasági vállalkozások száma (forrás: KSH)

A településen a vállalkozások száma (1000 lakosra vetítve) alacsonyabb, mint az országos és megyei és járási átlag. Turizmus tekintetében elmondható, hogy a vendégéjszakák száma a vizsgált időszakban

szinte végig alacsonyabb volt az országos, megyei és járási átlagnál. Egyedül a járási átlag, amivel közel megegyező tendencia volt megfigyelhető. A településen a legtöbb vállalkozás pénzügyi, biztosítási tevékenységbe sorolt. Ezt követi az építőipar. Bár ezek száma jelentős a legfontosabb (legtöbb embert foglalkoztató, legnagyobb iparűzési adót fizető) cégek a háztartási és a járművekkel kapcsolatos iparban találhatók.

A településen működik az Önkormányzat tulajdonában, kezelésében és üzemeltetésében a Jászárokszállási Ipari Park. Az Ipari Park 1998-tól indult el, onnantól játszik jelentős szerepet azipari gazdasági szerep a település életében. A Város bevételeinek jelentős részét teszi ki a helyi iparűzési adó. Az Ipari Park a város déli részén található. 2018-ban az Ipari Park területe 50,7 ha-al bővült.

Fontos szempont az itt működő és majd újonnan betelepülő vállalkozások felé, hogy a környezetet nem terhelő vállalkozások megtelepedését várja el az Önkormányzat. Elsősorban háztartási gépgyártás, járműipari tevékenységekkel foglalkozó cégekről van szó. A fenti cél – köszönhetően, hogy az Önkormányzat a tulajdonosa és az üzemeltetője az Ipari Parknak – meg is valósul. A betelepült cégek közül egy 500 főnél is többet foglalkoztat, de további három 180 főnél több dolgozót alkalmaz.

A településen a jövedelmi viszonyok magasabbak a megyei és országos átlagnál. A munkanélküliség aránya itt is kedvezőbb, mint a megyei és országos átlag. Képzettségi viszonyok tekintetében viszont a település elmarad a kistérségi, megyei és országos szinttől is.

Az üdülőfunkciónak jelentős szerepe van a településen- A fürdő és a körülötte található üdülőterületek a település délkeleti részén találhatók. Az üdülőterület mellett még a horgászat is megjelenik a település életében. A zártkerti termelés háttérbe szorult, így a kiskerti növénytermesztés nem jellemző jelenleg.

A fejlesztések között szerepel az Ipari Park bővítése, az ehhez kapcsolódó infrastruktúra kiépítésével együtt. A jövőbeli fejlesztések között turisztikai, idegenforgalmi célú fejlesztések szerepelnek. A termálfürdőnél egy új medence kialakítása, a Peresi horgásztónál annak körbejárhatósága és fejlesztése van tervbe véve.

2.1.7 Vízgazdálkodás

2.1.7.1 Ivóvízellátás

Az ivóvízellátás - mint közszolgáltatás - környezetvédelmi szempontból általában nem vizsgálandó tényező, de egy település életében, és az ott élők életminőségében meghatározó fontosságú elem. Egyrészt infrastrukturális fejlettségi mutató, hogy a lakásokba hogyan jut el a vezetett ivóvíz. Másrészt környezet-egészségügyi szempontból lényeges, hogy a lakosság milyen minőségű vizet fogyaszt, ezért, mint kritikus faktort, az egészséges ivóvízzel való ellátást is meg kell vizsgálni. A vízbázis védelembe-helyezésével és a megfelelő víztisztítási technológia üzemeltetésével sem garantált ugyanis teljes mértékben az, hogy a lakossághoz kifogástalan víz jut el, hiszen a vízelosztás és a vízvezetés során is szennyeződhet az ivóvíz. Ennek az ún. másodlagos vízszennyezésnek a megelőzése, felderítése, a bekövetkezett minőségromlás emberi egészséget veszélyeztető hatásának kivédése üzemeltetési és környezet-egészségügyi feladat.

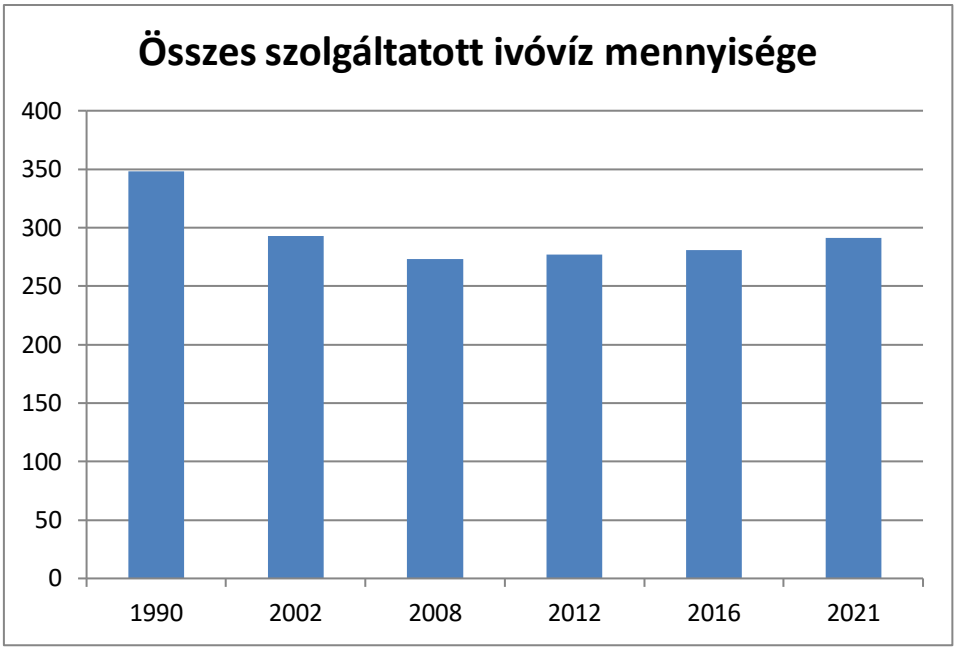
4. diagram: Háztartásoknak szolgáltatott víz mennyisége (em^3/év; forrás: KSH)

A háztartásoknak szolgáltatott ivóvíz mennyisége kiegyenlített képet mutat az elmúlt időszakban (4. diagram) . A háztartásoknak szolgáltatott víz mennyisége 2012-ben 227 (1000m^3), 2021-ben 234 (1000m^3) volt. A település saját vízművel rendelkezik (Jászárokszállás, Sport u. hrsz: 4534) a víznyerés jelenleg 4 db mélyfúrású kútból történik. A vízművet a Heves Megyei Vízmű Zrt. (3300 Eger, Hadnagy u. 2.) üzemelteti.
Víztorony helye: Napsugár u. 1655/37 hrsz.

- maximális kapacitása 2200 m^3/d
- mértékadó kapacitása 1450 m^3/d
- kihasználtsága 60 -75 %
- a termelt víz mennyisége átlag 1450 m^3/d

1/1. táblázat: ivóvíznyerő kutak adatai (forrás: Heves Megyei Vízmű Zrt.)

Kút azonosító	Kat. szám	Építés/felújítás ideje	Talpmélysége	Vízhozam
2/A kút	B-74	2002	198	670 l/perc
5. kút	K-70	1988	350	240 l/perc
6. kút	K-71	1988	193	330 l/perc
7. kút	K-72	1988	105	360 l/perc

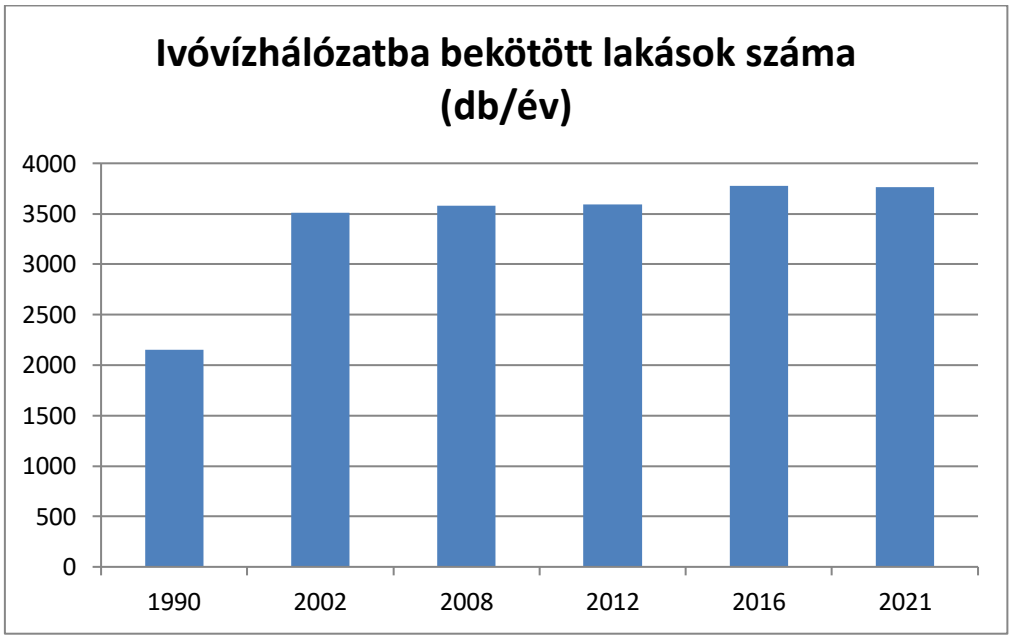

5. diagram: Összesen szolgáltatott ivóvíz mennyisége (em^3/év; forrás: KSH)

1/2. táblázat: Közüzemi ivóvízellátás (Forrás: KSH)

Év	Közüzemi vízhálózatba bekapcsolt lakás (db)	Összes szolgáltatott víz mennyisége 1000m^3	Háztartásoknak szolgáltatott víz 1000m^3
2012	3973	277	227
2016	3778	281	217
2021	3764	291	234

Az összes vezetékes ivóvízfogyasztás lassú növekedést mutatott az elmúlt időszakban (2013-tól 2021-ig).

6. diagram: Közüzemi ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások száma (forrás: KSH)

A Kormány 201/2001 (X. 25.) Korm. rendelete az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről előírja a vízellátó vállalatoknak a nyersvíz részletesebb, a mikroszennyezőket is magában foglaló elemzését. A közüzemi vízművek termelőkút adatait a vízügyi igazgatóságoknak küldik meg. Ivóvíz minőségi problémát a településen egyetlen paraméter sem okoz. Az ivóvíz vizsgálata havi rendszerességgel zajlik a településen. Jászárokszállás település vízminőségi adatait az alábbi táblázat tartalmazza.

1/3. táblázat: ivóvíz minőségi adatok Jászárokszálláson 2021-ben ((forrás: Heves Megyei Vízmű Zrt.)

Paraméter	Nyersvíz	Határérték	Kimenő tisztított víz
Arzén (µg/l)	0,60	10	0,0
Bór (mg/l)	<0,020	1,0	0,0
Nitrát (mg/l)	0,5	50	1,4
Nitrit (mg/l)	0,0	0,5	0,0
Ammónium (mg/l)	0,51	0,5	0,16
Klorid (mg/l)	7	250	7
Vezetőképesség (mikroS/cm)	600	2500	600
pH	7,58	≥6,5 és ≤9,5	7,39
Vas (µg/l)	109	200	0,0
Mangán (µg/l)	119	50	0,0
KOIps (mg/l)	0,92	5,0	0,86
Szulfát (mg/l)	21	250	20
Nátrium (mg/l)	56,2	200	49,4
Telepszám 22 ^{0}C-on	50	500	0,0
Keménység (mg/l CaO)	150	Min. 50, max. 350	150

A vízminőség minden paramétert tekintetében megfelelő. A település ivóvízvezetékének kora ac. csövek esetében közel 50 év, műanyag csövek tekintetében 37 év. Állapota elfogadható, vízveszteség, mértéke közepes, korszerűsítés nem tervezett.

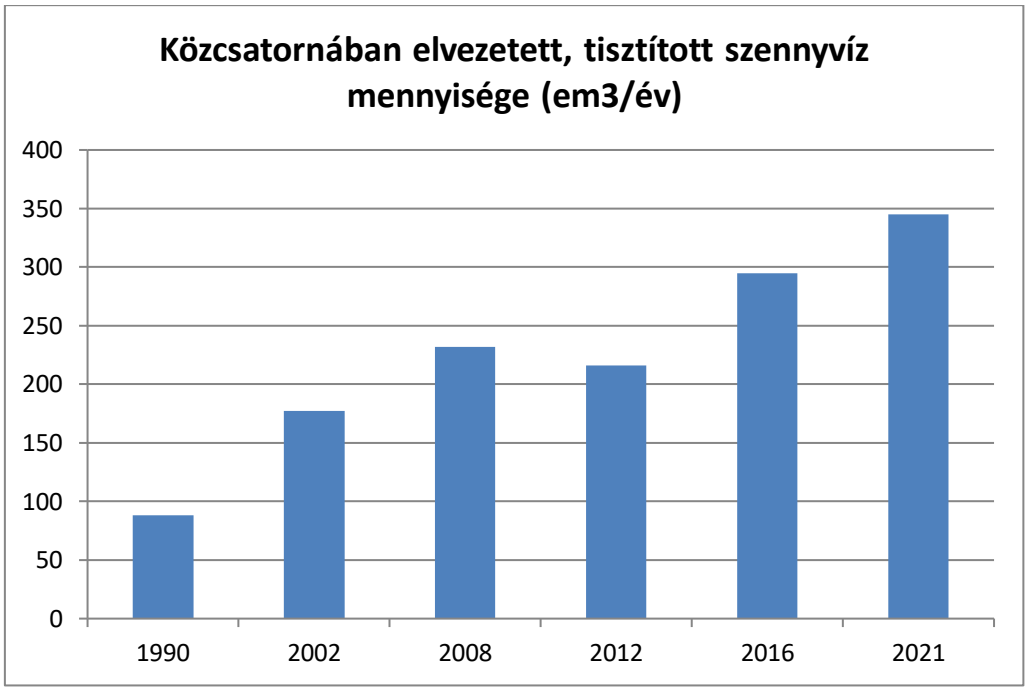
2.1.7.2 Szennyvízkezelés

Jászárokszálláson teljes a szennyvízcsatorna hálózat kiépítettsége. A 2006. évben átadott tisztítótelep 2500 m^3/nap kapacitású. A telep működése megfelel az uniós elvárásoknak, előírásoknak, hiszen velük összhangban kerültek kialakításra a műtárgyak és technológiai elemek. A szennyvízhálózat működtetése a Heves Megyei Vízmű Zrt., mint szolgáltatón keresztül történik.

A tisztítómű Jászárokszállás külterületén az ipartelepi rész mellett található és a tisztítandó szennyvíz mechanikai, biológiai tisztítását biztosító technológiával rendelkezik. A mechanikai tisztítás automatikus finom gépi rácson való átvezetésből, homokeltávolításból áll. A technológia eleveniszapos biológiai tisztítás, nitrifikációval, denitrifikációval, és a foszfor részleges biológiai eltávolításával történik.

A tisztítótelep kapacitása: Q_d= 2500 m^3/d (csatornán érkező)
Q_d= 50 m^3/d (települési folyékony hulladék)

A közcsatornára elvezetett szennyvíz mennyisége folyamatos növekedést mutat (7. diagram). A 2002. évben 177 (em^3), a 2021. évben 345 (em^3) szennyvíz került közcsatornán elvezetve és megtisztítva.

7. diagram: Közcsatornába elvezetett összes szennyvíz mennyisége (forrás: KSH)

Az alábbi táblázat a település jellemzőbb adatait szemlélteti a szennyvízkezeléssel kapcsolatban A közcsatorna hálózat hossza 59,5 km volt 2016-ban, hossza 2021-ig nem változott. A háztartásokból közcsatornán elvezetett és megtisztított szennyvíz mennyisége folyamatosan nőtt 2012 óta, párhuzamosan a csatornahálózatra bekapcsolt lakások számával.

1/4. táblázat: közüzemi adatok - keletkezett szennyvizek (Forrás: KSH)

Év	Közcsatorna hálózatba bekapcsolt lakások száma	Tisztított összes szennyvíz mennyisége (1000 m^3)	Háztartásokból közcsatornán elvezetett szennyvíz mennyisége (1000 m^3)
2012	2943	216	197,6
2016	3428	295	201,02
2021	3546	345	224

A szennyvíztisztító telep megfelelő tisztítási hatásfokkal rendelkezik, határérték túllépés nem történt, az elmúlt években bírságot nem szabtak ki a telepre. A közeljövőben technológiai fejlesztés illetve módosítás nem várható, a tisztító telep jogszabályi előírásokat kielégítő hatásfokkal üzemel.

A tisztított szennyvíz minőségi paraméterei határérték alattiak (1/5. táblázat)

1/5. táblázat: szennyvíz minőségi paraméterek – mg/liter (forrás: Heves Megyei Vízmű Zrt.)

Paraméterek	Nyers szennyvíz (mg/l)	Tisztított szennyvíz (mg/l)	Határérték (időszakos vízfolyás befogadó mg/l)
BOI_5	300	13	25
KOI-dikromátos	652	48	75
SZOE (olajok, zsírok)	n.a.	3,6	15
Ammónia-ammónium-N	52	5	5
Összes N	72	17	25
Összes P	10	0,8	5
Szulfidok	n.a	n.a.	0,01
Összes lebegő anyag	200	20	50
pH	8,13	7,75	6,5-9

2.1.7.3 Települési csapadékvíz-gazdálkodás

Jászárokszállás város területén kiépült a csapadékvíz elvezető rendszer a belterületen. A külterületen mesterséges árokrendszer nem épült ki. A külterület két fő befogadója a Szarv-ágy-patak, illetve az Ó-Gyöngyös-patak.

A városban a felszíni vízelvezető rendszer hossza mintegy 78 km, melyből csupán 1,50 km a zárt rendszerű csapadékvíz elvezető rendszer nagysága. A fenntartási munkákat részben saját erőből (pl. közmunka program), részben külső vállalkozóval végezteti az önkormányzat. A javarészt elhanyagolt vízelvezető-rendszer és hiányosságai évről évre egyre növekvő problémát jelentenek. A városból érkező csapadékvizek nem megfelelő elvezetéséből adódó helyi vízkárok jelentős anyagi terheket okoznak mind az önkormányzati, mind a magántulajdonokban.

Javasolt intézkedések:

- Csökkenteni kell a csapadékvíz-veszély kockázatát a mezőgazdasági területeken és a település belterületén;
- Lassítani kell a csatornák feliszapolódásának és eutrofizációjának ütemét, illetve biztosítani kell rendszeres tisztításukat.
- Településrendezési tervet belvíz veszélyeztetettség szempontjából felül kell vizsgálni, a veszélyeztetett részeken az építési engedélyezés gyakorlatát meg kell változtatni;
- A település teljes bel-, illetve csapadékvíz-elvezető rendszerét ki kell építeni, karbantartásukat biztosítani kell a vizek zavartalan lefolyása végett;
- Meg kell akadályozni a csapadékelvezető árokba szennyezett (olajos, vegyszeres, ingatlanon keletkező, tárolt szennyvíz) víz bevezetését;
- Folyamatosan ellenőrizni kell a csapadékvíz elvezető rendszer kezelését.

2.1.7.4 Ár- és belvízvédelem

Jászárokszállás területén belül egy elsőrendű árvízvédelmi fővonal található. Az árvízvédelmi fővédvonal a Tarna-patak kapcsán került megépítésre. Egésze külterületen helyezkedi el, és Visznek település védelmét szolgálja. Korábban a település területén folyt a Gyöngyös-patak korábbi medre, illetve a Szarv-ágy-patak, amik időszakosan árvízzel, elöntéssel tudták fenyegetni a Várost. 1996.-ban a Gyöngyös-patak átkötésre került a Külső-Mérgesbe Vámosgyörk térségében. Az átkötéssel a Vámosgyörk-Visznek szakasz közötti mederszakasz már nem vesz részt a Gyöngyös-patak vízgyűjtőjéről érkező vizek levezetésében, ezért is került átnevezésre Ó-Gyöngyös-patak névre. A Szarv-ágy-patak hóolvadáskor, illetve nagyobb csapadékok hatására szállít vizet. A városi szakaszán a pataknak, az Ipari Park mellett, a két partján kétoldali víztartó depónia, valamint víztartó támfal épült. Mindkét patak ÉMVÍZIG kezelésben van.

A városi csatornarendszer befogadó vízfolyása a Szarv-ágy patak. Az önkormányzatnak a Szarv-ágy patakot érintő árvízvédelmi fejlesztési igénye mögött országos viszonylatban is sürgős beavatkozást igénylő megoldandó probléma áll. Az önkormányzati tulajdonú belterület védelmét szolgáló vízelvezető hálózat kiépítettsége, a meglévők állapota nem megfelelő. A **18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM.** számú együttes rendelet "A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról" alapján Jászárokszállás település az ***erősen veszélyeztetett*** "A" kategóriába tartozik.

A BAZ Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság tájékoztatása alapján (35500/4880/2020 ált. 1501/2020,) az alábbi problémák merültek fel:

- nincsenek vízelvezető árkok vagy a kapacitás túl kicsi;
- vízelvezető árkok, aknaszemek folyamatos tisztításának hiánya, elhanyagolás
- átereszek eldugulása, rossz műszaki állapota,
- mélyen fekvő területre kiadott építési engedélyek
- mélyen fekvő területekre kiadott építési engedélyek,
- a meglévő víztározók tárolókapacitása kevés, így a nagy mennyiségű és hirtelen jött csapadék tárolása nincs megoldva,
- település alacsony fekvése miatt lassú a lefolyás,
- bizonyos településrészek terepszintje a közeli folyó árvízi vízszintje alatt fekszik

Jászárokszállás város legmélyebben fekvő területe 94,5 m.Bf míg a legmagasabb pontja 115 m.Bf. található. A terület északnyugat – délkeleti irányban lejt.

2.1.8 Közlekedés

Jászárokszállás Jász-Nagykun-Szolnok Megye északnyugati megyehatára mentén, az Észak-Alföld régióban helyezkedik el. A 3203. j. (Gyöngyös – Jászberény) összekötő út kapcsolatot biztosít (20 perc) az M3-as autópálya, illetve a 3. sz. főút irányába. Délre Jászberény, északra Gyöngyös 20 perces autóútra elérhető.

Jászárokszállás területét az alábbi közlekedési hálózatok érintik.

Országos mellékút:

- 3203. j. Gyöngyös – Jászberény összekötő út
- 3205. j. Jászárokszállás – Tarnaméra összekötő út
- 3231. j. Pusztamonostor – Jászárokszállás összekötő út

Vasút:

- 86-os számú (Vámosgyörk – Újszász – Szolnok) vasútvonal
- Jászárokszállás vasúti megállóhely

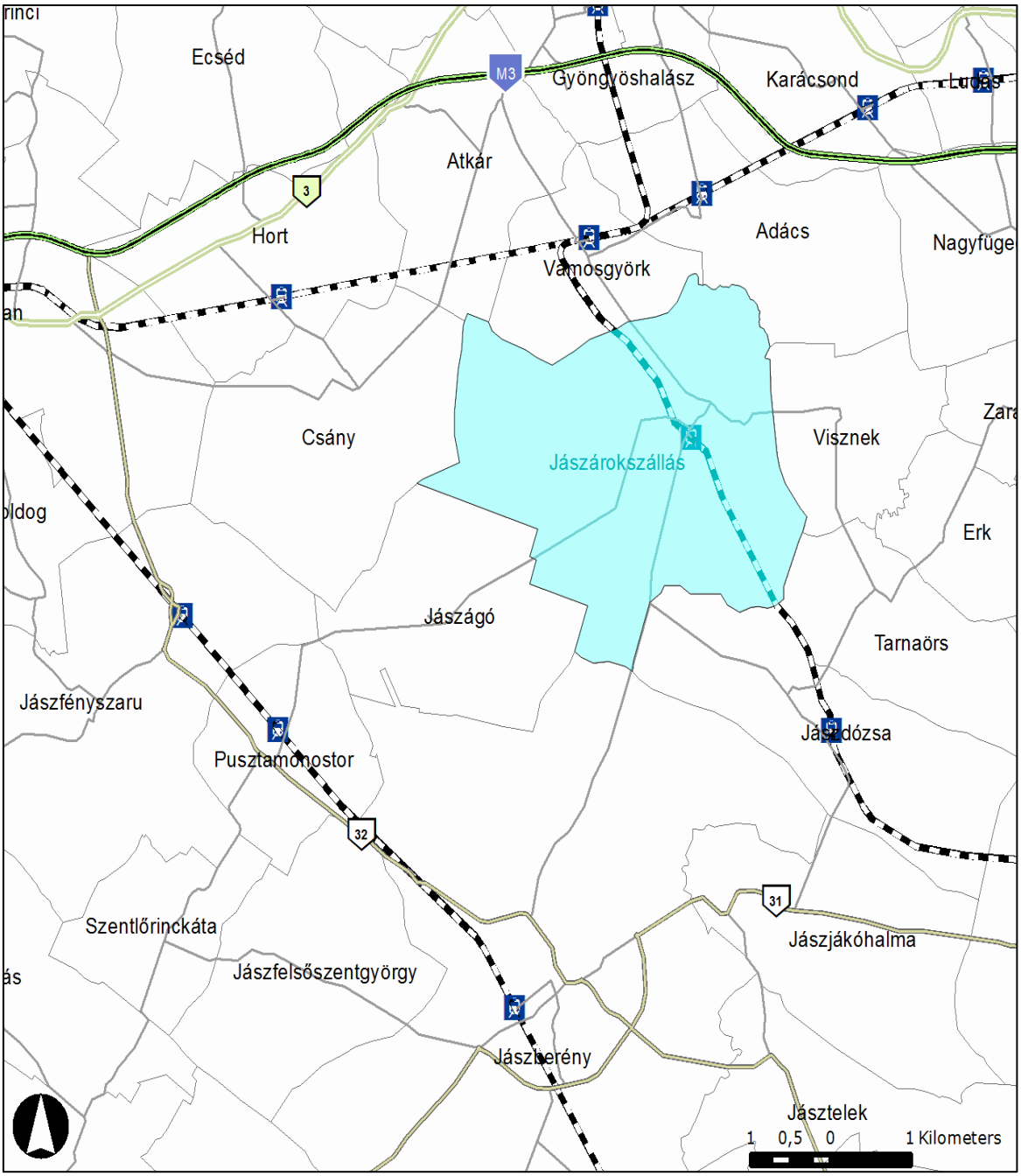
9 db buszmegálló és 1 db vasúti megálló található Jászárokszálláson. A 9 db buszmegállóból 5 db a belterületen, 4 db a külterületen található. A vasútállomás szintén a belterületen van.

A településen áthalad a 86 számú [Vámosgyörk – Újszász – Szolnok] vasútvonal. A vasúti megállóhely a belterületen található. Az állomáshoz vezető úton keresztül gyalogosan kb. 17 perc alatt lehet eljutni a településközpontba. Napi 7 vonatpár adja a vasúti közlekedést. Budapestre Vámosgyörkön való átszállással lehet eljutni.

A 2010-től 2020-ig terjedő időszakot vizsgálva megállapítható, hogy a két összekötő út forgalma növekedett, míg a 3205. j. útnál csökkenés látszik. A 3203. j. összekötő útnak a legnagyobb a kapacitás kihasználtsága 44%-kal.

Meglévő kerékpárút található a Kossuth Lajos út mellett a Városháza és Ipari park között. Emellett épül a Széchényi úton TOP-os pályázatból egy kerékpárút, ami csatlakozik a Kossuth úti kerékpárúthoz. A gyalogos közlekedés a lakóterület főbb utcái mentén biztosított kiépített járdával. A szűkebb lakóterületi, vagy üdülőterületi utcák többsége burkolt. Ezeken külön gyalogos sáv nem épült ki a szélességből adódóan.

A település közlekedési hálózatát szemlélteti a **2. térkép**.

2. térkép: Jászárokszállás város közlekedési hálózata (forrás: TeiR)

2.1.9 Energia-, anyagfelhasználás

Jászárokszállás gázellátását az OPUS TIGÁZ Gázhálózati Zrt (4200 Hajdúszoboszló, Rákóczi út 184.) biztosítja. A város teljes belterülete vezetékes gázhálózattal ellátott. A településen a közintézmények energiaigényének teljes körű kielégítését földgáztüzeléssel oldják meg. A hálózat állapota megfelelő. Az összes gázcsőhálózat hossza 83,6 km volt 2015-ben, 2021-re 84,3 km-re nőtt.

1/6. táblázat: a település gázellátásának adatai (forrás: KSH)

Év	Összes gázfogyasztók száma (db)	Háztartási gázfogyasztók száma (db)	Háztartásoknak értékesített gázmennyiség (ezer m^3)	Értékesített gáz összesen (ezer m^3)
2000	2710	2552	2945	4850
2016	2576	2408	2531	4090
2021	2621	2453	2851	4505

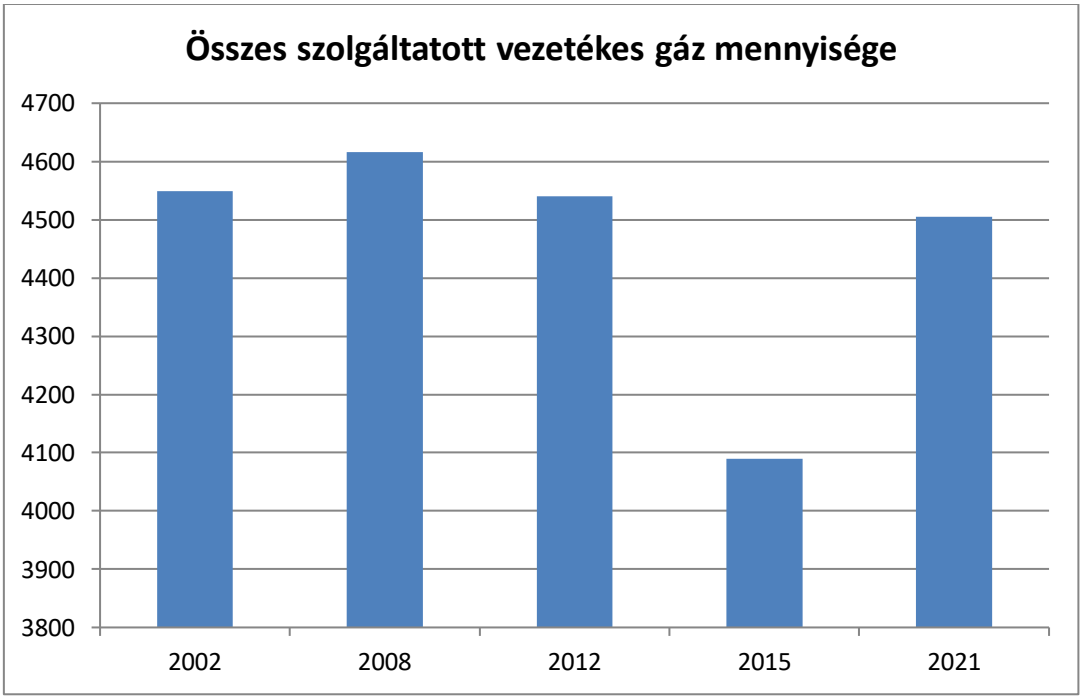
A település földgázellátása jónak és biztonságosnak, alkalmazása környezetvédelmi szempontból kedvezőnek minősíthető. A háztartási gázfogyasztás 61%-*a* volt az összes gáz felhasználásnak 2016-ban, ez további 2%al nőtt 2021-re. Megállapítható ez alapján, hogy az ***ipari szektor jelentős gázfogyasztó*** a településen. A táblázat jól mutatja, hogy a gázellátás, a bekapcsolt lakások aránya megfelelő, így a fűtésből származó levegőszennyezés - a hagyományos fűtési megoldásokkal szemben - alacsonyabb mértékű a településen.

8. diagram: a háztartások részére szolgáltatott gáz mennyiségének (em^3/év) alakulása (forrás: KSH)

A földgáz ***kéntartalma*** a szén, olaj tüzelőanyagéhoz viszonyítva elhanyagolható. A fogyasztói hálózatba kapcsolt földgázhoz 5 mg/m^3 kéntartalomig szagosító anyagot adnak, amellyel együtt a földgáz kéntartalma 150-200 mg/m^3-t érhet el maximálisan. Átlagos 175 mg/m^3 értékkel számolva 2021-ben a településen a gáz felhasználásból megközelítőleg ***788 kg*** kén kibocsátás származott (2016-ban ez az érték 715 kg volt). A SO_2 élőlények szervezetére káros hatással van. Az állatoknál és az embereknél légzési nehézséggel járó mérgezési tüneteket okoz, a nyálkahártya gyulladásos megbetegedésének egyik okozója. Állatoknál szarvasmarha-elhullást okozhat légúti elváltozások miatt és halpusztulást a vizek elsavanyodása következtében. Az embereknél gyakran fellép melléküreg gyulladás, bronchitisz és tüdőtágulás. Savas esők hatására a talaj pH értéke 3,0 vagy még kevesebb lehet. A savanyú csapadék csökkenti az élővizek pH értékét is. A kén oxidjai és a másodlagos reakciókban képződött származékaik a kibocsátás helyétől 100 km távolságban is károsíthatják a növényzetet, szennyezhetik a talajt és a vízkészleteket. A növényzet különösen érzékeny SO_2-ra. A levelekre lecsapódó nedvesség oldja a levegő SO_2 tartalmát, amely a klorofil megbontása útján gátolja a növényzet CO_2- asszimilációját. SO_2 jelenléte az épületek tartóssága szempontjából is káros, mert az esővel, hóval odakerülő kénessav reakcióba lép az építőipari kötőanyagokkal (pl. $CaCO_3$-al).

2021-ben a településen elégetett földgáz ***széndioxid*** tömege szobahőmérsékleten ***8 843 tonna*** volt (1,963 kg/m^3).

9. diagram: Az összes szolgáltatott vezetékes gáz mennyiségének (em^3/év) alakulása (forrás: KSH)

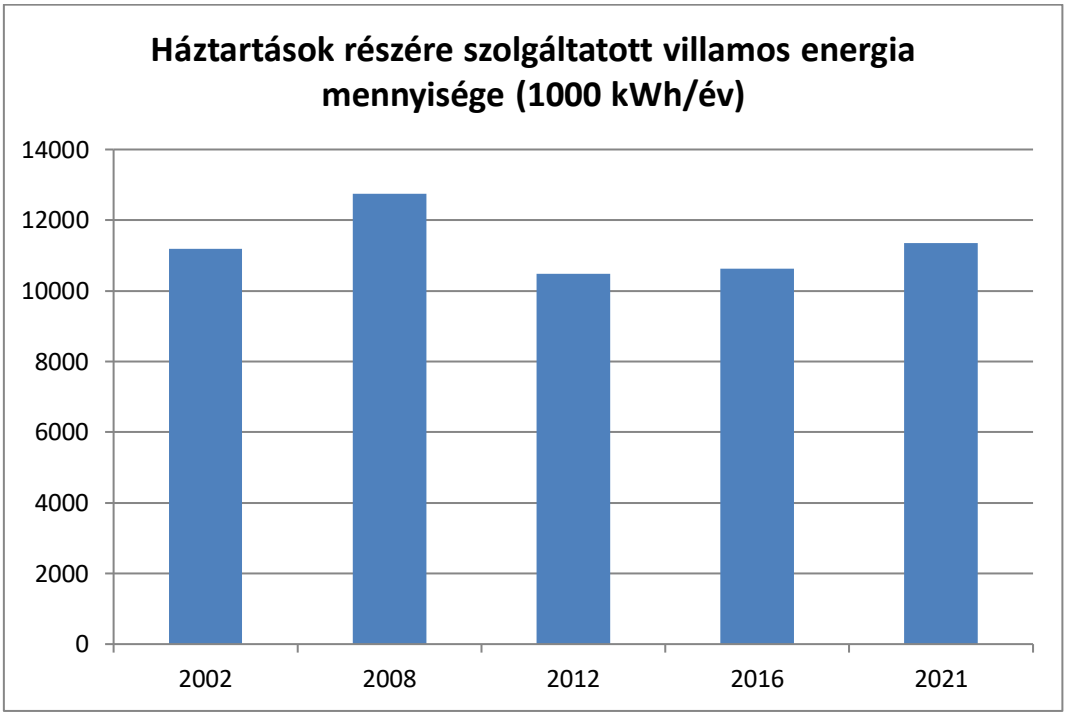
A villamosenergia ellátást az MVM ÉMÁSZ Áramhálózati Kft (3525 Miskolc, Dózsa Gy. út 13.) biztosítja. Jászárokszállás város közigazgatási területén nem halad keresztül nagyfeszültségű távvezeték. Jászárokszállás villamosenergia ellátása biztosított. Közép és kisfeszültségű elsősorban szabadvezetékeken történik az ellátás. Földkábel csak minimálisan található a településen.

Transzformátorból több mint 100 db található. A település elektromos ellátottságát jellemző adatok a 1/7. táblázatban találhatók.

1/7. táblázat: elektromos energia-ellátottság (forrás: KSH)

Év	Szolgáltatott összes villamos energia mennyisége (1000 Kwh)	Háztartási áramfogyasztók száma (db)	Háztartások részére szolgáltatott villamos energia (1000 Kwh)
2000	28 618	4 288	12 643
2016	33 397	4 157	10 622
2021	33 094	4 363	11 352

A 2016. évhez képest a házartárok áramfogyasztása 730 (1000 Kwh)-al nőtt, míg az egyéb (ipar, szolgáltatás) szektorok fogyasztása némiképpen csökkent.

10. diagram: A háztartások részére szolgáltatott villamos energia mennyiségének alakulása (forrás: KSH)

Jászárokszállás térségében a globálsugárzás átlagos évi összege országos átlag alatti, 4300-4400 MJ/m^2 körül alakul, így a napenergia hasznosítására az ország más részeihez viszonyítva átlagosnak mondhatók a feltételek. Hasznosítás lehetősége napkollektorokkal termikus célú energiaellátásra, naperőművel, napelemmel villamosenergia termelésre biztosított, de a hasznosításhoz szükséges beruházás megtérülését gyorsan nem lehet várni. A vizsgálatok szerint a napenergia hasznosítása helyi

jelentőséggel, intézményi szinten és házi hasznosítással alkalmazásuk egyre növekszik. Nyilvántartás nem áll rendelkezésre az elhelyezett napkollektorokról, napelemekről. Ez az a megújuló energiahordozó, amelynek szélesebb, energiagazdálkodást is érintő hasznosítása várható.

A növényi termésből, növényi, állati hulladékokból, melléktermékekből, erdőgazdasági hulladékokból, energiaültetvényekből előállítható energiahordozó a biomassza, amely közvetlen elégetésével fűtési és használati melegvíz termelési energiaigények elégíthetők ki, biogázzá alakítva hő- és villamosenergia termelésre egyaránt alkalmas, bioetanollá alakítva üzemanyagként hasznosítható. Biomassza-biogáz előállítására Jászárokszállás területén is van lehetőség. Az elégetése során keletkező CO_2 miatt nem tekintik annyira környezetbarátnak.

A térségben az uralkodó szélirány délkeleti. Az átlagos szélsebesség (1,5 – 2,0 m/s) kicsivel az országos átlag (2,0 – 4,0 m/s) alatt.

Közüzemű szintű energiatermelésre alkalmas vízerőmű létesítésére Jászárokszálláson nincs lehetőség.

A 200 °C-os izotermafelület mélysége megmutatja, hogy a felszíntől milyen távol található a 200 °C-os hőmérsékletű kőzetréteg. A 200 °C-os izotermafelület mélysége Jászárokszállás esetében 4000 m mélységben található, mely megfelel az országos átlagnak. A földhő hasznosítására Jászárokszállás területén is van lehetőség. A hőszivattyú használata telken belül realizálható, energiagazdálkodási szinten ma még nem érzékelhető hagyományos energiahordozó megtakarító hatása. A termálvíz kivételére csak az alacsonyabb hőfoktartományú 50-60 ^{o}C-os vízkészletből van reálisan lehetőség, amely termálvíz fürdési célú hasznosítását ugyan biztosítja, de energetikailag komplexebb hasznosításra lehetőséget nem ad.

Az Önkormányzat tulajdonában álló intézmények közül a Petőfi Művelődési Ház, a Széchenyi 2020 program keretében történő, komplex energetikai fejlesztése valósul meg, amely az alábbi tevékenységeket foglalja magában:

- külső nyílászárók cseréje,
- padlásfödém hőszigetelése,
- külső homlokzat és lábazati fal hőszigetelését követően homlokzat helyreállítása,
- napelem rendszer kiépítése.

Az Önkormányzat tulajdonában álló intézmények közül a Városháza, a Széchenyi 2020 program keretében, „Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése Jászárokszálláson” projektcímen, az alábbi tevékenységeket foglalja magában:

- utólagos szigetelés,
- fa/fém nyílászárócsere,
- fűtéskorszerűsítés és
- 8 kW napelem rendszer telepítés

2.1.10 Hulladékgazdálkodás

Települési hulladék

Kijelölt települési hulladéklerakó: a jásztelki regionális hulladéklerakó telep Jásztelek, hrsz.: 090/2, fenntartója és üzemeltetője Szelektív Hulladékhasznosító és Környezetvédelmi Nonprofit Kft. Jászárokszállás közigazgatási területén a települési hulladékok begyűjtését, mint közszolgáltató szintén a Nonprofit Kft. végzi.

A hulladékgyűjtő edényben nem helyezhető el inert hulladék (pl. építési, bontási törmelék, föld, sár, salak) veszélyes hulladék (pl.: festék, gyógyszer, vegyszer, állati tetem) gépjármű alkatrész, trágya, hó, fertőző, vagy robbanásveszélyes anyag, tűzveszélyes hulladék (pl.: forró salak). Illetve olyan hulladék, amely veszélyezteti a szállítással foglalkozó dolgozók testi épségét, vagy begyűjtése során a gépkocsi műszaki berendezésében rongálódást idézhet elő, és ártalmatlanítása során veszélyezteti a környezetet.

A rendszeres hulladék elszállításba bevont lakások aránya 100 %. Hulladékelszállítás a településről minden nap történik. A lakosság gyűjtő-edényzeteként 110 l-s hulladékgyűjtő edények szolgálnak.

A településen 2011-ben 2326, 2015-ben 2063,6, 2016-ban 2243, 2021-ben pedig 1978,78 tonna települési *hulladék* keletkezett. A lakosságszám, a keletkező hulladék mennyisége és aránya alapján megadható a hulladéktermelési lakos-egyenérték mutató, amely a területen 286 kg/lakos/2011., 258 kg/lakos/2021 év körül alakult (csökkenő tendencia). Lomtalanítást évente egy alkalommal végeznek a településeken.

Nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz, kommunális szennyvíziszap

Nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvizet elhelyezni csak hatóságilag engedélyezett, erre a célra kialakított fogadó műtárgyon lehet. Jászárokszállás város szennyvíz fogadója a Jászárokszállás Ipari út 0119/2 hrsz., 0119/7 hrsz. szennyvíztisztító telep, üzemeltetője a Heves Megyei Vízmű Zrt.

A szennyvíziszap a Hunviron Kft. Lőrinci lerakójára kerül. A szállítást a LELE-99 Kereskedelmi és Szolgáltató Bt. (Székhely: 5123 Jászárokszállás, Prohászka u. 30. , Telephely: Jászárokszállás, belterület 574/9 hrsz., KÜJ: 102034273, KTJ: 101718980) végezte. A szennyvíziszap telepi elősűrítés, majd polielektrolitos gépi szalagszűrés után a telepi iszapdepóniára kerül, ahonnan 6 havi pihentetés után kerül elszállításra.

Csomagolási hulladék

Csomagolás alatt érthető a termék, áru befogadása, megóvása, kezelése, szállítása, értékesítése érdekében felhasznált csomagolóanyag. Csomagolási anyagféleségek: műanyag, papír, karton, fém, fa, textil, üveg, kompozitok. A településen házhoz menő szelektív gyűjtés (sárga zsákos) 2016 augusztusában indult el. A szelektív hulladék elszállítása havi két alkalommal történik. Ezen kívül a településen 11 db szelektív hulladékgyűjtő sziget szolgál a csomagolási hulladékok begyűjtésére. A kihelyezett szelektív hulladékgyűjtő zsákok és edények ürítéséről a Nonprofit Kft. ütemtervben meghatározott időpontokba gondoskodik.

A 2016. és 2021.években a településről szelektíven begyűjtött csomagolási hulladék mennyiségeket az alábbi táblázat tartalmazza.

1/8. táblázat: szelektíven begyűjtött hulladék mennyiségek (forrás: Szelektív Hulladékhasznosító és Környezetvédelmi Nonprofit Kft.)

EWC	Megnevezés	Mennyiség (kg) 2016. év	Mennyiség (kg) 2021. év
15 01 06	Csomagolási kevert hulladék	13 010	47 910
15 01 01	Csomagolási papír és karton	13 940	20 910
15 01 02	Csomagolási műanyag	20 680	15 500
15 01 04	Csomagolási fém	1 936	4 150
15 01 07	Csomagolási üveg	20 330	27 530

Állati eredetű hulladékok

Ha az állati eredetű melléktermék, így különösen az elhullott állat tetemének tulajdonosa ismeretlen vagy ismeretlen helyen tartózkodik, valamint, ha az állati eredetű melléktermék, állattetem közterületen található, annak elszállításáról, ártalmatlanná tételéről a hatályos jogszabályokban előírt módon az Önkormányzat a Városgondnokság intézmény útján gondoskodik.

Zöld hulladékok

Működik a településen a háztól történő zöld zsákos begyűjtés. A 2016. évben a Szelektív Hulladékhasznosító és Környezetvédelmi Nonprofit Kft. 44 720 kg zöldhulladékot, 2021-ben pedig 155 670 kg-ot gyűjtött be háztól. Ehhez a mennyiséghez adódik még hozzá a lakosság által a telephelyre beszállított mennyiség, ami 2021-ben további 186 120 kg zöldhulladék volt.

Ipari hulladékok

A településen található legnagyobb hulladéktermelő cégek adatait az alábbi táblázat szemlélteti.

1/9. táblázat: Ipari hulladéktermelők (forrás: OKIR)

Cég neve	Telephely címe
Bundy Kft.	5123 Jászárokszállás Ipari 1.
Carrier Cr Magyarország Kft	5123 Jászárokszállás Jászberényi 2.
Faurecia Emissions Control Technologies Kft.	5123 Jászárokszállás Ipar u.2.
Rosenberger Magyarország Kft.	5123 Jászárokszállás Rosenberger Katalin 1

Hulladékudvar

A hulladékudvar 2016 szeptember 5-től kezdte meg működését a Deák Ferenc u. 90. alatt. Célja a lakosságnál keletkező speciális hulladékok (pl.: veszélyes, inert) begyűjtése, az illegális hulladék lerakás csökkentése. A hulladékudvarban a lakosságnak lehetősége van leadni zöldhulladékot (évente 1000 kg), inert hulladékot (évente 1000 kg), lomhulladékot (évente 1000 kg), gumiabroncsot, mennyiségi korlát nélkül a szelektíven gyűjtött papír, műanyag, fém hulladékot. Lehetőség van továbbá évente 200 kg elektronikai, 100 kg veszélyes és 50 kg étolaj leadására is.

2.1.11 Területhasználat

Legnagyobb kiterjedésűek a szántóterületek, amik több mint háromnegyedét teszik ki a közigazgatási területnek. Ezt a települési (kivett) területek követik a maguk majdnem 12%-val, míg a legelő és a rét művelési ágú területek 7,5%-ot tesznek ki. Az erdőterület 3,3%-ot ér el, míg a többi művelési ág nem éri el az 1%-ot sem. Az erdőterületek az egykori településre befolyó Gyöngyös-patak medre mellett, illetve a település déli részén találhatók. A rét- és legelő területek nagyobbrészt szintén a település déli, és délnyugati részén találhatók. Kivett terület a település belterülete, valamint a külterületen található tanyák, mezőgazdasági üzemek területei. A tájhasználatban a nagyüzemi mezőgazdasági termelés a meghatározó. Főként szántóföldi növénykultúrákkal borított. Emellett megjelent a városhoz kapcsolódó gazdasági, ipari tevékenységből adódó fejlesztés, ami a vasútállomástól délre lévő területeket öleli fel. Egy kis kertes besorolás megfigyelhető a Peres-tótól keletre, de ez nem jellemző a településre. A kiskertes művelés és gyümölcstermesztés nem játszik számottevő szerepet a településen.

1/10. táblázat: Felszínborítottsági adatok Jászárokszálláson (forrás: FÖMI)

Felszínborítás	ha	Arány (%)
Kivett	923.24	11,96
Szántóföld	5891,68	76,81
Legelő	584,78	7,09
Rét	39,505	0,49
Erdő	259,28	3,26
Gyümölcsös	2,68	0,03
Kert	15,29	0,19

A jelenkori légifelvételen jól kivehető a lakóterületek, üdülőterületek és iparterületek kiterjedése. A három területhasználat eltérő arculati képe már felülnézetből is észlelhető, illetve az állóvizek jelennek meg markánsan az ortofotón.

2.1.12 Települési környezet és közterületek tisztasága

2.1.13 Zöldfelület-gazdálkodás

A zöldfelületi rendszer meghatározó elemei között külön kell vizsgálni a külterületi és belterületi növényzeti viszonyokat. A külterületeken a zöldfelületi rendszer meghatározó elemei az erdőterületek, fasorok, gyepterületek, nádasok, de itt meg kell említeni a mesterséges szántóföldi növénykultúrákat is. A külterületen az erdőterületek kiterjedése rendkívül alacsony. Részben a vízfolyások mentén alakult ki fás szárú növényzet, mely ökológiai funkció szerepet is betölt amellett, hogy számos állatfaj számára élőhelyként jelenik meg. A gyepterületek aránya szintén alacsony. Nádasok alacsony kiterjedésben találhatóak a belterületi vízállások mentén.

A belterületen a zöldfelületi rendszer elemei közé tartoznak az utcák menti fasorok, a közkertek, közparkok növényzete, az intézmények kertjei, a patakok medrei, vízállások, valamint ide sorolandó a magánkertek növényzete is. A település zöldterülete 141262,901396 m^2.

1991. és 2019. év között a belterületen a növényborítottság intenzitása csökkent. Ez jelentős volt a gazdasági terület, ipari park helyén. Kivehetők azonban a természeti elemek, Ó-Gyöngyös-patak, Szarvágy-patak, Nádor-tó, Szekeres-Bódis-tó helyein viszont növekedett a növényborítottság. Külterületen a mezőgazdasági üzemek és tanyák helyszínein lehet látni kisebb mértékű csökkenést. A természetvédelmi területeken (magterület, ökológiai folyosó, Natura területek, természeti területek) helyein ezzel szemben növekedett a növényborítottság.

2.1.14 Zajterhelés

A zajvédelmének helyi szabályozásával Jászárokszállás Város Önkormányzat Képviselő-testületének ***14/2005. (X.28.)*** rendelete foglalkozik.

A településen a legnagyobb zajterhelés a főközlekedési utak (Kossuth L., Széchenyi I., Rákóczi F. u.) forgalmából származik, melynek mértéke napszakonként és szezonálisan is változó. Szezonálisan nézve a személygépkocsik részaránya a nyári időszakban magasabb, a tehergépjármű forgalom ősszel magasabb (mezőgazdasági áruszállítás miatt). Az Ipari Park átmenő kamionforgalmat generál, ami a zajterhelést növeli.

Az üzemi és szabadidős létesítményekből származó zaj terhelési határértékeit a zajtól védendő területen a környezeti zaj- és rezgésvédelmi határértékek megállapításáról szóló 27/2008. (XII.3.) KvVM-EüM együttes rendelet 1.sz. melléklete tartalmazza.

A közlekedéstől származó zaj terhelési határértékeit a zajtól védendő területen a környezeti zaj- és rezgésvédelmi határértékek megállapításáról szóló 27/2008. (XII.3.) KvVM-EüM együttes rendelet 3.sz. melléklete tartalmazza. A határértékekről szóló együttes rendelet 4§(4) bekezdés alapján a 3. melléklet határértékeinek új közlekedési zajforrás létesítése esetén a meglévő védendő területen kell teljesülniük. A határértékekről szóló együttes rendelet 4§(5) bekezdés szerint meglévő közlekedési útvonal vagy létesítmény (zajforrás) korszerűsítése, útkapacitás bővítése utáni állapotra:

- a 3. melléklet határértékei érvényesek, ha a változást közvetlenül megelőző állapotra vonatkozó számítások és mérések a határérték teljesülését igazolják;
- legalább a változást megelőző zajterhelést kell követelménynek tekinteni, ha a változást megelőző állapotra vonatkozó számítások vagy mérések a határérték túllépését igazolják.

Bármilyen létesítményt üzemeltetni, vagy tevékenységet folytatni csak úgy szabad, hogy a létesítmény környezetében, illetve a tevékenység hatókörében keletkező zaj ne haladja meg a veszélyes mértéket.

Veszélyes mértékűnek minősül minden olyan zajhatás, amely

a) a határértéket, illetve a környezetvédelmi hatóság által megállapított egyedi határértéket meghaladja;

b) jellegéből adódóan határértéket nem lehet előírni, de érzékszervi észleléssel megállapíthatóan az emberek nyugalmát jelentős mértékben zavarja.

A településen környezeti zajmérést a közlekedésből adódó terhelésekre vonatkozóan nem végeztek, így mérési adatok sem állnak rendelkezésre. Lakossági panaszról nincs tudomásunk.

2.1.15 Környezetveszélyeztetés elhárításával és a környezetkárosodás csökkentésével kapcsolatos feladatok

Az 1995. évi LIII. törvény 4. §.

- 10. pontja szerint *környezetveszélyeztetés* a környezetkárosodás bekövetkezésének közvetlen veszélye,
- 13. pontja szerint *környezetkárosodás* a környezetben, illetve valamely környezeti elemben közvetlenül vagy közvetve bekövetkező, mérhető, jelentős kedvezőtlen változás, illetve valamely környezeti elem által nyújtott szolgáltatás közvetlen vagy közvetett, mérhető, jelentős romlása.
- 14. pontja szerint *környezeti elem által nyújtott szolgáltatás*, mely a környezeti elemnek más környezeti elem vagy a társadalom (köz) érdekében ellátott funkciója.

A Jászárokszállás, Jászberényi út 2. szám alatti egykori Lehel Hűtőgépgyár állami vállalat területén környezeti kármentesítés van folyamatban. Az állami Lehel vállalat az 1970-es és 1980-as években használta a triklóretilént, mint egy akkoriban széles körben ismert oldószert a fém alkatrészek festés előtti zsírtalanítására. A triklóretilén a gyár területén véletlenül elszivárgott a talajba, ami helyi hatással volt az alatta lévő földtani közegre és a talajvízre. Az Electrolux Lehel Kft. a gyár privatizációját követően 1993-ban megkezdte a terület kármentesítését, beleértve az érintett talaj kitermelését és engedélyezett külső létesítményben történő lerakását, valamint a talajvíz szivattyúzását és tisztítását. 1999-től a terület a Carrier CR Magyarország Kft. tulajdonában áll, azonban a kármentesítési tevékenységek továbbra is az Electrolux Lehel Kft. neve és irányítása alatt folynak.

A talajvíz állapota jelentősen javult a kármentesítés 1990-es évek eleji megkezdése óta. Az érintett talajvíz kitermelése folytatódik, és a kármentesítést biológiai kezelési technológiával egészítették ki. A gyári dolgozókat és a közeli lakosságot nem érinti a talajvízben visszamaradt triklóretilén. Valamint nem érinti a városi ivóvízellátást sem, mivel az ivóvíz kutak több kilométeres távolságban és több mint 100 méteres mélységben vannak, miközben a gyárterületnél az érintett talajvíz a terepszinttől mért körülbelül 10-12 méteres mélységig fordul elő.

A talajvíz állapotát rendszeresen ellenőrzik és az eredményekről jelentést tesznek az érintett hatóságoknak. A kármentesítés mindaddig folytatódni fog, amíg a környezetvédelmi hatóság által jóváhagyott elfogadható feltételeket el nem érik.

Üzemi kárelhárítási terv készítésére a településen a Kossuth 2006 Mezőgazdasági Zrt. sertéstelepe kötelezett.

2.2 Környezetállapot változása és hatásai

A helyzetértékelés során bemutatott hajtóerők és terhelések különbözőképpen befolyásolták a település jelenlegi környezeti elemeinek az állapotát, és azon keresztül az emberi egészséget és életminőséget.

2.2.1 Levegő

A környezeti levegő szennyezettségét az ipari-, szolgáltatói tevékenységekből, lakossági fűtésből, valamint a közlekedésből származó légszennyező anyagok együttesen határozzák meg. A szennyező ipari tevékenységek, forgalmas közlekedési útvonalak közelében a szennyező anyagok koncentrációja lényegesen magasabb, mint a szennyező forrásoktól távol.

Az ország levegőminőségét a vonatkozó kormányrendelet alapján az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat (OLM) méri és értékeli. Az OLM automata mérőhálózatból és manuális (RIV) mérőhálózatból áll. Az automata mérőhálózat 32 településen 59 mérőállomást foglal magába. A levegő minősítésére alkalmas automata vagy manuális mérőpont nem működik Jászárokszállás településen. A levegőminőség állapotának jellemzésére a bejelentés köteles légszennyező forrást üzemeltető telephelyek önbevalláson alapuló kibocsátási értékei, valamint a gázfelhasználási adatok szolgálnak alapul. A legközelebbi manuális mérőhely Jászberényben található.

Az 5/2011 (I.14.) VM rendelettel módosított, 4/2002 (X.7.) KvVM rendelet 1. és 2. számú mellékletének figyelembe vételével Jászárokszállás település, a légszennyezettségi zónába sorolás alapján, a 10. zónacsoportba tartozik.

2/1. táblázat: a 10. zónacsoport szennyező anyagok szerinti jellemző besorolása:

Légszennyező anyag megnevezése	Csoport	Zóna típus ismertetése
Kén-dioxid	F	Azon terület, ahol a légszennyezettség az alsó vizsgálati küszöböt nem haladja meg.
Nitrogén-dioxid	F	Azon terület, ahol a légszennyezettség az alsó vizsgálati küszöböt nem haladja meg.
Szén-monoxid	F	Azon terület, ahol a légszennyezettség az alsó vizsgálati küszöböt nem haladja meg.
PM_{10}	E	Azon terület, ahol a légszennyezettség a felső és az alsó vizsgálati küszöb között van.
Benzol	F	Azon terület, ahol a légszennyezettség az alsó vizsgálati küszöböt nem haladja meg.

Az avar és kerti hulladékok égetésének szabályait Jászárokszállás Város Önkormányzata Képviselő-testületének ***7/2022. (III.25.)*** rendelete szabályozza. Avart és kerti hulladékot elsősorban

hasznosítással kell ártalmatlanítani, az elkülönített hulladékgyűjtési rendszer igénybe vételével vagy komposztálással. Amennyiben a hasznosítás nem oldható meg, az avar és kerti hulladék égetése e rendelet előírásainak megfelelően történhet, kivéve, ha magasabb szintű jogszabály másként rendelkezik. Avar és kerti hulladék égetése a településen szerdai és pénteki napokon, 10:00 és 17:00 óra közötti időszakban lehetséges. Magánterületen keletkező avar és kerti hulladék csak magánterületen égethető, azt közterületen égetni nem lehet. Avart és kerti hulladékot csak száraz állapotban, szélcsendes időben, a tűzvédelmi szabályok betartásával szabad égetni úgy, hogy az emberi egészséget és a környezetet ne károsítsa, és az égetés vagyoni vagy környezeti kárt ne okozzon. Az avar és kerti hulladék nem tartalmazhat kommunális, illetve ipari eredetű hulladékot, valamint a környezetre veszélyes, káros, szennyező anyagokat. A tűz őrzéséről és veszély esetén annak azonnali eloltásáról az égetést végző köteles gondoskodni. Aki avart vagy kerti hulladékot éget, az köteles az égetés helyszínén olyan eszközöket, felszereléseket készenlétben tartani, amelyekkel a tűz terjedése megakadályozható, illetve a tűz eloltható. Az égetés befejezése után az égetés helyszínét és annak környezetét tűzvédelmi szempontból át kell vizsgálni és minden olyan körülményt meg kell szüntetni, ami tüzet okozhat.

Levegőminőség

A településen a légszennyezés az ipari létesítmények kibocsátásából, a lakóházak, intézmények fűtéséből, valamint a gépjárművek égéstermékeiből származik. A gázfelhasználás évről-évre változó tendenciákat mutat, ezzel párhuzamosan az ebből származó légszennyező-anyag kibocsátás is.

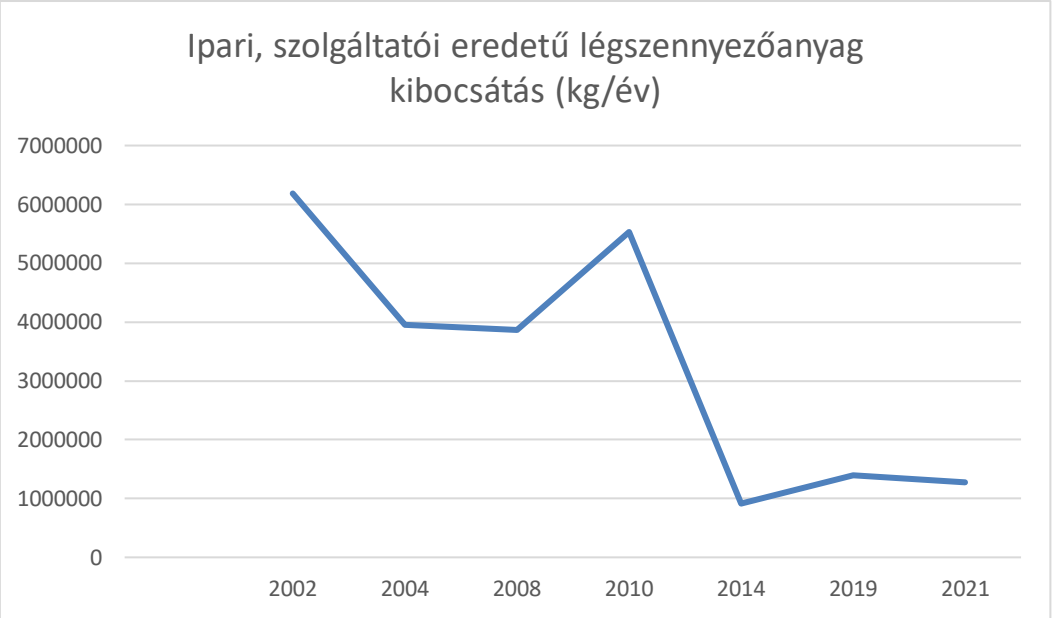
A település elhelyezkedéséből, domborzati fekvéséből és a környező talajok tulajdonságaiból adódóan a talajszemcsékhez tapadó káros anyagok, mikroorganizmusok, növényvédő szerek szél általi szállítása okozhat levegőtisztasági problémákat. Ehhez jön még a környező földterületeken növő növények allergén virágporainak hatása. Ezek ellen hatásos védelmet a mezővédő erdősávok, zöldfolyosók biztosítják.

Mivel nem állnak rendelkezésre imissziós levegőminőségi adatok (nincs mérőállomás), ezért a település levegőminőségét objektive nem tudjuk megállapítani. Feltételezhető, hogy a nem túl jelentős iparosultság, közlekedés, a kevés emissziós forrás révén a település levegőminősége jó-kiváló állapotú. A levegőminőséget rontó tényezők a lakosság téli fűtése során az egyre nagyobb arányú hagyományos energiahordozók felhasználása.

Ipari, intézményi, szolgáltatói eredetű kibocsátások

A kibocsátási adatok a bejelentett pontforrások adatait tartalmazzák. A jelentős kibocsátók Jászárokszállás levegőjét elsősorban CO_x, NO_2 szennyeződéssel terhelik.

A 2002. év óta az ipari eredetű légszennyezőanyag kibocsátás jelentősen lecsökkent a településen. A kibocsátás döntő része (99,8%) a szén-dioxidból származott. A keletkezett szennyezőanyag mennyiségek alakulását a **11. diagram** szemlélteti.

11. diagram: légszennyező-anyag kibocsátás alakulása kg/év (forrás: OKIR)

2/2. táblázat: Az ipari eredetű szennyezőanyag kibocsátás adatai a településen, 2021. tárgyév, (forrás: OKIR)

Anyagnév	Kibocsátás (kg)
Etilén	270
Ólom és szervetlen vegyületei Pb-ként	0
Aceton	14
Triklór-etilén (TRI)	71
Butil-acetát / ecetsav-butil-észter /	1
Nitrogén oxidok (NO és NO2) mint NO2	7074
Szilárd anyag	1095
SZÉN-DIOXID	1257769
Metil-etil-keton / 2-butanon /	0
Etil-benzol	1
Izo-butil-acetát	10
Kén-oxidok (SO2 és SO3) mint SO2	10
Butil-glikol-acetát	42
Nikkel és nem rákkeltő vegyületei Ni-ként	2
Metil-acetát / ecetsav-metil-észter /	0
Króm (VI) vegyértékv vegyületei	2
Vinilklorid	2
Metil-alkohol / metanol /	1
Fluor gőz vagy -gáznemű szervetlen vegyületei (HF- ként)	3
Xilolok	9
Nátrium-hidroxid	4
Izo-butil-alkoholok	1
Etil-acetát / ecetészter; ecetsav-etil-észter /	17
Toluol	30
1,2,4,-Trimetil-benzol (Pseudokumol)	0
Trimetil-benzolok (kivéve pszeudokumol)	0
Etil-alkohol / etanol /	0

Anyagnév	Kibocsátás (kg)
Ciklopentán	311
Propán	51
Izo-propil-benzol / kumol; metil-etil-benzol /	0
Diklór-etilén-(1,2) / 1,2-diklór-etilén /	10
Ón és vegyületei Sn-ként	0
Foszforsav	5
Izo-propil-alkohol	0
2-METOXI PROPIL-ACETÁT	0
Etilén-glikol-monobutil-éter / 2-butoxi-etanol;butil-glikol /	115
Tetraklór-etilén (PER) / perklór-etilén /	23
Butil-alkohol (primer-butanol) / butanol-1 /	0
Paraffin-szénhidrogének C9-től	1814
Ásványolaj gőzök	984
Propilén-glikol-monometil-éter / metil-proxitol; 1-metoxi-2-propanol /	1
Szén-monoxid	7402
Mangán és vegyületei Mn-ként	2
Propil-benzol	0

A legnagyobb kibocsátást a szén-dioxid adja. Az 1 melléklet a 2021. év kibocsátó telephelyeit szemlélteti a légszennyezőanyag kibocsátási adatokkal.

2.2.2 Felszíni és felszín alatti víz

Víz nélkül nincs élet. A környezetvédelem egyik legfontosabb feladata tehát a víz védelme. A vizek mennyiségi és minőségi védelmét, valamint a fenntartható vízkészlet-gazdálkodást biztosítanunk szükséges, és az esetleges károsodásokat meg kell előzni. A lakosságot tájékoztatni és ösztönözni kell a vízbázisok védelmére, a takarékos vízhasználatokra, a szennyvízgyűjtés,- elvezetés,- tisztítás fontosságára, a vízi környezet megóvására.

2.2.2.1 Felszíni vizek

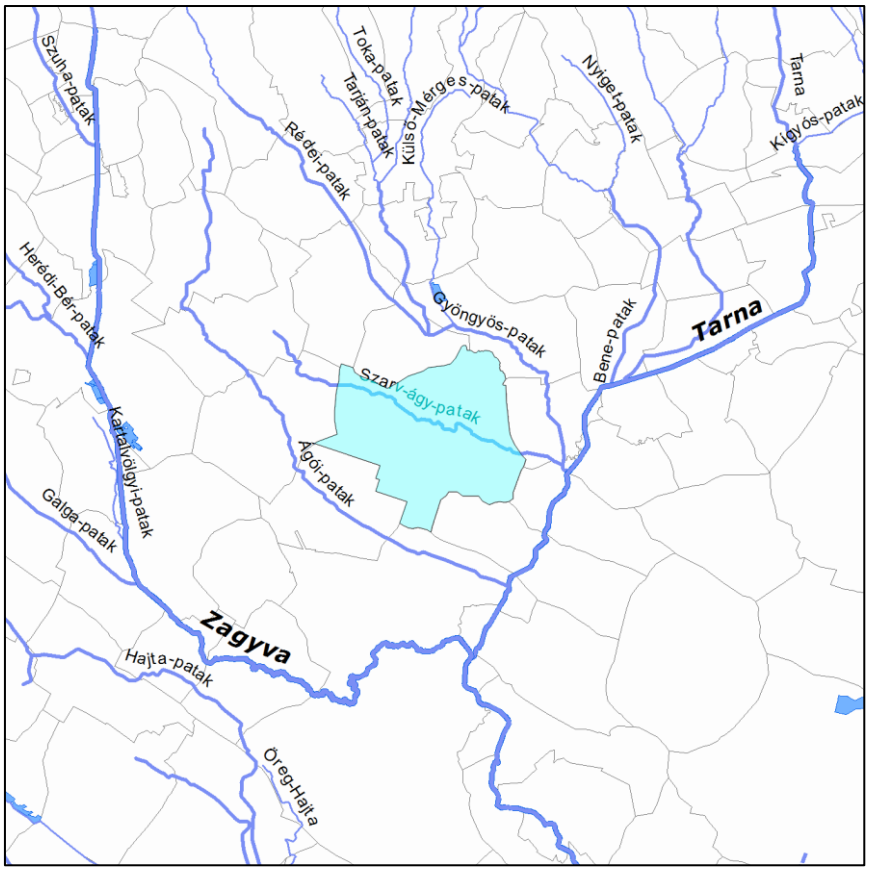
A „Víz Keretirányelv” (2000/60/EK irányelve, VKI) 2000. december 22-én lépett hatályba az EU tagországaiban. Az Európai Unióhoz való csatlakozásunk óta Magyarországra nézve is kötelező az ebben előírt feladatok végrehajtása, ugyanakkor Magyarország - elhelyezkedése miatt –alapvetően érdekelt abban, hogy a Duna nemzetközi vízgyűjtő kerületben mielőbb teljesüljenek a VKI célkitűzései. A Víz Keretirányelv célja az volt, hogy a felszíni és felszín alatti víztestek „jó állapotba” kerüljenek. A keretirányelv szerint a „jó állapot” nemcsak a víz tisztaságát jelenti, hanem a vízhez kötődő élőhelyek minél zavartalanabb állapotát, illetve a megfelelő vízmennyiséget is. A 2015-ös cél sem Magyarország, sem a többi tagállam számára nem volt teljesíthető. Ezt a várható problémát felismerve a keretirányelv lehetőséget teremt arra, hogy amennyiben a természeti vagy a gazdasági lehetőségek nem teszik lehetővé a jó állapot megvalósítását 2015-ig, úgy a teljesítés határidejét ütemezni lehet a VKI által felkínált mentességek megalapozott indoklásával 2021-re, illetve 2027-re. Ezek az időpontok képezik egyben a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés második és harmadik ciklusát. Magyarország 2015. december 22-én közzétett Vízgyűjtő-gazdálkodási tervét (VGT2) a közigazgatási egyeztetést követően a Magyar Kormány 2016. március 9-én elfogadta. A terv elfogadását a Kormány a Magyar Közlöny 2016. évi 44. számában megjelent 1155/2016. (III.31.) Korm. határozatban hirdette ki. A VKI szerinti VGT

felülvizsgálati kötelezettségnek megfelelően 2021. december 22-ig kellett elkészülnie Magyarország felülvizsgált, 2022-2027 időszakra vonatkozó, harmadik vízgyűjtő-gazdálkodási tervének (VGT3). A VGT3 célkitűzése, hogy összeegyeztesse a VKI környezeti célkitűzéseinek elérését és fenntartását biztosító intézkedéseket a mezőgazdaság, vidék- és területfejlesztés, energiatermelés, hajózás, turizmus, klímaalkalmazkodás és a fenntartható vízgazdálkodás igényeivel, és a vizek jó állapotának elérése érdekében, a szociális és gazdasági célkitűzések figyelembevételével meghatározza a legköltséghatékonyabb intézkedési programot.

A Víz Keretirányelv általános célkitűzései a következők:

- a vizekkel kapcsolatban lévő élőhelyek védelme, állapotuk javítása,
- a fenntartható vízhasználat elősegítése a hasznosítható vízkészletek hosszú távú védelmével,
- a vízminőség javítása a szennyezőanyagok kibocsátásának csökkentésével,
- a felszín alatti vizek szennyezésének fokozatos csökkentése, és további szennyezésük megakadályozása,
- az árvizek és aszályok vizek állapotára gyakorolt kedvezőtlen hatásainak mérséklése.

A VKI alapelve, hogy a víz nem csupán szokásos kereskedelmi termék, hanem alapvetően örökség is, amit ennek megfelelően kell óvni, védeni. A vízkészletek használata során hosszútávon fenntartható megoldásokra kell törekedni. Ennek megfelelően a jó állapot eléréséhez szükséges javító beavatkozásokat össze kell hangolni a fenntartható fejlesztési igényekkel, de szigorúan a VKI elvárásainak figyelembevételével.
A vízgyűjtő-gazdálkodási tervek készítéséhez Magyarország területét - amely teljes egészében a Duna vízgyűjtőjéhez tartozik - 42 tervezési alegységre osztották fel. Jászárokszállás város a ***Tarna tervezési alegységhez*** tartozik. A települést északon a Gyöngyös-patak holtága, míg délen a Szarv-ágy-patak érinti. Vízhozamuk jelentéktelen és időszakos jellegű, mezőgazdasági öntözésre nem alkalmas.

3. térkép: Víztestek a település környezetében (forrás: TeiR)

A Tarna tervezési alegység területe részben az Észak-Alföldi Hordalékkúp-síkság, részben a Mátravidék területén található. Az alegység a Gyöngyös-Tarna vízrendszerre terjedt ki. A Gyöngyös és a Tarna vízgyűjtőterületei az Északi-középhegységben, a Mátra és az azt észak, kelet és dél felől körülvevő domb- és síkvidéki területeken helyezkednek el. A vízgyűjtő északi része az Északi-középhegység, déli része az Alföld része. A Tarna a Mátra keleti oldalvizeinek levezetője. A Tarna legjelentősebb mellékvízfolyása a Gyöngyös-patak, amelynek vízgyűjtője 544 km^2, a Tarna vízgyűjtő 25,7 %-a. A patakok vízjárására a kora tavaszi maximum a jellemző, illetve a csapadékban gazdagabb nyári hónapok akár kiugróan magas átlagértékei. Mivel a Mátrában az igazán nagy magasságok területi aránya viszonylag csekély, így a kései hóolvadásos árhullámok ritkák, hatásuk inkább csak a felsőfolyásokra terjed ki. A nyár közepétől a vízmennyiség folyamatosan csökken és általában augusztus végére, szeptemberre eléri éves minimumát. A patakok rendkívül szeszélyes vízjárásúak, a legkisebb és legnagyobb vízhozamok közötti különbség több ezerszeres lehet.

Ó-Gyöngyös-patak: A települést átszelő vízfolyás a Gyöngyös-patak korábbi medre. A korábbi Gyöngyös-patak a Gyöngyös város alatti mederszakaszon – így Jászárokszálláson is – víztartó depóniák között, a legalsó szakaszon pedig elsőrendű árvízvédelmi vonalak között halad. Jászárokszállás vízkármentesítése érdekében került sor az 1996-ban befejezett „Gyöngyös – Külső Mérges-patak átkötés” elnevezésű beruházásra, amely keretében a Gyöngyös-patak árvizei Vámosgyörk térségében átvezetésre kerültek a Külső-Mérges-patak kibővített medrébe. Az Ó-Gyöngyös-patak Jászárokszállás területén az ÉMVÍZIG kezelésében van.

Szarv-ágy-patak: A vízfolyás Hort község mellett ered, befogadója a Gyöngyös-patak. A vízfolyás síkvidéki jellegű, nagyrészt mezőgazdasági területeken halad keresztül. A patak időszakos jellegű, elsősorban hóolvadáskor és nagyobb csapadékok hatására szállít vizet. A Szarv-ágy-patak városi szakaszán, az Ipari Park mellett a patak két partján kétoldali víztartó depónia, valamint helyszűke miatt víztartó támfal épült. A Szarv-ágy-patak Jászárokszállás területén az ÉMVÍZIG kezelésében van.

Monitoring rendszer, felszíni vizek minősítése

A felszíni vizek jellemzését szolgáló rendszeres mintavételi és vizsgálati tevékenység az alapja a Víz Keretirányelv végrehajtásának, mert nélküle a fennálló állapot jellemzése és az intézkedések hatásának nyomon követése nem lenne lehetséges. A megbízható állapotértékelésen alapul valamennyi későbbi, javító szándékú beavatkozás, majd a végrehajtott intézkedés eredményességének vizsgálata. 1994. január 1-től a felszíni vizek minősítése a MSZ 12749 szabvány szerint történik hazánkban. Az ún. VKI monitoring Program célja az ökológiai és kémiai állapot értékelése. A korábbi monitoringban vizsgált paraméterkör kibővült a biológiai minőségi elemekkel, mely a vízi ökoszisztémát alkotó 5 élőlénycsoport vizsgálatát jelenti:

- fitoplankton (mikroszkopikus, vízben lebegő növényi planktonok)
- fitobenton (valamilyen aljzathoz tapadó növények, főleg kovaalgák)
- makrozoobenton (makroszkopikus fenéklakó állatok)
- makrofita (vizi növények)
- halak

Ezen felül a kémiai monitoring keretében, EU szinten meghatározott un. elsőbbségi anyagok,(a vizi ökoszisztémákra és/vagy az emberi egészségre káros vegyi anyagok, jelenleg 41 anyag vagy anyagcsoport) vizsgálata történik.

Az alábbi táblázat a VGT2 szerint meghatározott konkrét célkitűzéseket és intézkedéseket tartalmazza a tervezési alegység települést érintő felszíni víztesteire vonatkozóan.

2.2.2.2 Felszín alatti vizek

A talajvizek minőségét a földtani közeg adottságai, a hidrometeorológiai viszonyok alakulása, és az emberi beavatkozások határozzák meg. Jászárokszállás település a 27/2004. (XII.25.) KvVM, rendelet szerint felszín alatti víz szempontjából érzékeny területen helyezkedik el. A 43/2007. (VI.01.) FVM rendelet, valamint a 27/2006. (II. 7.) Korm. rendelet szerint, nitrátérzékeny terület Jászárokszálláson található, amelyek helye, kiterjedése az egyes blokkok szintjén a MePAR böngészőből elérhető. Az előzőekre tekintettel a területhasználatokat úgy kell megtervezni és megvalósítani, hogy a talaj, a felszíni és a felszín alatti vizek elszennyeződése kizárható legyen.

Konkrét intézkedéseket és célkitűzéseket a tervezési alegység felszín alatti vizeire vonatkozóan a 2/3. táblázat tartalmazza.

2/3. táblázat: Konkrét intézkedések és célkitűzések a felszín alatti vizekre

A víztest neve	A víztest típusa	A víztest mennyiségi állapota	A víztest kémiai állapota	Felszín alatti víztől függő ökoszisztéma / és állapota	Környezeti célkitűzés
Jászság, Nagykunság	porózus	jó	jó	nincs	a jó állapot fenntartandó
Hevesi-dombság - Tarna-vízgyűjtő	sekély hegyvidéki	jó	jó	van / na.	a jó állapot fenntartandó
Hevesi-dombság - Tarna-vízgyűjtő	hegyvidéki	jó	jó	van / na.	a jó állapot fenntartandó

A felszín alatti vizekre vonatkozó célkitűzések, a felszín alatti vizek védelmére vonatkozó 2006/118/EK101irányelvben foglaltak szerint

- a felszín alatti vizek szennyeződésének korlátozása, illetve megakadályozása;
- a víztestek állapotromlásának megakadályozása;
- a víztestek jó mennyiségi és jó kémiai állapotának elérése;
- a szennyezettség fokozatos csökkentése, a szennyezettségi koncentráció bármely szignifikáns és tartós emelkedő tendenciájának megfordítása.

A vízügyi hatóság a Jászárokszállás Városi Vízmű és a Jászárokszállási Strandfürdő víztermelő kútjainak hidrogeológiai védőidomát és a vízbázisok belső védőterületeit a hozzá tartozó tiltásokkal és korlátozásokkal együtt a 2008. március 18-án kel, 745-1/2008. számú határozatával jelölte ki. A határozat tételesen felsorolja azokat az előírásokat és korlátozásokat, amelyek az egyes elérési időhöz tartozó hidrogeológiai védőidomok használatára vonatkoznak. A város közigazgatási területén, különös tekintettel a vízbázisok védőidomaira, bármilyen bányászati, ill. a fedő- vagy vízvezető réteget érintő egyéb tevékenység, pl. fúrás, új kút létesítése csak megfelelő tartalmú egyedi vizsgálat eredményétől függően engedélyezhető. A hidrogeológiai védőidomba tilos olyan létesítmény telepítése, amelynek jelenléte vagy üzeme a termelt víz minőségét, mennyiségét veszélyezteti, károsítja.

<u>Felszín alatti vizek kémiai állapotát javító intézkedések:</u>

- csatornahálózatok rekonstrukciója, további csatorna-rákötések elősegítése és megvalósítása
- illegális hulladéklerakók felszámolása, a hulladéklerakás ellenőrzése és bírságolása
- szakszerűtlenül kiépített kutak ellenőrzése, rekonstrukciója, felszámolása (engedély nélküli kutak számbavétele)
- ivóvízbázisok védelme, védőzónák kijelölése, tevékenységek szabályozása, módosítása
- vízbázis védelmi szempontból kedvező területhasználat váltás, jó gyakorlatok ösztönzése, területhasználatókkal való megegyezése (gyep, erdő területhasználatok ösztönzése vízbázisok külső védőterületén)

<u>Felszín alatti vizek mennyiségi állapotát javító intézkedések</u>:

- víztakarékos megoldások alkalmazása növénytermesztésben

- technológiai és hálózati veszteségek csökkentése a közüzemi vízellátásban
- vízfenntartó megoldások az ipari vízellátásban
- csapadékgazdálkodás, táblaszintű vízvisszatartás a táblákon belül a beszivárgás növelése és a lefolyás csökkentése érdekében.

A településen egy kármentesítés van folyamatban. A Jászberény út 2. szám alatti volt hűtőgépgyár – jelenleg Carrier CR Magyarország Kft.- telephelyén feltárt felszín alatti víz és földtani közeg szennyezés Electrolux Lehel Kft által végzett kármentesítése, amely a környező területeket is érinti a sekély felszín alatti víz rétegben. A szennyezés kiterjedése és a kármentesítés folyamata monitoringgal ellenőrzött.

2.2.3 Talajadottságok

Jászárokszállás természeti értékekben gazdag, jelentős tájképi és tájhasználati értékeket felmutató település. Talaja középkötött és erősen kötött, amely elsősorban a búza, kukorica, cukorrépa termesztésének kedvez. A megye nagy részén a talajok kialakulásában a víznek döntő szerepe volt (réti talajok). A relatív magasabb fekvésű jászsági területeken, ahol nem volt általános a vízborítás és a talajvíz is nagyobb mélységben maradt, kiváló termőképességű réti csernozjomok és mészlepedékes csernozjomok képződtek.

A település talajainak genetikai típusok szerinti megoszlását az alábbi táblázatok mutatják be.

2/4. táblázat: genetikai talajtípusok megoszlása Jászárokszálláson (forrás: SZIE)

Talajtípus	ha	%
Réti csernozjomok	3028,54	39,2
Mélyben sós réti csernozjomok	303,12	3,9
Réti szolonyecek	327,59	4,2
Réti talajok	4057,65	52,6
Összesen	7716,90	100,0

A település talajainak több mint a fele (52,6%) közepes víznyelésű és gyenge vízvezető-képességű, nagy vízraktározó és erősen víztartó talaj. A réti talajok hajlamosak a belvízképzésre.

2.2.4 Természeti környezet

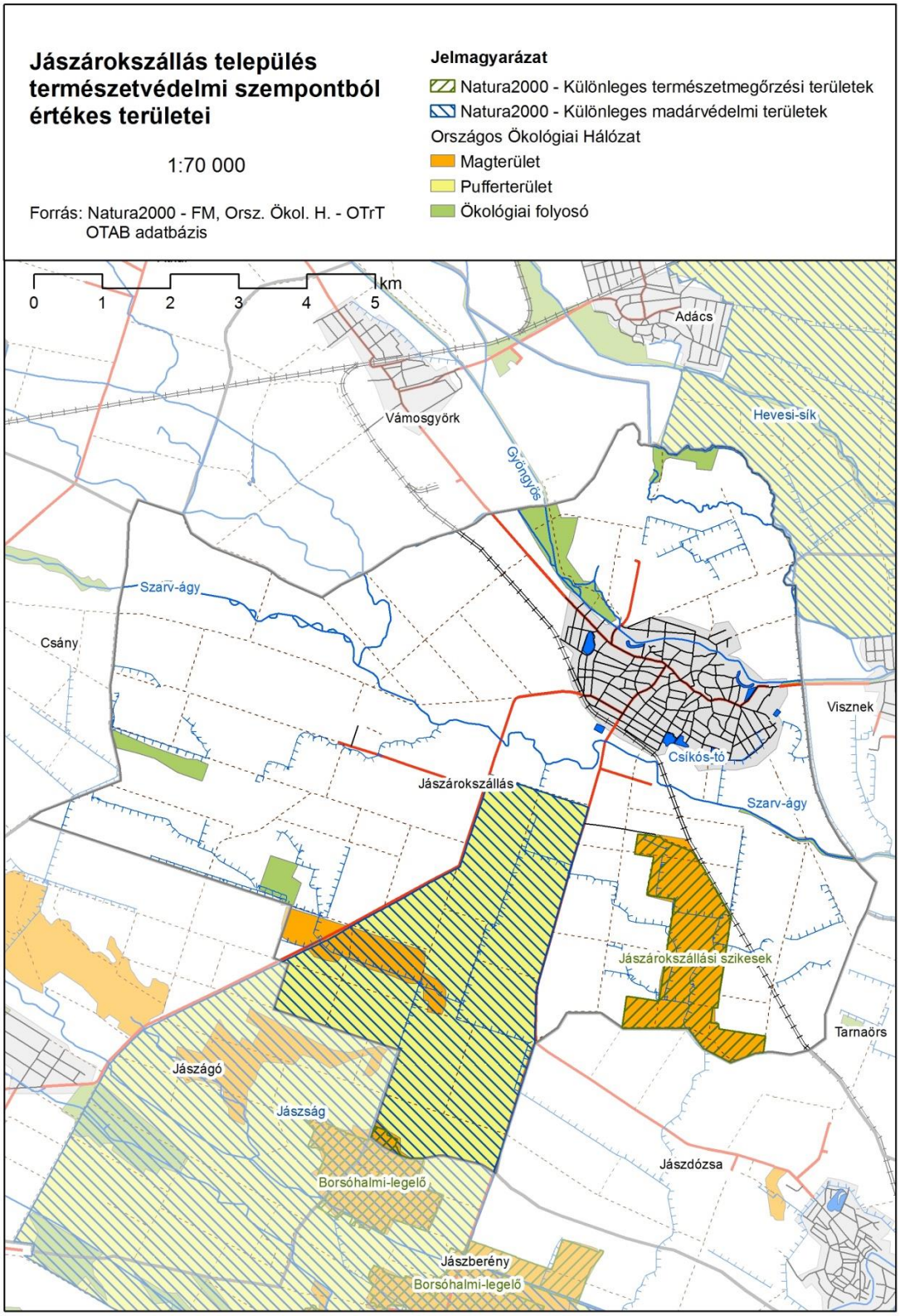
A különböző életközösségek, geológiai, vízrajzi, tájképi értékek megóvásának leghatékonyabb eszközei a természetvédelmi területek. A védettségi kategóriákba egyrészt az élővilág táj- és természetvédelem szempontjából legértékesebb területeit jelölik, amelyek a területi érzékenységi kategória rendszerben a legérzékenyebbek. A védettség jogszabályokban, illetve védetté nyilvánítási határozatban rögzített tilalmakat, korlátozásokat jelent az adott területen, amely jelentősen befolyásolja e területek távlati terület felhasználását, hasznosítását.

A település a ***Hortobágyi Nemzeti Park i***gazgatási területén belül helyezkedik el, nemzeti park területe azonban nem érinti a települést. Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal védett, és helyi jelentőségű védett természeti terület a településen nem található.

Az Európai Uniós természetvédelem legfontosabb eszközei a madárvédelmi **(79/409/EEC)** és az élőhely-védelmi **(92/43/EEC)** irányelv. A két jogszabály rendelkezései szerint kijelölt természetvédelmi területek közös európai rendszere a Natura 2000 hálózat. A Natura 2000 hálózat célja a közösségi szinten jelentős, veszélyeztetett növény- és állatfajok és élőhely típusok védelme, és ezen keresztül a biológiai sokféleség megőrzése és hosszú távú fennmaradásának biztosítása. A Natura 2000 hálózat kialakítása az Európai Unióhoz való csatlakozás egyik feltétele volt. Az irányelvek átültetése a magyar jogrendbe és a területek kijelölése a **275/2004. (X. 8.) Korm. r**endelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről kormányrendelettel történt meg. A Natura 2000 hálózat által érintett területek (különleges madárvédelmi területek és kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek) helyrajzi számainak átdolgozott listáját a **14/2010. (V.11.) KvVM r.** tartalmazza. A **269/2007. (X.18.) Korm. rendelet** a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályaival foglalkozik.

Kiemelt jelentőségű Természetmegőrzési Terület: olyan közösségi szempontból jelentős természeti értékekkel rendelkező terület, amely a 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet 2. A) és 3. A) számú mellékletében meghatározott faj jelentős állománya, élőhelye, valamint rajta a 4. A) számú mellékletben meghatározott közösségi szempontból jelentős élőhelytípus található. Az irányelv, minthogy fő célja elősegíteni a biológiai sokféleség megőrzését a gazdasági, társadalmi, kulturális és regionális igények figyelembe vételével, hozzásegít egy közös cél, a fenntartható hasznosítás megvalósításához. A biológiai sokféleség megőrzése egyes esetekben megkívánja a folyamatos emberi beavatkozást, vagy egyáltalán az arra való ösztönzést. Európában a tagállamok területein a természetes élőhelyek továbbra is folyamatosan pusztulnak és a vadon élő fajoknak egyre növekvő száma válik fokozottan veszélyeztetetté; a veszélyeztetett élőhelyek, illetve fajok a Közösség természetes örökségét képezik, és a veszélyeztetés gyakran a határokon is átnyúlik, megőrzésük érdekében közösségi szinten szükséges lépéseket tenni. Amíg a gazdaságilag fejlettebb tagállamokban az élőhelyek rekonstrukciója, rehabilitációja kell hogy előtérbe kerüljön a Natura 2000-es területeken, addig az unió bővítésével érintett tagállamok többségében - így Magyarországon is - a kedvezőbb természeti állapotok illetve a gazdag élővilág fennmaradását szolgáló extenzív gazdálkodási módok fenntartására kell fektetni a hangsúlyt.

Az élőhely-védelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése szerint az egyes területek különös fontosságának – az angol szóhasználatból következően ún. prioritásoknak– a meghatározására alapvetően az egyes Natura 2000 területek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánítása esetében kerül sor, csakúgy mint a természetvédelmi célkitűzések megfogalmazására.

4. **térkép:** Jászárokszállás természetvédelmi szempontból értékes területei (forrás: SZIE)

Különleges madárvédelmi terület- Special Protection Area (SPA):

Jászság (HUHN10005)

A madártani jelentőséggel bíró terület nagysága: 16387 hektár. A terület státusza a Natura 2000 hálózaton belül: Különleges Madárvédelmi Terület - Special Protection Area (SPA)

Egyéb védettség: fontos madárélőhely (Important Bird Area - IBA) Dél-Heves - Jászság IBA; 57200 ha

Általános leírás: a Hajta és a Galga völgyében található füves puszták, vizes területek, erdőfoltok a Jászságban.

Madártani jellemzés: a Pusztai madárfajok szempontjából tartozik jelentős élőhelyeink közé, kiemelkedik parlagisas- és kerecsensólyom-állománya. Főként megfelelő vízborítottság esetén nagy számú vonuló és táplálkozó vízimadár fordul meg a területen.

Földhasználat: erdőgazdálkodás, mezőgazdaság (gyepgazdálkodás, szántóművelés), vadászat és vadgazdálkodás, vízgazdálkodás, nem hasznosított.

Veszélyeztető tényezők: erdősítés, madarak zavarása, mezőgazdasági művelés csökkenése, mezőgazdaság intenzitásának növelése, növényzet égetése, vízgazdálkodási problémák.

A kijelölés alapjául szolgáló fajok és állományuk:

- Parlagi sas (*Aquila heliaca*) 5 pár
- Kerecsensólyom (*Falco cherrug*) 5 pár

Fészkelőállomány: fekete gólya (0-2 pár), fehér gólya (18-28 pár), cigányréce (1-4 pár), barna kánya (0-1 pár), barna rétihéja (10-15 pár), hamvas rétihéja (2-4 pár), kék vércse (25-40 pár), gólyatöcs (4-53 pár), gulipán (5-45 pár), ugartyúk (2-5 pár), küszvágó csér (0-5 pár), réti fülesbagoly (2-3 pár), szalakóta (10 pár), tövisszúró gébics (150-200 pár), kis őrgébics (70-90 pár).

Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek:

Borsóhalmi-legelő (HUHN20076)

A jászárokszállási műút, az Ágói-patak és a Tarna által közrefogott területen található hajdani ártéri rét, melynek különösen gazdag mocsárréti vegetációja van. Kiemelt fontosságú cél a következő fajok/élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása, lehetőség szerinti fejlesztése:

Élőhelyek: Pannon szikes sztyeppék és mocsarak
Fajok: Nagy szikibagoly (Gortyna borelii lunata). FOKOZOTTAN VÉDETT: Természetvédelmi értéke 100.000 Ft Európa-szerte megritkult, egyes területekről kipusztult faj. Az imágó augusztustól november elejéig rajzik. A lepkék a reggeli órákban kelnek ki, napközben a gyepszintben bújnak meg, majd sötétedéstől kezdenek repülni. Peték formájában telel át, amelyek április végén kezdenek kikelni és a

hernyók három hétig a tápnövényük fiatal hajtásain és szárában élnek. Ezt követően lefúrják magukat a növény gyökérzetébe, ott élnek és táplálkoznak augusztus végéig, majd bebábozódnak.
Természetvédelmi célkitűzések (SDF 6.2 Management)

Specifikus célok és végrehajtandó intézkedések:

- A gyepek jelenlegi állapotának fenntartását, illetve javítását célzó legeltetési/kaszálási rendszer kidolgozása, kiemelten figyelembe véve a nagy szikibagoly élőhely igényeit (sziki kocsordos állományok megtartása).
- Bolygatott területek gyomirtó kaszálása, szükség esetén égetése.
- Inváziós és tájidegen fás- és lágyszárú fajok eltávolítása, folyamatos visszaszorítása.

Jelölő fajok:

- Közönséges ürge (Spermophilus citellus)
- Vöröshasú unka (Bombina bombina)
- Tarajos gőte (Triturus cristatus)
- Nagy szikibagyoly (Gortyna borelii lunata)
- Nagy szarvasbogár (Lucanus cervus)
- Kisfészkű aszat (Cirsium brachycephalum)

Jászárokszállási-szikesek (HUHN20073)

Kiemelt fontosságú cél a következő élőhely típusok kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása, lehetőség szerinti fejlesztése:

Élőhelyek: Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

Faj: Euro-szibériai erdősztyep tölgyes

Specifikus célok és végrehajtandó intézkedések:

- A gyepek jelenlegi állapotának fenntartását, illetve javítását célzó legeltetési/kaszálási rendszer kidolgozása.
- Bolygatott területek gyomirtó kaszálása, szükség esetén égetése.
- Inváziós és tájidegen fás- és lágyszárú fajok eltávolítása, folyamatos visszaszorítása.
- Az erdőssztyep (sziki) tölgyes állományokban javasolt olyan erdőkezelési módszer bevezetése, mely a folyamatos erdőborítást biztosítja (tarvágás, teljes talaj előkészítés és tuskózás elhagyása).
- Idős (részben odvas) faegyedek és holt faanyag kellő arányú meghagyása.
- Az idegenhonos fafajú faültetvények fokozatos átalakítása őshonos fafajú, természetszerű erdőállományokká.

Jelölő fajok:

- Nagy hőscincér (Cerambyx cerdo)

- Skarlátbogár (Cucujus cinnaberinus)
- Nagy szikibagoly (Gortyna borelii lunata)
- Nagy szarvasbogár (Lucanus cervus)

2/5. táblázat: Jászárokszállás település természetvédelmi szempontból értékes területeinek nagysága (forrás: SZIE)

Natura2000	ha
Jászárokszállási szikesek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület	289,65
Borsóhalmi-legelő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület	8,34
Jászság különleges madárvédelmi terület	1300,64
Hevesi-sík különleges madárvédelmi terület	0,52
Országos Ökológia Hálózat	
Magterület	434,43
Pufferterület	1202,29
Ökológiai folyosó	163,33

Jászárokszállás Város Önkormányzata Képviselő-testületének **20/2015. (IX.09.) önkormányzati rendelete** a táji-természeti és művi értékek, valamint a településkép helyi védelméről szól. A rendeletben a táji-természeti értékek védelme a település közigazgatási területén kiterjed a település táji környezetére; a hagyományos művelési módra; az itt található, jellegzetesen e vidékre jellemző természetes képződményekre és jellemző megjelenési formája okán annak tekinthető objektumokra; az élővilágra, a lokális ökoszisztémákra, egyedi tájértékekre. A védelem alá helyezést vagy a védelem megszüntetését bárki kezdeményezheti, illetve az eljárás hivatalból is megindítható. Az erre vonatkozó javaslatokat a Jászárokszállási Polgármesteri Hivatalhoz kell írásban benyújtani.

A tájesztétikai konfliktusok beazonosításánál az Ó-Gyöngyös-patak városon áthaladó medre, illetve a belterületen lévő rendezetlen vízállásokat érdemes megemlíteni. A nem karbantartott, elgazosodott állapot kedvezőtlen benyomást kelt. A gazdasági területen szintén, tájba illő színhasználattal, arányos épület-tömegformálással, fás szárú növényzet telepítésével, enyhíteni lehet a gazdasági, vagy üzemi épületek hangsúlyos megjelenését. Emellett parkolófásítással is jelentős mértékben hozzá lehet járulni a kedvezőbb tájképi megjelenéshez. A szántóterületeken egyhangúságát a tanyák mozaikos szerkezete töri meg. A szántóterületeken mezővédő erdősávok telepítése tájesztétikai szempontból kedvezőbb hatást gyakorolna, a feltáruló látvány változatosságát növelné. Ezeken túl a közutak mentén, hófogó erdősávok telepítése nemcsak esztétikai, hanem funkcionális szempontból is kedvező hatást fejtene ki.

Sajnos a megyében található folyók és csatornák környezeti állapota nem tekinthető megfelelőnek, különös hangsúlyt kell fektetni az illegális szennyvízkivezetések felszámolására.

2.2.5 Épített környezet értékei

Az Önkormányzat az építészeti örökségnek azon elemét, amelyek értéke alapján nem részesül országos védelemben, de sajátos megjelenésénél, jellegzetességénél, településképi vagy településszerkezeti értékénél fogva a település szempontjából kiemelkedő, hagyományt őriz, az ott élt emberek, közösségek munkáját és kultúráját híven tükrözi, - helyi védettség alá helyezi, azok a helyi építészeti örökség részét képezik. Az építészeti örökséghez tartozik a műemlék, a műemlék jellegű épület, a hozzá tartozó, ültetett fa, facsoportok, fasorok, terek, parkok, amelyek megóvása közérdek.

A városképet a természeti elemek mellett alapvetően az épített környezet határozza meg. Fontos feladatunk a különböző korokból ránk maradt építészeti alkotások megőrzése. Ezek a települések arculatának jellegzetes meghatározói, megfelelő védelmük közös érdekünk. Ez vonatkozik egy-egy épületre, jellegzetes utcasorokra, de a településkép egészére is. Ez alapján az épített környezet még fennmaradt egyedi értékeit helyi védettség alá kell helyezni, annak érdekében, hogy a település múltjának még meglévő, értékes elemei fennmaradjanak.

A település a kertes, kétbeltelkes, vagy istállós kertes településtípusok közé tartozik. Lényege, hogy a belső telken helyezkedik el a lakóház, kamra, disznó- és baromfi ól. A településmagot a kertek veszik körül, amelyeken a jószágok karámjai, boglyák és a verem állnak. A kertek később vagy beolvadtak a település szövetébe, vagy tanyákká alakultak. A falumag sajátos elrendezését, amely Jászárokszálláson is megfigyelhető, halmaztelepülésnek hívják. Ez a forma ősi, szabályozatlan, esetlegesen kialakult beépítési rendszer nyomait őrzi, s ez a későbbi telekelkerítések, utcavezetések tördeltségében, zegzugosságában mutatkozik meg. Az újabb-kori, csatlakozó beépítések már többnyire szabályos útvezetésűek. Jászárokszállás központjában a főutca, a Rákóczi u. két egymásba olvadó – Móczán Andor ill. Köztársaság – térben folytatódik. A nagy kiterjedésű, térsorrá bővülő utca építészeti sajátosságát a térsor délkeleti oldalán elhelyezkedő zárt térsarok adja. A zsákutcák általában az egykor nagyobb telkek felaprózódásával jöttek létre. Sajátos építészeti értéket képviselnek a saroképületek. Az utcakép jellegzetes eleme a lakóépületek keskeny utcai homlokzata, valamint a nagyon gyakran előforduló tömör deszka kerítés.

A belső magban a kis telek méretek nem teszik lehetővé a gazdálkodást. Jellegzetes beépítési rendszer az oldalhatáron álló, előkert nélküli épület. A hajdani állattartásra használt kertségi területek fokozatosan beépültek. A beépítésre a történeti városrészekben a viszonylagos egységesség jellemző.

A hajdani római-szarmata védelmi sánc, a Csörsz árok a település északi felén halad át.

Műemléki védelem alatt álló építmények:

- Fogadó (Széchenyi u. 104.)
- Jász- vagy Bordás-ház (Széchenyi u. 31.)
- Mária oszlop
- Római katolikus templom (Köztársaság tér)

Külső Fogadó

Kétszáz évvel ezelőtt ha valaki Vámosgyörk felől a Jászság felé vette útját, akarva vagy akaratlanul is belebotlott az árokszállási külső fogadó épületébe. Földszintes öreg ház kőkertes kapuval, udvarán híres árkádokkal a XVIII. században épült. Feljegyzések szerint: "Csárdás ház és postakocsi váltóállomás" nevet mondhatta magáénak. Itt a postakocsin érkező utasok lovat válthattak, étkezhettek és meg is szállhattak éjszakára. A postakürt ma is látható a boltíves kapubejáró felett. A fogadóhoz sok történet fűződik. Csete Balázs néprajzkutató gyűjtéséből tudjuk, hogy 1712-ben ebben a fogadóban szállt meg a svéd király, XII. Károly. Vendéglátó funkcióját az 1920-as években még megtartotta.

Az 1930-as években pénzügyőr-szakasz működött az épületben. Háború alatt szomorú, kegyetlen feladatot látott el, az apáti zsidók gettója volt. 1945 után alkalmi szállásnak számított, mindig volt átmeneti lakója egyik-másik helyiségének.

Az egykori öregcsárdában 1960-tól a Jászárokszállás Hímző és Háziipari Szövetkezet szőnyegszövői dolgoztak. Időközben a fogadó épületét műemlék jellegűnek minősítették. A rendszerváltás után a szövetkezetet felszámolták és egy vállalkozó megvásárolta a fogadót. Jelenleg 5 vendégszobája működik a fogadóban és egész évben fogad vendégeket. A Jászárokszállás Külső Fogadó hasonmása a Szentendrei Néprajzi Szabadtéri Múzeumában elkészült, mely az alföldi utcasor részét képezi.

Jász-ház (Tájház)

1994-ben nyitotta meg kapuit az épület, a benne lévő kiállítás egy módos gazda hagyományos berendezésű lakását mutatja be. Fésűs, előkertes beépítésű, földszintes, nyeregtetős épület, vízvetős deszkaoromzattal, udvari homlokzata előtt oszlopos tornáccal. A kertben nyeregtetős istálló, vízvetős deszkaoromzattal. Egytraktusos, tornácos alaprajz. Gerendás födémű helyiségek. A konyhában épített tűzhely, a hátsó szobában kemence. Az első szobában 19. század végi díszítőfestés. Építette a Bordás család. A telken istálló és földbesüllyesztett pince. Fésűs, előkertes beépítésű, földszintes, nyeregtetős épület vízvetős deszkaoromzattal, udvari homlokzatán oszlopos tornáccal. A kertben nyeregtetős istálló, vízvetős deszkaoromzattal. Népi műemlék.

Mária oszlop - 1783

Eredetileg a Főtéren állt. Egy árokszállási századforduló előtti állapotot mutató fotón egy gémeskút mellett láthatjuk. Akkor még a mai Nagy Fogadó helyén kis házacska állt. A község fejlődésével a Főteret jobban kihasználják, (a piac is ott volt sokáig), a Mária oszlopot a központba, de a forgalomból kieső templom melletti kis parkba, az Árpád tér 14. sz. épület elé viszik. Ma is ott található. Pethes András jászkapitány állíttatta 1783-ban. A szobor 1 méter magas szögletes posztamensen, az erre épült ion stílusú oszlopfejezetben a fél földgömb-alakkal tartja a kb. másfél méter magas szobrot, amint diadalmasan eltaposса a minden álnokság, gonoszság és bűn jelképét, a kígyófejet. A 217 éves barokk szobrot az időjárás komolyan megrongálta. A szobrot Záhorczik Nándor szobrász művész restaurálta.

Római Katolikus Templom

A város legfontosabb építészeti, történeti látnivalója a kívül-belül felújított barokk műemlék templom. A mai templom elődjét 1630-ban építették. Mai templomát 1761 és 1767 között építették a korábbi, szűknek bizonyult helyén. A költségek okán a templomtestet a korábbi épület tornyához csatlakoztatták. 1787-ben egy torony került a homlokzatra copf stílusú kapuzattal. Maga az épület

barokk stílusú, egyhajós, öt boltszakaszos. A külső majdnem teljesen dísztelen, csak az oromzat barokk kőszobor alakjai és az említetten kívül a két oldalsó kapuzata érdemel említést. Az egyszerű külső mellett gazdag enteriőrt találunk. A cseh süvegboltozatos mezőket hevederívek és vaskos, három részes párkánnyal koronázott falpillérek választják el egymástól. Megemlítendő, hogy a boltozati harántívek ilyen nagy tereknél ritka módon nem félkör-, hanem kosárívesek, amely szerkezeti merészséget is mutat. A belső egységes barokk összhatású. Értéke még a templomnak a barokk orgona a háromnyílásos karzaton.

Jászárokszállás Város Önkormányzata Képviselő-testületének a településkép védelméről szóló 15/2017. (XII.6.) önkormányzati rendelete (továbbiakban: a TKR) a helyi területi építészeti védelem alábbi típusait különbözteti meg:

- a településszerkezet megőrzése érdekében „T1” megnevezésű helyi védelmi terület
- a telekstruktúra megőrzése érdekében „T2” megnevezésű helyi védelmi terület,
- az utcavonal-vezetés megőrzése érdekében „T3” megnevezésű helyi védelmi terület,
- az utcakép vagy utcakép-részlet megőrzése, fenntartása és fejlesztése érdekében „T4” megnevezésű helyi védelmi terület,
- a település- és tájkarakter jellegzetes elemcsoportjainak megőrzése, fenntartása és fejlesztése érdekében „T5” megnevezésű helyi védelmi terület.

A TKR a helyi egyedi építészeti védelem alábbi típusait különbözteti meg

- épület vagy épület-részlet megőrzése, fenntartása és fejlesztése érdekében „védett épület” megnevezésű védelem,
- az előző pontban megjelöltektől különböző létesítmény megőrzése, fenntartása és fejlesztése érdekében „védett alkotás” megnevezésű védelem.

A helyi egyedi építészeti védelem alatt álló építészeti értékeket a **2. melléklet** tartalmazza.

2.3 Globális trendek

Bizonyos globális változások, trendek -sajnos általában kedvezőtlenül- befolyásolják a klíma alakulását. A következő globális trendek lesznek meghatározóak a környezetállapot alakulásában az elkövetkező években, évtizedekben:

- népesség létszámának növekedése
- globalizáció
- migráció
- bioszféra (élőlények, élőhelyek pusztulása)
- környezet-egészségügyi mutatók romlása
- szennyezés
- erőforrások felhasználása
- energiafogyasztás növekedése
- hatékonyság növekedése

2.3.1 Éghajlatváltozás

Az üvegházhatású gázok és aeroszolok légköri mennyiségének, a napsugárzásnak és a földfelszín tulajdonságainak változásai megváltoztatják az éghajlati rendszer energia-egyensúlyát. A légkör üvegház-hatásának antropogén tevékenység okozta erősödése miatt a jövő században a Föld hőmérséklete magasabbra emelkedhet, mint a történelem során valaha. A CO_2 koncentráció előrebecsült értéktartománya 540 és 970 ppm közé fog esni a 21. század végére. Ez a legkedvezőbb esetben csak 1,4°C-os, legrosszabb esetben 5,8°C-os hőmérsékletemelkedést okoz.

Igen valószínű, hogy a forró extrémitások, a hőhullámok és a nagy csapadékok száma meg fog növekedni. Várhatóan emelkedni fog a hőhullámok gyakorisága, intenzitása és időtartama is, míg a téli szélsőségek (hideg és fagyos napok száma) előfordulása várhatóan csökkeni fog.

Fontos szerep hárul helyi szinten az önkormányzatra az éghajlatváltozásból adódó problémákhoz való alkalmazkodásban. Az emberi egészség megóvásának, a szervezet alkalmazkodásának egyik fő komponense a tájékoztatás és lakossági felkészítés területe, valamint az egészségügyi ellátórendszer fejlesztése. A hőségtervek kidolgozása, az oltási gyakorlat felülvizsgálata, az érzékeny csoport számára speciális ellátás biztosításának kidolgozása, továbbá a városi „hőségzónák” kijelölése a háttérapparátus feladata. Fontos továbbá árvízvédelmi, belvízvédelmi intézkedések, energetikai iránymutatások (fűtés, hőszivattyús házak építése stb.), csapadékvíz-elvezetés fejlesztése nagy esőzések esetén, jégkár elleni intézkedések, aszály-monitoring, stb. tervek kidolgozása, és alkalmazása.

2.3.2 Környezet-egészségügy

Az élőlény –így az ember is- és környezete szoros kölcsönhatásban áll egymással. Lényegében megállapítható az a tény, hogy minden környezeti elem szennyezettsége hatással van az emberi szervezet egészségére.
Helyben jelentkező, légszennyező forrás a lakossági tüzelés, égetés. A fahulladékok nagy része különböző gyanta és lakk maradványok mellett faanyagvédő anyagokat – biocidokat – is tartalmazhat, amelyekből a nem tökéletes égés során egészségkárosító anyagok szabadulnak fel. A műanyag zacskók, eldobható műanyag palackok képezik a háztartási hulladék legnagyobb részét. Ha elégetik őket, szennyezik a környezetet, és károsíthatják az egészségünket, rákkeltő, bőr- és szemirritációt okozó, a légző- és immunrendszert, és a vérképző szerveket súlyosan károsító vegyületetek szabadulnak fel. A hulladékok égetésekor egyrészt számolhatunk az anyagi összetételből eredő káros anyag kibocsátással, másrészt azonban figyelembe kell venni a relatíve alacsony égetési hőmérsékletnél keletkező illetve felszabaduló káros melléktermékek jelenlétét is. A háztartási hulladék anyagok égetése során általában keletkezik szén-monoxid, széndioxid, hidrogénklorid, hidrogén-fluorid illetve számos egyéb, irritáló, maró hatású és rákkeltő szerves anyag. A dioxin, a furán származékok, valamint a füsttel szétszóródó fémek (pl. a kadmium, cink, arzén, higany, nikkel, ólom, króm stb.) az égés során keletkező porral leülepszik a talajra, a növényre, és a táplálékláncon révén bejut az emberi szervezetbe. PVC (műanyag flakonok, háztartási, gyógyszerészeti, kozmetikai termékek, gyerekjátékok stb.) égetése során szén-monoxid, vinil-klorid, dioxinok, klórozott furánok és sósav gáz képződésével kell számolnunk.

Poliuretán égetésekor sárga füstfelhők jönnek létre, amik hidrogén-cianidot és foszgént tartalmaznak. Fehérített papír (pizzás dobozok, mélyhűtött ételek dobozai) égetésekor halogénezett szénhidrogének jutnak a légkörbe. Papír és karton égetésekor a felíratok toxikus fém tartalma szennyezi a környezeti levegőt. Régi farostlemez hulladékok elégetése során arzén és króm kibocsátással kell számolni.

Az avar égetése során nagy mennyiségben keletkezik szén-monoxid, aeroszol részecskék (PM), nitrogén-oxidok és különféle szénhidrogének (metil-etil-keton, etilbenzol, sztirén, fenol, dibenzo-furán, benz[a]pirén). Megoldás lehet a komposztálás: valamennyi kerti hulladék és avar komposztálható. A komposztálás során elkerüljük a hatalmas légszennyezést, értékes humuszhoz, növényi trágyához jutunk. A komposztálás folyamata általában 1 év, de bizonyos növények komposztálása éveket vehet igénybe. Meggondolandó azonban, hogy bizonyos kerti zöldhulladékok kórokozókkal és kártevőkkel fertőződhetnek, ezek ellen pedig a leghatékonyabb védekezést, a fertőzött részek elégetése nyújtotta.

Szállópor (PM10)

A szilárd részecskék az égetés talán egyik legkritikusabb légszennyező anyagai. A szálló por a levegőben szuszpendált szilárd és /vagy folyékony részecskék elegye. A szálló port szemcsemérete alapján két nagy csoportra lehet bontani: a 10 mikrométer átmérőjű szemcséket durva részecskéknek (PM10) nevezik, ezek a szemcsék az alsó légutakba jutnak le. A 2,5 mikrométernél kisebb átmérőjű, „finom” porszemcsék (PM2,5) alkotják az egészségkárosító hatás szempontjából jelentősebb frakciót, ezek már lejutnak a tüdő léghólyagocskáiba is. A szálló por koncentráció rövid távú emelkedése izgatja a nyálkahártyákat, köhögést és nehézlégzést válthat ki. A tüdőben felszívódva gyulladásos folyamatot indíthat el, aminek következtében növekszik a vér alvadékonysága, vérrögösödés léphet fel.

A levegő-higiénés index legmagasabb, „veszélyes” kategóriájában az összes halálok miatti halálozás is növekedhet. A kültéri levegő szálló por tartalmának hosszú távú hatásai a következők: a várható élettartam jelentős csökkenése a szív- és érrendszeri, a légzőszervi betegségek, valamint a tüdőrák miatti halálozás növekedése következtében. Meg kell jegyezni, a szálló por még a legalacsonyabb koncentrációban is káros. További problémát jelent, hogy a szálló porok felületéhez toxikus szennyezőanyagok kötődhetnek. Ilyenek a dioxinok, a policiklikus szénhidrogének (PAH-ok), a nehézfémek, stb. A PAH-ok 95 százaléka a finomszemcsés anyagokhoz (PM2.5) kötődik. Egyes PAH-ok nem csak toxikusak, hanem karcinogének is és becslések szerint a tüdőrák kockázatát 7,8-szeresére növelik.

Nitrogén-oxidok

Az égetés során a levegő és a hulladék nitrogén tartalmának oxidációjából származik. A nitrogén-oxidok nagyon reakcióképes gázok, melyek kulcsszerepet játszanak az ózon és a fotokémiai szmog egyéb összetevőinek keletkezésében. A kén-dioxid mellett meghatározó a szerepük a savas esők kialakulásában is, és így az erdők pusztulásában. A nitrogén-oxidok légzőszervi megbetegedésekkel és tüdőproblémákkal hozhatók összefüggésbe. Vizsgálatok szerint, azon gyermekek körében, akik magasabb nitrogén-oxid koncentrációnak vannak kitéve, csökkent légzésfunkció tapasztalható. Állatkísérletek alapján a nitrogén-oxidok magas koncentrációja meggyorsíthatja a rákos megbetegedések lefolyását.

Kén-dioxid

A kén-dioxid klasszikus szennyezőanyagnak nevezhető, mivel egészségkárosító hatása már a szénre alapozott ipari forradalom elterjedése óta megfigyelhető, kibocsátása a hulladékban lévő kén-tartalom függvénye. Alapvető szerepet játszik a savas-esők kialakulásában. Különösen veszélyes a vízi élővilágra nézve. A kéndioxid környezet-egészségügyi hatásai már régóta ismertek. A magas koncentrációjú kén-dioxid belégzése esetén a légutak görcsös állapota alakul ki. Az asztmában szenvedők hevesebben reagálnak, mint az egészséges emberek. A kén dioxid izgatja a légző rendszert, hörgő összehúzódást, krónikus hörghurutot és csökkent légzésfunkciót okoz.

Szén-monoxid (CO)

A szén-monoxid színtelen és szagtalan, redukáló hatású gáz, a szénvegyületek tökéletlen égése során képződik. Mind zárt térben, mind szabad levegőn kockázati tényező. Zárt térben fokozottan veszélyes, hiszen ott könnyen földúsulhat. A szén-monoxid gyengíti a vér oxigénszállító képességét, oxigénhiányos állapot kialakulását okozhatja. A szén-monoxid mérgezés tünetei a fejfájás, hányás, súlyos esetekben eszméletvesztés és halál - bár a rövid ideig tartó expozíció hatása visszafordítható. Az idült hatások tünetei: fejfájás, szédülés, álmatlanság, szívtáji fájdalmak, idegrendszeri tünetek, a szívinfarktus gyakoriságának növekedése. A halálos CO mennyiség függ a kortól, az általános egészségi állapottól (különösen veszélyes szívbetegség esetén) és az érintett személy aktuális oxigénszükségletétől.

Allergén növények

A külső és belsőtéri biológiai légszennyezők, elsősorban a rendkívül allergén parlagfű pollen magas koncentrációját is fontos kockázati tényezőnek kell tekinteni. A zöldterületek, valamint növényzet ápolásáról és az idényszerű növényvédelmi munkálatok elvégzéséről, valamint a gyom- és allergiát okozó növények, különösen a virágzó parlagfű mentesítéséről a tulajdonosok, kezelők, használók, bérlők kötelesek gondoskodni. A parlagfű irtásáról folyamatosan, legkésőbb virágzás előtt, az időjárástól függő gyakorisággal kell gondoskodni. A területen található allergén, lágyszárú növények gyomirtását a lehetséges eszközök (mechanikus, kémiai, agrotechnikai), illetve engedélyezett készítmények (herbicidek) felhasználásával szükséges elvégezni.

Fényszennyezés

Sajnos napjaink egyik modern kori problémájává nőtte ki magát a fényszennyezés. Fényszennyezésnek nevezzük az esti égbolt mesterséges fényforrásokkal történő fölösleges, energiapazarló és környezetkárosító megvilágítását. Az ökológiai szempontokat figyelmen kívül hagyó, hatalmas mennyiségben elhelyezett világítótestek nagyon gyors terjedése maga után vonta a lakott területeken élő emberek és a várostől távoli természeti környezet fényterhelésének rohamos emelkedését. Az állandósuló fényszennyezés egészségügyi, közlekedésbiztonsági, ökológiai és tájvédelmi szempontból is kockázatot jelent.

2.4 SWOT analízis

A helyzetfeltárás után fontos feladat az egyes tényezők értékelése. Meg kell vizsgálni, hogy mely tényezők milyen hatással vannak a település környezeti állapotának alakulására.

Az erősségek közé elsősorban a szorosabban vett környezetvédelmi pozitív, belsőtendenciák, az adottságként meglévő természeti erőforrások és környezeti értékek, valamint az azokat fenntartó folyamatok kerültek. A gyengeségek között a szorosabban vett környezetvédelmi negatív, belső tendenciákat gyengítő, létező környezeti problémák, a környezetre, a természetre, tájra, illetve azok állapotára ható folyamatok szerepelnek.

A lehetőségek azokat a külső és pozitív meghatározottságú igényeket és tendenciákat, meglévő hatásokat mutatják be, amelyek a szorosabban vett környezetvédelem területén értelmezett erősségeken kívül esnek, de azokhoz és a környezet állapotának javulásához képesek hozzájárulni. A külső értelemben vett veszélyekben bemutatott negatív állapotok, trendek a lehetőségekkel ellentétesen hatva csökkentik vagy károsan befolyásolják a környezeti eredményeket és összességében a környezeti állapotot.

BELSŐ TÉNYEZŐK - ERŐSSÉGEK	BELSŐ TÉNYEZŐK - GYENGESÉGEK
• Intézményrendszert megfelelően kiépített, teret biztosít a fiatalok környezeti oktatásának, tudatformálásának. • A környezetvédelmi szabályozás részletes helyben, az önkormányzati rendeletek megteremtik az alapját a helyi környezeti értékek, elemek védelmének. • A csatornahálózatra bekapcsolt lakások száma folyamatos növekedést mutat. • A település földgázellátása jónak, környezetvédelmi szempontból kedvezőnek minősíthető. • Megkezdődött egyes önkormányzati intézmények energetikai fejlesztése. • A szelektíven begyűjtött hulladékok mennyisége folyamatosan nő a településen. • Csökkenő tendenciát mutat a hulladékképződés a helyben működő ipari vállalkozásoknál. • A település levegőminősége jó-kiváló állapotú. • A 2002. év óta az ipari eredetű légszennyezőanyag kibocsátás jelentősen lecsökkent a településen. • A magasabb fekvésű jászsági területeken kiváló termőképességű csernozjom talajok találhatók.	• A zártkerti termelés háttérbe szorult, így a kiskerti növénytermesztés nem jellemző jelenleg. • Az összes vezetékes ivóvízfogyasztás lassú növekedést mutatott az elmúlt időszakban. • A városból érkező csapadékvizek nem megfelelő elvezetéséből adódó helyi vízkárok jelentős anyagi terheket okozhatnak. • Az önkormányzati tulajdonú belterület védelmét szolgáló vízelvezető hálózat kiépítettsége, a meglévők állapota nem mindenhol megfelelő. • Az ipari-szolgáltatói szektor jelentős gázfogyasztó a településen. • A háztartási áramfogyasztás folyamatosan növekedő képet mutat. • A tájhasználatban a nagyüzemi mezőgazdasági termelés a meghatározó. • A külterületen az erdőterületek kiterjedése rendkívül alacsony. A gyepterületek aránya szintén alacsony. • Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal védett, és helyi jelentőségű védett természeti terület a településen nem található. • A településen nem található légszennyezettséget mérő manuális mérőállomás, így a légszennyezettségi állapotokról nincs megfelelő információ.

BELSŐ TÉNYEZŐK - ERŐSSÉGEK	BELSŐ TÉNYEZŐK - GYENGESÉGEK
• A településen különleges madárvédelmi terület (Jászság), kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (Borsóhalmi-legelő, Jászárokszállási szikesek) található. • Jelentős számban vannak a városban, helyi egyedi építészeti védelem alatt álló építészeti értékek, műemléki védelem alatt álló építmények. • A települési hulladék műszakilag megfelelő szigetelt lerakóba jut. • Működik a szelektív hulladékgyűjtés rendszere (gyűjtősziget, házhoz menő).	• A csapadékvíz-elvezető hálózat kiépítettsége csak részben megfelelő. • A várost átszelő 3203 sz. úton jelentős a kamion forgalom. • A tájesztétikai konfliktusok beazonosításánál az Ó-Gyöngyös-patak városon áthaladó medre, illetve a belterületen lévő rendezetlen vízállásokat érdemes megemlíteni. A nem karbantartott, elgazosodott állapot kedvezőtlen benyomást kelt.

KÜLSŐ TÉNYEZŐK- LEHETŐSÉGEK	KÜLSŐ TÉNYEZŐK - VESZÉLYEK
• A fürdő és a körülötte található üdülőterületek kiváló rekreációs lehetőséget biztosítanak, fejlesztésük indokolt. • A természeti elemek, a növényborítottság növekedése az Ó-Gyöngyös-patak, Szarv-ágy-patak, Nádor-tó, Szekeres-Bódis-tó helyein. • Árvízvédelmi, belvízvédelmi intézkedések, energetikai iránymutatások (fűtés, hőszivattyús házak építése stb.), csapadékvíz-elvezetés fejlesztése nagy esőzések esetén, jégkár elleni intézkedések, aszály-monitoring, stb. tervek kidolgozása, és alkalmazása. • Ökológiai adottságoknak legjobban megfelelő talajhasználat bővítése. • Intenzív talajhasználat felváltása hagyományos, tájba illő gazdálkodási módokkal. • Korszerű, környezetet kevésbé károsító energiahordozók racionális felhasználása. • Megújuló energiaforrások hasznosítása. • Zöldfelület-fejlesztés, - rendezés.	• A településen a vállalkozások száma folyamatosan emelkedő képet mutat. Ez a tendencia a környezeti elemek terhelését vonhatja maga után. • Az Ipari Park átmenő kamionforgalmat generál, ami a zajterhelést növeli. • Az önkormányzatnak a Szarv-ágy patakot érintő árvízvédelmi fejlesztési igénye mögött országos viszonylatban is sürgős beavatkozást igénylő megoldandó probléma áll. • A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolása alapján Jászárokszállás település az erősen veszélyeztetett "A" kategóriába tartozik. • 1991. és 2019. év között a belterületen a növényborítottság intenzitása csökkent. Ez jelentős volt a gazdasági terület, ipari park helyén. • A város felszín alatti víz szempontjából érzékeny területen helyezkedik el. • Az utak romló állapota és a rendszeres karbantartás hiánya.

3. Környezeti jövőkép

Jászárokszállás város hosszú távú jövőképe az Országgyűlés által elfogadott Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégiához igazodik.

A település jövőképét a négy alapvető erőforrás

- az emberi (humán),
- a társadalmi,
- a természeti
- és a gazdasági erőforrások

fényében fogalmazza meg.

Ennek a jövőképnek az elsődleges tényezője „egy olyan harmonikus, értékkövető és értékőrző helyi közösség, melyben a boldogulás alapja – az anyagi értékek mellett – az értékteremtő munka, az egészség, a tudás, az erkölcs (mely többek között hiten, bizalmon és tiszteleten alapul), valamint a család, közösség és az összetartozás, továbbá a globális felelősségvállalás”.

Ebben az értékrendben a mértékletesség és a takarékosság, az értékalapú gondolkodás és cselekvés, illetve a megtakarítás fontosabb a fogyasztásnál.

A környezet- és természetvédelemhez közvetlenül kapcsolódva a következők kerültek megfogalmazásra a jövőképben:

„A gazdaság az ökológiai korlátain belül működik. A fenntartható fejlődés a természeti erőforrásokkal való olyan tartós, értékvédő gazdálkodást jelent, amely lehetővé teszi az emberek boldogulását anélkül, hogy a gazdasági fejlődés lerombolná a sokféleséget, a komplexitást és az ökoszisztéma-szolgáltatásokat. Az emberek tisztelik a természetet, természeti értékeinket, a helyi közösségek felismerik a rendelkezésükre álló természeti erőforrásokból adódó lehetőségeiket, termelésüket, energiafelhasználásukat és fogyasztásukat erre alapozva szervezik meg. A lokális ökológiai problémákra, kihívásokra a helyi közösség és önkormányzat ad választ.”

Az Európai Unió jelenlegi környezetpolitikájának alapját jelentő 7EAP is megfogalmazza a maga jövőképét az Unió mint egység és tagországai számára. A gyakorlatias megközelítésű jövőkép értelmében „2050-ben jólétben, bolygónk ökológiai korlátait tiszteletben tartva élünk. Jólétünk és egészséges környezetünk egy olyan innovatív és körkörös gazdaságból származik, amelyben semmi nem megy veszendőbe, és amelyben a természeti erőforrásokkal való gazdálkodás fenntartható módon folyik, a biodiverzitást pedig társadalmunk ellenálló képességét fokozva védjük, értékeljük és helyreállítjuk. Karbonszegény növekedésünk már régóta független erőforrás-felhasználásunktól.”

E két meghatározó jövőkép már önmagában is egyértelmű alapot jelent a Program jövőképének megfogalmazásához.

4. Célkitűzések

Az átfogó célokhoz rendelten kell meghatározni a cselekvési irányokat, intézkedéseket és a végrehajtás eszközeit. Az startégiai célkitűzések elérését a tematikus akcióprogramokban meghatározott fő célkitűzések, célok, intézkedések és cselekvésiprogramok meghatározása teszi lehetővé. A szükséges intézkedésekhez azonban nem minden esetben kapcsolódik cselekvésiprogram. Ez függ a település jövőképétől, forráslehetőségeitől, stb. A Program jövőbeli felülvizsgálata során azonban újabb cselekvésiprogramok kapcsolódhatnak be a tervezésbe. A Program végrehajtásának operatív szintjén a környezetvédelmi szempontok horizontális érvényesítése szükséges. A környezetvédelmi infrastruktúrák teljes kiépítése, a szennyező anyagok környezetbe való jutásának megakadályozása akár a keletkezésük megszüntetésével (cső eleji technológiák) a vízbázisok, a természeti területek, zöldfelületek hathatósabb védelme, a természetvédelem megerősítése, illetve további kiterjesztése, az egészségesebb társadalom felé tett elsőrangú lépés lehet.

A Program céljainak meghatározása a SWOT elemzés megállapításainak figyelembe vételével történt.

A PROGRAM átfogó célkitűzése:

- ***hozzájárulni a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek megteremtéséhez***

Stratégiai célkitűzések:

- Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása.
- Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata.
- Az erőforrás-takarékosság és a -hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése.
- A környezetbiztonság javítása

5. Stratégiai területek

5.1 Az emberi egészség és életminőség környezeti feltételeinek javítása, a környezetterhelés hatásainak csökkentése

5.1.1 Levegőminőség javítása

Célok:

- Légszennyezettség kialakulásának megelőzése.
- A levegőminőségének védelme: a szennyezettség csökkentése.
- A légszennyező anyagok összkibocsátásának csökkentése.
- A sérülékeny csoportok, különösen a gyermekek védelmének biztosítása a beltéri levegőminőséggel összefüggő egészségkárosító hatásokkal szemben.

5.1.2 Zajterhelés csökkentése

Célok:

- A stratégiai küszöbértékek (egész napra számított átlagos zajterhelés (Lden) 63 dB, az éjjeli (Léjjel) 55 dB) feletti zajterheléssel érintett lakosok számának csökkentése a közlekedési létesítmények mentén, melyen belül elsőbbséget kell élvezzen az Lden = 73 dB, Léjjel = 65 dB stratégiai küszöbértékeket meghaladó zajterhelésű területek zajcsökkentése.
- A határérték feletti zajterhelés megszüntetése az ipari és szolgáltató létesítmények környezetében.

5.1.3 Egészséges ivóvíz biztosítása

Célok:

- Ivóvíz-minőségének javítása.
- A közüzemi ivóvízellátás közszolgáltatás biztonságának növelése, a vízkészleteket pazarló és többletköltségekkel járó hálózati veszteségek csökkentése.
- Egészséges ivóvízhez jutás biztosítása minden lakos számára.
- Lakossági tudatosság növelése a csapvíz minőségével, lehetséges kockázataival és a vízhasználati szokásokkal összefüggésben.
- A sérülékeny földtani környezetű ivóvízbázisok védelme.

5.1.4 Szennyvízelvezetés- és tisztítás, szennyvíziszap kezelés, hasznosítás

Célok:

- A szennyvízelvezetés és -tisztítás, szennyvízkezelés fejlesztése a vizek jó állapotának elérése érdekében.
- A szennyvíziszap környezetkímélő kezelése, illetve hasznosítása.
- A települési szennyvíz kezeléséről szóló 91/271/EGK irányelv derogációs követelményeinek teljesítése.

5.1.5 Zöldfelületek védelme, zöldinfrastruktúra fejlesztése

Célok:

- A lakosság zöldterületekkel kapcsolatos elégedettségének növelése a zöldfelületi ellátottság kiterjesztése, a funkciók és „szolgáltatások” minőségi és mennyiségi javítása által.
- Zöldfelületek fenntartható módon való kialakítása, gondozása.
- A zöldinfrastruktúra állapotának javítás.

5.2 Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata

5.2.1 A biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem

Célok:

- Az ökológiai hálózat fenntartása.
- A természetes élőhelyek, a helyi védett természeti területek megőrzése, illetve helyreállítása.
- A meglévő és potenciális zöldinfrastruktúra-elemek fejlesztése az éghajlatváltozás negatív hatásainak mérséklése és az alkalmazkodás elősegítése, a természetes és természetközeli területek közötti átjárhatóság javítása érdekében.
- A természet- és tájvédelmi célok érvényesítése a településfejlesztés, illetve –rendezés során, valamint az egyedi hatósági eljárásokban.
- Hazai, őshonos fajok telepítése a zöldterületek kialakítása, parkosítás során.

5.2.2 Talajok védelme és fenntartható használata

Célok:

- A talajkészletek mennyiségének és minőségének fokozott védelme, termékenységének hosszú távú fenntartása a különböző eredetű szennyezések megakadályozásával, a fenntartható talajhasználat ösztönzésével.

5.2.3 Vizeink védelme és fenntartható használata

Célok:

- A felszíni és felszíni alatti víztestek jó állapotának elérése, a velük való hosszú távú és fenntartható gazdálkodás biztosítása.
- A vízkészletek mennyiségi és minőségi védelme (takarékos vízhasználat elterjesztése, a vizek szennyezőanyag terhelésének csökkentése).
- A vizek többletéből vagy hiányából eredőkáros hatások csökkentése, megelőzése.
- A vizek mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezésének csökkentése.
- A természetes fürdővizek minőségét veszélyeztető kockázatok felmérése, csökkentése.
- A vízvisszatartás, -tározás fejlesztése, illetve az árvízvédelmi védképesség megtartása, különös tekintettel a klímaváltozás következtében várható szélsőséges vízjárásra.
- Az ár- és belvizek, illetve aszályok hatásának mérséklése a megelőzés előtérbe helyezésével.

5.3 Az erőforrás-takarékosság és - hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése

5.3.1 A fogyasztás környezeti hatásainak csökkentése

Célok:

- A vásárlói tudatosság szintjének emelése, a fenntartható életmód és fogyasztás iránti igény növelése, a fenntartható fogyasztói szokások térnyerésének ösztönzés.
- A fenntartható életmódra és fogyasztásra való áttérés lehetőségeinek megteremtése.
- A fogyasztás környezeti hatásainak csökkentése.
- Környezetbarát termékek és szolgáltatások népszerűsítése.

5.3.2 Energiatakarékosság és hatékonyság javítása, a megújulóenergia-hasznosítás növelése

Célok:

- Minimálisra csökkenteni az erőforrások kitermeléséből és felhasználásából eredő környezeti terheléseket.
- Az újrahasználat, illetve újrafeldolgozás révén elősegíteni a felhasznált erőforrásoknak a visszaforgatását.
- Megújuló erőforrások részarányának növelése, a bennük található potenciál kihasználása.
- Az országos célkitűzés elérésének ösztönzése. (országos célkitűzés: 2030-ig a megújuló energiaforrás részarányának minimum 21%-ra történő növelése a környezeti szempontok figyelembevételével a bruttó végső energiafelhasználásban).

5.3.3Hulladékgazdálkodás

Célok:

- Hulladékképződés megelőzése, illetve csökkentése.
- Elkülönített gyűjtés fejlesztése és a hasznosítás növelése (előnyben részesítve az újrahasználatot és az újrafeldolgozást).
- A nem hasznosítható hulladék szakszerű ártalmatlanítása.
- A környezeti szennyezések és a nyersanyag felhasználás csökkentése.

A fenti fő célkitűzések mellett az egyes hulladékáramokra vonatkozó további speciális célok:

Alapvető célkitűzés a hulladékgazdálkodási szakterületet érintő európai uniós előírásoknak való megfelelés a következő, főbb szempontok szerint:

- 2025-ig az újrahasználatra előkészített és újrafeldolgozott települési hulladék mennyiségének arányát derogációval 50%-ra kell növelni.
- 2035-re a hulladéklerakóban lerakott települési hulladék mennyiségének arányát derogációval 25% alá kell csökkenteni.
- Textilhulladék kötelező elkülönített gyűjtésének bevezetése 2025. január 1-ig.
- Biohulladék kötelező elkülönített gyűjtésének bevezetése 2023. december 31-ig (vagy keletkezés helyén történő gyűjtése és hasznosítása).
- 2025. január 1-ig a háztartásokban képződő veszélyes hulladék elkülönített gyűjtési rendszerének bevezetése.
- 2030-ig az egy főre jutó globális élelmiszer-hulladék mennyiségének kiskereskedelmi és fogyasztói szinten 50%-kal való csökkentése.
- Csomagolási hulladék újrafeldolgozása tekintetében 65%-os arány elérése 2025-re.

- Az egyes műanyagtermékek környezetre gyakorolt hatásának csökkentéséről szóló (EU) 904/2019 irányelv (a továbbiakban) SUP irányelv egyes egyszer használatos műanyagokra vonatkozó követelményeinek teljesítése, többek között a legfeljebb 3 liter űrtartalmú műanyag palackok (beleértve kupakjukat és fedelüket is) esetében hulladékaik 77%-os visszagyűjtési arányának elérése 2025-re, valamint a legfeljebb 3 liter űrtartalmú italtárolók esetén 2024-re a rögzített kupakok használata.
- SUP irányelv alapján egyszer használatos műanyag italtárolók másodnyersanyag tartalmának növelése.

5.3.4 Az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, felkészülés az éghajlatváltozás hatásaira

Célok:

- Az alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, valamint a természetes nyelő-kapacitások megerősítése.
- Az önkormányzat lehetőségeihez mérten, a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás megvalósítása. (pl.: tájékoztatás és lakossági felkészítés területe, az egészségügyi ellátórendszer fejlesztése, hőségtervek kidolgozása, az érzékeny csoport számára speciális ellátás biztosításának kidolgozása, városi „hőségzónák” kijelölése, árvízvédelmi, belvízvédelmi intézkedések, energetikai iránymutatások (fűtés, hőszivattyús házak építése stb.), csapadékvíz-elvezetés fejlesztése nagy esőzések esetén, jégkár elleni intézkedések, aszály-monitoring tervek kidolgozása, stb.).
- Az éghajlatváltozással kapcsolatos ismeretek bővítése, a megelőzési és alkalmazkodási intézkedésekkel kapcsolatos tájékozottság növelése.

5.3.5 Az agrárgazdaság és erdőgazdálkodás környezeti aspektusai

Célok:

- A mezőgazdasági eredetű környezetterhelés csökkentése.
- A természet- és környezetkímélő gazdálkodási módok elterjesztése.
- Erdősített területek arányának növelése, zöldfolyósó hálózat kialakítása.

5.3.6 Az épített környezet védelme

Célok:

- A meglévő építmények fenntartása, hasznosítása.
- A helyi és országos védettségű épületek állagmegóvása.

5.3.7 Az ásványkincsekkel való gazdálkodás környezeti szempontjai

Célok:

- Az ásványi nyersanyagok kitermelése és hasznosítása során a környezetterhelés csökkentése és a környezeti károk megelőzése. A korábban keletkezett környezeti igénybevételek megszüntetése.

5.3.8 Közlekedés és környezet

Célok:

- A közlekedési-szállítási eredetű környezetterhelés csökkentése - kiemelten a közlekedési eredetű légszennyezőanyagok (nitrogén-oxidok, kisméretűszálló por) kibocsátásának csökkentése-.
- A közösségi közlekedés igénybevételi részarányát érintő romlási folyamatok mérséklése, lehetőség szerint megállítása.
- A közlekedési-szállítási igények csökkentése, az egyéni, nem motorizált közlekedési formák elősegítése, fejlesztése (pl.: kerékpárút hálózat bővítése).

5.3.9 Turizmus és környezet

Célok:

- Magas minőségű, élményszerű, interaktív és autentikus ökoturisztikai szolgáltatás biztosítása, a turisztikai infrastruktúra fejlesztése a természetvédelmi szempontok sérelme nélkül (az ökológiai sokféleség, a környezeti állapot fenntartása).
- A természeti értékek bemutatása, a lakosság folyamatos, aktuális információkkal való ellátása, a környezettudatos és egészséges életmód iránti társadalmi felelősségvállalás, a természeti-kulturális értékek védelme, megőrzése iránti elkötelezettség tudatosítása, kialakítása, erősítése.
- A turizmus kedvezőtlen környezeti hatásainak csökkentése.

5.4 A környezetbiztonság javítása

5.4.1 Kémiai biztonság

Célok:

- A vegyi anyagok egészségre, környezetre gyakorolt (együttes) hatásának megismerése.
- A vegyi anyagok által okozott káros hatások és veszélyek csökkentése a teljes életciklusukban.
- A sérülékeny lakossági csoportok (pl. gyermekek, terhes nők) magasabb szintű védelme a vegyi anyagok káros hatásaitól.
- Az ipar és a lakosság vegyi anyagokkal kapcsolatos mértéktartó, tudatos magatartásának kialakítása.

5.4.2 Környezeti kármegelőzés és kárelhárítás

Célok:

- A környezeti károk megelőzése.
- A természeti és emberi eredetű veszélyekből eredő kockázatok csökkentése.
- A veszélyes, kockázatot jelentő emberi tevékenységek biztonságának növelése. A bekövetkezett környezetkárosodás felszámolása, a következmények enyhítése, csökkentése, elhárítása, az eredeti állapot helyreállítása.
- A kárelhárításban, védekezésben érintett szervezetek működtetése, együttműködésének fejlesztése.

6. A Program stratégiai eszközei

A Program stratégiai célkitűzéseinek megvalósítását a stratégiai eszközök segítik.

Stratégiai eszközök:

- környezettudatos szemlélet és gondolkodásmód erősítése
- társadalmi részvétel, környezeti információ
- tervezés

6.1 Környezettudatos szemlélet és gondolkodásmód erősítése

A belső motiváltságon alapuló környezettudatos viselkedés hosszú évek több irányból érkező tudatformálásnak a hatására alakul ki. A környezeti tudat kialakításában életkortól függően más és más eszközök lehetnek a segítségünkre. Ilyen eszközök a

- családi nevelés
- intézményes oktatás (gyermek- és fiatalkor)
- média

➢ *Családi nevelés:*

Jövőnk szempontjából alapvető jelentőségű, hogy a felnövekvő generációk természethez, környezethez való viszonyát sokkal magasabb szintre emeljük. A természet tiszteletére való nevelést a kisgyermek születésétől kell kezdeni. Értelme kibontakozásával párhuzamosan az alapvető normák beépítését (nem szemetelünk, nem tépjük le a virágokat, rendben tartjuk környezetünket stb.) el kell végezni. Jó esetben ez a családban így történik.

➢ *Intézményes oktatás:*

Felnőttkorban már nagyon nehéz a környezethez való viszonyt megváltoztatni, ezért meghatározó – a családon kívül – az iskola és az óvoda szemléletformáló szerepe. Sőt, az oktatási intézményekben megismert szemléletet a gyerekek hazaviszik, ez jó esetben némi változást eredményez szüleik gondolkodásmódjában is. Az óvoda és iskola pedagógiai programjának fontos eleme kell, hogy legyen a környezeti nevelés.

Az általános iskola az alsó tagozatában a környezetismeret és az osztályfőnöki órák keretében van lehetőség a környezet- és természetvédelem kérdéseivel foglalkozni. Az osztálykirándulások, a természetben - pl. erdőben, vízparton - megtartott órák az ott szerzett élmények segítségével hozzájárulhatnak a szemlélet elmélyítéséhez. Felső tagozatban a földrajz, a biológia, a kémia, *a* fizika és az osztályfőnöki órák az aktuális tananyaghoz kapcsolódóan keretet adnak a környezetvédelem kérdéseinek már elmélyültebb, de a gyerekek életkorának megfelelő szintű tárgyalására. A szaktárgyi órákon kívül érdemes ökológiai szakkört szervezni. Terepen végzett megfigyelések, téli madáretetés, önálló kiselőadások tartása, stb. színes program lehet az érdeklődő tanulók számára. Ha módjában áll az iskolának, - esetleg önkormányzati segítséggel - érdemes iskolakertet kialakítani, melyben különböző növényi társulások bemutatására, tanulmányozására van lehetőség. A tápanyag utánpótlás

biztosítására ki lehet egy kisebb komposztálót is alakítani, ahova a gyerekek akár otthonról is hozhatják a szerves konyhai hulladékot. (Ezzel a szelektív hulladékgyűjtés is részben megalapozható.)

Régóta jól működő tevékenység az iskolák által szervezett papírgyűjtés. Ez kiegészülhet a fém hulladékok gyűjtésével is. Érdemes az elhasznált elemek gyűjtését is megszervezni, tárolásuk helyigénye kicsi, de az elszállítást, megsemmisítést biztosítani kell. Az országban több olyan cég is található, amelyek ezzel a tevékenységgel foglalkoznak. A tanulók motiválásában szerepe lehet a leadott darabszámokhoz kapcsolódó tanári, igazgatói dicséreteknek is. Az elemek gyűjtése megfelelő műanyag vagy karton dobozok kihelyezésével kiterjeszthető kereskedelmi egységekre is, így a felnőtt lakosság is bevonható az akcióba.

- *Média*

Az allergiás, asztmás megbetegedések számának rohamos emelkedése kapcsán a figyelem középpontjába kerültek az allergizáló polleneket termelő növények, főleg legagresszívebben ható képviselőjük, a parlagfű. Egy szál virágzó parlagfű több milliárd virágpor szemcsét képes a levegőbe juttatni, melyből légköbméterenként ötven pollen szemcse már elegendő allergiás reakció kiváltására. Bár a parlagfű kiirtása az ország területéről csak kormányzati szinten és több éves következetes munkával valósítható meg, nagyon fontosak a térségi, települési szinten szervezett akciók is. Ebben nagy segítségre lehet a média, a helyi média is szervezhet az iskolák bevonásával parlagfű gyűjtési akciót.

Akár osztályok közötti, egyéni verseny is hirdethető, melyben a legtöbb növényt begyűjtők jutalma pl. osztálykirándulás, kerékpár, különböző sporteszközök, stb. lehet. A parlagfű-mentesítési akció kiterjeszthető a felnőtt lakosságra is, a begyűjtött parlagfűért cserébe virágpalántákat, cserjéket esetleg facsemetéket is adhat az önkormányzat. (Ezek származhatnak a környékbeli kertészetek felajánlásaiból is.) Nagyon fontos, hogy a parlagfüvet még a virágzás előtti időszakban, és akkor is lehetőleg kesztyűben gyűjtsék, ugyanis a bőrrel való kontaktus kapcsán is kialakulhat túlérzékenység.

6.2 Társadalmi részvétel, környezeti információ

Mivel a település vonatkozásában a környezeti adatok, a fejlesztési elképzelések és az orvoslás hatósági eszközei az önkormányzatnál, illetve a polgármesteri hivatalban futnak össze/jelennek meg, így a polgárbarát települési önkormányzatnak nem csak lehetőségei, de feladatai is vannak ezen a téren. Ilyen eszközök a nyilvánosság biztosításán túl, az éves környezeti állapot jelentések közzététele és indokolt esetekben a *lakossági fórumok* meghirdetése a tájékoztatás oldaláról.

Ezen túlmenően számos kezdeményezést lehet támogatni pl. táborok*, környezeti nevelő programok, rendezvények,* a kulturált szabadidő eltöltését – s így a környezeti nevelést is – szolgáló parkok; erdei óvoda és iskola programok szervezése az intézmények számára; zöldterület illetve játszótér fejlesztések/korszerűsítések, amelyek közvetetten szolgálják a környezeti nevelés ügyét. Kiadványok megjelentetésének támogatásával az önkormányzat hozzájárulhat a szélesebb rétegek természeti környezetünkről való ismeretterjesztéséhez.

Az Európai Autómentes Nap rendezvényei nem csak a kerékpáros közlekedés népszerűsítésében, de a környezettudatosságra nevelésben is jó alkalom lehet.
Évente egy-két alkalommal pl. szemétgyűjtési akció rendezhető, amikor a település külterületéről is megkísérlik eltávolítani az illegálisan lerakott szemetet. Ezekbe az akciókba érdemes bevonni az iskolásokat.
Számtalan lehetőség kínálkozik még a felsoroltakon kívül is a környezeti nevelésben, melyek feltárása és kidolgozása az önkormányzat, a pedagógusok és a civil önszerveződő csoportok együttműködése által valósítható meg.

6.3 Környezetvédelmi tervezés a területpolitikában

A korszerű környezetpolitika előrelátó, célorientált és integrált megközelítést, a különböző területi szintek és az ágazatuk közötti egyeztetett tervezést, program készítést és megvalósítást igényel. A környezetvédelmi törvény ennek szellemében rendelkezik a települési önkormányzat környezetvédelmi programalkotásának kereteiről és rendjéről. A törvény előírja a környezetvédelmi program–magasabb szintű környezetvédelmi tervek kiadását követően történő- felülvizsgálatát, értékelését, és ennek megfelelően a szükségessé váló tervezési módosításokat.

A folyamatosan alkalmazott stratégiai tervezési módszerek helyi szinten is jó lehetőséget biztosítanak a környezeti célok, prioritások és probléma-megoldási módozatok pontosabb mérlegelésére. A stratégiai tervezés alkalmas az állandóan változó külső környezet új kihívásaihoz történő alkalmazkodás elősegítésére, a környezetvédelem eszköztárát gazdagító új megoldások folyamatos elsajátítására.

Ugyanekkor a számításba vehető alternatívák feltárása révén lehetőséget nyújt a különböző környezeti kockázatok csökkentésére, illetve megelőzésére, a szükséges pénzügyi források, költségvetési igények pontos megfogalmazására, az erőforrások pontos hasznosítására.

Érvényesülnie kell a "szennyező fizet" elvnek. A szabályozás alapja a legtöbb esetben egy-egy helyi regionális szinten megjelenő környezeti probléma megoldása. A szabályozás hatékonyságának javítását csak akkor lehet elérni, ha a kiválasztott eszközök megfelelnek a megoldandó probléma jellegének. Hatékonysági szempontból elengedhetetlen, hogy a szabályozási rendszer bizonyos elemei tükrözzék a helyi és regionális környezeti problémák sajátosságait. Ennek érdekében folyamatosan át kell tekinteni a környezetvédelem ösztönző és finanszírozási rendszerének működését települési szinten is. Helyi szinten szükséges a környezetvédelmi finanszírozási rendszer meghatározása, évente a meghatározott környezetvédelmi feladatokhoz igazított költségvetési keret meghatározása. A környezetvédelmet önálló szakfeladatként kell elismerni és számára az éves költségvetésben önálló keretet (alapot) kell biztosítani. Szükséges a környezetvédelmi önkormányzati rendelet megfelelő alkalmazása is.

6.4 Környezetvédelmi tervezés a településpolitikában

A településtervezés célja – bizonyos korlátok közé rendezve – a település fejlődésének elősegítése, az élhető, egészséges települési környezet létrehozása, illetve biztosítása.

A település harmonikus fejlesztése, a fenntarthatósági szempontok érvényesülésének településfejlesztési, településrendezési eszközökkel való elősegítése a különböző nemzetközi szervezetek és az EU szakpolitikáiban is egyre hangsúlyosabb szerephez jut.

Az egészséges környezethez való jog érvényesítésének egyik eszköze az önkormányzat által végzett településrendezési tevékenység. Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény szerint a településfejlesztés és -rendezés célja a lakosság életminőségének és a település versenyképességének javítása érdekében a fenntartható fejlődést szolgáló településszerkezet és a jó minőségű környezet kialakítása, a természeti, táji és építészeti értékek gyarapítása és védelme, valamint az erőforrások kíméletes és környezetbarát hasznosításának elősegítése.

A környezetvédelmi törvény szerint a települési önkormányzat a fejlesztési feladatai során érvényesíti a környezetvédelem követelményeit, elősegíti a környezeti állapot javítását. Ennek egyik eszköze a településtervezéshez is kapcsolódó települési környezetvédelmi program.

7. A Települési Környezetvédelmi Program finanszírozás eszközei

KEHOP- Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program

IKOP- Közlekedésfejlesztési Operatív Program

GINOP- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program

EFOP- Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program

TOP- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program

VEKOP- Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program

VP- Vidékfejlesztési Program

MAHOP- Magyar Halgazdálkodási Operatív Program

Javasolt a kitűzött célok, programok megvalósításához a külső források mellett, saját források biztosítása is (pl.: önkormányzati környezetvédelmi alap).

Stratégiai célok	Operatív Programok (2021-2026)							
	KEHOP	IKOP	GINOP	EFOP	TOP	VEKOP	VP	MAHOP
Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása								
Levegőminőség javítása		X			X		X	
Zajterhelés csökkentése		X			X			
Ivóvízminőség, -ellátás	X							
Szennyvízelvezetés, kezelés	X							
Zöldfelületek védelme					X	X		
Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata								
Természet- és tájvédelem	X						X	X
Talajok védelme							X	
Vizeink védelme	X							
Környezeti kármentesítés							X	X
Az erőforrás-takarékosság és a -hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése								
Energiatakarékosság és hatékonyság javítása, a megújulóenergia-hasznosítás növelése			X				X	X
A fogyasztás környezeti hatásainak csökkentése	X							
Hulladékgazdálkodás								
Az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, felkészülés az éghajlatváltozás hatásaira	X		X		X			
Az agrárgazdaság és erdőgazdálkodás környezeti aspektusai	X							
Épített környezet védelme	X		X					
Közlekedés és környezet		X			X	X		
Turizmus, ökoturizmus			X		X	X	X	
Stratégiai eszközök								
A környezettudatos szemlélet erősítése	X	X		X	X		X	
Társadalmi részvétel, környezeti információ	X		X				X	

8. A Program végrehajtása

I. Az emberi egészség és az életminőség környezeti feltételeinek javítása, a környezetterhelés hatásainak csökkentése

- Levegőminőség javítása
- Zajterhelés csökkentése
- Ivóvízminőség, -ellátás
- Szennyvízelvezetés- és tisztítás
- Zöldfelületek védelme

II. Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata

- Természet- és tájvédelem
- Talajok védelme
- Vizeink védelme
- Környezeti kármentesítés

III. Az erőforrás-takarékosság és a - hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése

- Energiatakarékosság és hatékonyság javítása, a megújulóenergia-hasznosítás növelése
- A fogyasztás környezeti hatásainak csökkentése
- Hulladékgazdálkodás
- Az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, felkészülés az éghajlatváltozás hatásaira
- Turizmus, ökoturizmus
- Az agrárgazdaság és erdőgazdálkodás környezeti aspektusai
- Épített környezet védelme
- Közlekedés és környezet

I. Az emberi egészség és az életminőség környezeti feltételeinek javítása, a környezetterhelés hatásainak csökkentése

Cél	Cselekvési Program	Felelős	Határidő, költség (Ft)
Levegőminőség javítása	A jogszabályban előírt levegőtisztaság-védelmi feladatok (jogszabályalkotás, hatósági feladatok) teljes körű ellátása.	jegyző	Folyamatosan
	Szennyezés nélküli vagy a legkisebb szennyezést okozó korszerű technikai megoldások előnyben részesítése az ipari beruházások támogatásánál.	önkormányzati képviselő testület	Folyamatosan
	Ipari légszennyező-anyag (elsősorban az üvegházhatású szén-dioxid gáz) kibocsátás csökkentése.	helyben működő ipari vállalkozások	Folyamatosan
	A lakosság évenkénti tájékoztatása a település levegőminőségének állapotáról.	önkormányzat	Évente legalább 1 alkalommal a helyben szokásos módon
	Levegő imisszió mérés elvégzése a település levegőminőségének meghatározására.	önkormányzat	2026. év
Zajterhelés csökkentése	Helyi zajvédelmi szabályozás, rendeletalkotás (pl. csendes övezet, illetve zajvédelmi szempontból fokozottan védett terület kijelölése, zajkibocsátási határérték megállapítása, ellenőrzése, stb.).	önkormányzat	Településrendezési terv felülvizsgálata során
	A helyi lakosság tájékoztatása, szemléletformálása.	önkormányzat	Évente legalább 1 alkalommal a helyben szokásos módon
	Zajmérés, zajterhelési szintek meghatározása, elsősorban a fő közlekedési útvonalak mentén.	önkormányzat	2026. év
	A közlekedési zaj okozta terhelés csökkentése a településen (pl.: elkerülő út).	önkormányzat	2026. év
Ivóvízminőség, -ellátás	Az ivóvízminőség-javítási beruházások előkészítése és megvalósítása (33 km hosszú azbesztcement nyomóvezeték cseréje, településrészek körvezetékes hálózatba csatolása).	önkormányzat, Heves Megyei Vízmű Zrt.	2026. év
	A víziközmű-szolgáltatóval együttműködve üzemeltetési koncepció és felújítási ütemterv kidolgozása és végrehajtása.	önkormányzat, Heves Megyei Vízmű Zrt.	2026. év

Cél	Cselekvési Program	Felelős	Határidő, költség (Ft)
	A biztonságos és folyamatos közüzemi ivóvízellátás megvalósítása, a hálózati veszteségek csökkentése, a szükséges fejlesztések kivitelezése.	önkormányzat, Heves Megyei Vízmű Zrt.	2026. év
	A szolgáltatási biztonság emelését szolgáló további intézkedések, az üzemképtelen tolózáraknák felújítása, illetve a rossz, megszorult föld alatti tűzcsapok cseréje föld feletti kiépítésűre.	önkormányzat, Heves Megyei Vízmű Zrt.	2026. év
Szennyvízelvezetés- és tisztítás	A lakások csatornabekötésének ösztönzése a szabályozáson keresztül. 2026. év végére a lakossági szennyvíz csatorna hálózatra a rákötést 100 %- ban meg kell valósítani.	önkormányzat	2026. év
	A nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz kezelésére kötelezően ellátandó és igénybe veendő közszolgáltatás szervezése és fenntartása.	önkormányzat, Heves Megyei Vízmű Zrt.	2026. év
	A nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz ártalommentes elhelyezését biztosító előkezelő és fogadó létesítmények fenntartása.	önkormányzat, Heves Megyei Vízmű Zrt.	2026. év
	Települési szennyvíziszap kezelési és elhelyezési tervek kidolgozása.	Heves Megyei Vízmű Zrt.	2026. év
	A szennyvízelvezetés- és tisztítás biztosítása, a szükséges fejlesztések megvalósítása (pl. szennyvíziszapok megújuló energiaforrásként történő hasznosítása).	Heves Megyei Vízmű Zrt.	2026. év
Környezet és egészség	A parlagfű-mentesítéssel kapcsolatos feladatok végrehajtása.	önkormányzat	Folyamatosan
	A parlagfű és az ellene való védekezési kötelezettség elmulasztásának felderítése, a kapcsolódó hatósági intézkedések foganatosítása.	önkormányzat	Folyamatosan
	Mesterséges fény okozta fényszennyezés mértékének a csökkentése.	önkormányzat, ipari cégek	Folyamatosan

Cél	Cselekvési Program	Felelős	Határidő, költség (Ft)
	A klímaváltozás egészségügyi hatásairól a lakossági tájékoztatás javítása, oktatási és ismeretterjesztő anyagkészítése.	önkormányzat	Évente legalább 1 alkalommal a helyben szokásos módon
Zöldfelületek védelme	Zöldfelület-gazdálkodási tervezés (koncepció, Program kidolgozása; parkok stratégiai tervének elkészítése, rendelkezésre álló, hasznosítatlan területek felmérése és annak integrációja a településrendezésbe).	önkormányzat, városgondnokság	2025.év
	A zöldfelületi rendszer monitoringja, zöldfelületi kataszter térkép és adatbázis (nyilvántartás) létrehozása, fenntartása. Új zöldterületek kijelölése.	önkormányzat városgondnokság	2025.év
	Fasorok állapotának javítása, védelme, fenntartása, telepítése, esetenkénti cseréje.	önkormányzat városgondnokság	2024. év
	A zöldfelület gondozása, karbantartása, a zöldfelületi funkciók fejlesztése, bővítése, visszaállítása.	önkormányzat városgondnokság	Folyamatosan
	Az alulhasznosított városi területek felmérése és azok új funkcióra történő hasznosítása keretében a zöldfelületek növelése, barnamezős kataszter létrehozása települési szinten.	önkormányzat városgondnokság	2025.év
	Meglevő játszóterek részben vagy teljes egészében történő átalakítása, felújítása.	önkormányzat városgondnokság	2025.év
	Település virágosítási programba való kapcsolódás.	önkormányzat városgondnokság	Folyamatosan

II. Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata

Cél	Cselekvési Program	Felelős	Határidő, költség (Ft)
Természet- és tájvédelem	Védettséget élvező területek fenntartása, ápolása, gondozása.	önkormányzat	Folyamatosan
	Együttműködés a helyi gazdálkodókkal a tájvédelmi célok megvalósításában (Natura 2000 területek).	önkormányzat, gazdálkodók, NPI	Folyamatosan
	Az inváziós növény- és állatfajok terjedésének megelőzése, visszaszorítása.	önkormányzat, NPI	Folyamatosan
	Ökológiai értékeket bemutató tanösvény/ek kialakítása	önkormányzat	2023. év
	Vízfolyások, értékes zöldfelületek (facsoportok, ligetek, erdősávok, erdők, cserjés területek) megőrzése.	önkormányzat, NPI	Folyamatosan
	A természetvédelmi oltalom alatt nem álló erdők fenntartása és erdőtelepítés a folyamatos erdőborítást biztosító erdőgazdálkodási módszerek figyelembe vételével. Ezeken a területeken a természetes, illetve a természetszerű erdők telepítése a közjóléti értékek növelése.	önkormányzat	2026. év
	Az inváziós növény- és állatfajok terjedésének megelőzése, visszaszorítása.	önkormányzat, NPI	Folyamatosan
Talajok védelme	A talajok védelmét biztosító szabályozás felülvizsgálata.	önkormányzat	2023. év
	A talaj-degradációs tényezők megelőzése, mérséklése (pl.: erózió elleni védelem megfelelő művelésmódok, technológiák, vetésforgó alkalmazásával; szervestrágyázás, meszezés, stb.)	helyi gazdálkodók	Folyamatosan
Vizeink védelme	A vízbázisok védőtávolságán belüli tevékenységek korlátozása	önkormányzat, közszolgáltató	Folyamatosan
	Vámosgyörk felőli árvízi elöntés megakadályozása (védővonal kialakítása).	önkormányzat, vízvédelmi hatóság	2026. év
	Vízrendezés, vízelvezető rendszer tervezése és kivitelezése.	önkormányzat, vízvédelmi hatóság	2026. év
	Belterületi csapadék vízelvezető árkok burkolatának készítése.	önkormányzat	2024. év

III. Az erőforrás-takarékosság és a - hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése

Cél	Cselekvési Program	Felelős	Határidő, költség (Ft)
Erőforrás- és energia takarékosság, a hatékonyság javítása	Helyi megújuló energiaforrások (termálvíz, biomassza, biogáz, földhő, nap- és szélenergia) felhasználási lehetőségének kutatása.	önkormányzat	2026. év
A fogyasztás környezeti hatásainak csökkentése	A környezetet jobban kímélő termékek és szolgáltatások előnyben részesítése.	önkormányzat	Önkormányzat beszerzés, pályáztatás során
Hulladékgazdálkodás	Tudatos vásárlói magatartás ösztönzése (pl. tartós és újrahasználható termékek választása/előnyben részesítése), környezettudatos életmód megvalósítása (pl. háztartáson belüli újrahasználat, házi komposztálás).	önkormányzat, közszolgáltató	2025. év
	Lomtalanítás, illegális hulladékelhagyás felderítése, felszámolása.	önkormányzat, közszolgáltató.	Lomtalanítás évente, illegális lerakások felszámolása folyamatosan
	A lakossági elkülönített hulladékgyűjtés (házhoz menő, hulladékgyűjtő szigetek, hulladékgyűjtő udvar) infrastruktúrájának biztosítása a szelektív gyűjtéshez.	önkormányzat, közszolgáltató	Folyamatosan
	A házi és közösségi komposztálás elterjesztése, a zöldhulladékok helyben történő visszaforgatásának ösztönzése.	önkormányzat, közszolgáltató	2024. év
Az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, felkészülés az éghajlatváltozás hatásaira	Helyi klímavédelmi stratégia kidolgozása és megvalósítása, amelyek mind a klímaváltozás mérséklésével, mind az ahhoz való alkalmazkodással kapcsolatos kihívásokra és feladatokra kitér.	önkormányzat	2026. év
Turizmus, ökoturizmus	A természeti és környezeti értékek bemutatását szolgáló fejlesztések, programok megvalósítása, lehetőség szerint életciklus-csoportok szerint differenciálva.	önkormányzat, helyi oktatási-nevelési intézmények	Folyamatosan, tervezett programok ütemezése szerint
	Gyöngyös-patak területének szabadidő parkká alakítása.	önkormányzat, Magyar Állam, ÉMVIZIG	2024. év
	A természeti és környezeti értékek bemutatását szolgáló fejlesztések, programok megvalósítása.	önkormányzat	2026. év
	Strandfürdő területének fejlesztése, élménymedence építése, téliesítés (fedett) medence kialakítása.	önkormányzat	2026. év

Cél	Cselekvési Program	Felelős	Határidő, költség (Ft)
Az agrárgazdaság és erdőgazdálkodás környezeti aspektusai	Környezetbarát és talajkímélő agrotechnika, vetésforgó, vetésszerkezet, tápanyag-ellátás, mikroöntözés alkalmazása; erózióvédelem; integrált növényvédelem; tarlóégetés elkerülése.	helyi gazdálkodók	Folyamatosan
	A vízfolyások környezetében lévő erdőtársulások növelése, valamint belvízjárta területek beültetése energianövényekkel (energiafűz, kínai nád) az ökológiai állapot javulása érdekében.	önkormányzat	2026. év
	Ökológiai folyosók fejlesztése, fenntartása.	önkormányzat	2026. év
	A mezőgazdasági területrendezés keretében új mezővédő erdősávok létesítése, a mezőgazdasági növények szélvédelmének fokozása.	önkormányzat	2026. év
	A nagyüzemi művelés során az akadályt jelentő magányos fákat, cserjéket nagyrészt kivágták, ezek pótlása az üzemi utak, vízfolyások, táblahatárok mentén. A termesztést szolgáló épületek, létesítmények környezetének, illetve töltések és rézsűk növényekkel való betelepítése.	önkormányzat	2026. év
Épített környezet védelme	Művelődési Központ kialakítása.	önkormányzat	2026. év
	Védelem alatt álló építmények állagmegóvása.	önkormányzat	Folyamatosan
Közlekedés és környezet	Regionális és helyi jelentőségű közlekedési infrastruktúra fejlesztése, ezen belül Jászárokszállást az autópályával (Adáccsal) összekötő út megépítése.	önkormányzat, Magyar Állam	2024. év
	Kerékpárút hálózat bővítése (Árpád tér-Rákóczi F. u. útvonalon érintve a strandot).	önkormányzat	2024. év
	A közlekedési igényt, személygépjármű forgalmat csökkentő kampány szervezése (autómentes nap). Környezetbarát- és tömegközlekedési módok használatának ösztönzése	önkormányzat	2026. év
		önkormányzat	Évente 1 alkalommal

9. A Program végrehajtásának nyomon követése, monitoring

Az elért eredmények nyomon követésére mutatószámokat használunk. Referenciapontként a 2015. évi adatokat jelöltük meg. A Program indikátorai úgy kerültek kialakításra, hogy azok egyértelmű és hozzáférhető adatokra támaszkodjanak, azaz az indikátorok változását az adatok egyértelmű változásához lehessen kötni.

Az emberi egészség és az életminőség környezeti feltételeinek javítása, a környezetterhelés hatásainak csökkentése

- Légszennyezőanyagok kibocsátása bejelentett pontforrások alapján (kg/év)
- Lakossági SO_2 kibocsátás gáztüzelés során (kg/év)
- Lakossági CO_2 kibocsátás gáztüzelés során (t/év)
- Közüzemi vízhálózatba bekapcsolt lakások száma (db)
- Háztartásokból közcsatornán elvezetett szennyvíz mennyisége (1000 m^3)
- Közcsatornában elvezetett összes szennyvíz mennyisége (1000 m^3)
- Egy lakosra jutó városi zöldterület (m^2/fő)

Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata

- Védett területek kiterjedése védettségi kategóriák szerint (ha)
- Helyi jelentőségű védett terület (ha)
- Képződő települési hulladék mennyisége (tonna)
- Natura 2000 terület (ha)

Az erőforrás-takarékosság és a - hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése és körforgásos működésének erősítése

- A háztartások részére szolgáltatott villamos-energia mennyisége (1000 kWh)
- Az összes szolgáltatott vezetékes gáz mennyisége (1000 m^3)
- Az összes szolgáltatott gáz mennyiségéből a háztartások részére szolgáltatott gáz mennyisége (1000 m^3)
- Összes szolgáltatott víz mennyisége (1000 m^3)
- Háztartásoknak szolgáltatott víz mennyisége (1000 m^3)

Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása	**2015. év**	**2021**	**Tendencia**
Légszennyező anyagok kibocsátása bejelentett pontforrások alapján (tonna)	914	**1 277**	+
Lakossági SO_2 kibocsátás gáztüzelés során (kg)	715	**788**	+
Lakossági CO_2 kibocsátás gáztüzelés során (t)	4968	**8843**	+
Közcsatornában elvezetett összes szennyvíz mennyisége (1000 m^3)	295,61	**345**	+
Közüzemi vízhálozatba bekapcsolt lakások száma (db)	3778	**3764**	-
Háztartásokból közcsatornán elvezetett szennyvíz mennyisége (1000 m^3)	201,02	**224**	+
Egy lakosra jutó városi zöldterület (m^2/fő)	1,35	**1,13**	-
Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata			
Helyi jelentőségű védett természeti terület kiterjedése (ha)	0	**0**	nem változott
Képződő települési hulladék mennyisége (tonna)	2063,6	**1658**	-
Natura 2000 terület (ha)	1599	**1599**	nem változott
Az erőforrás-takarékosság és a -hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése			
Szolgáltatott összes villamos energia mennyisége (1000kWh)	33 397	**33094**	-
A háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége (1000kWh)	10 622	**11352**	+
Az összes szolgáltatott vezetékes gáz mennyisége (1000 m^3)	4090	**4505**	+
Az összes szolgáltatott gáz mennyiségéből a háztartások részére szolgáltatott gáz mennyisége (1000 m^3)	2531	**2851**	+
Összes szolgáltatott víz mennyisége(1000 m^3)	281	**291**	+
Háztartásoknak szolgáltatott víz mennyisége (1000 m^3)	217	**234**	+

Irodalomjegyzék

1. Nemzeti Környezetvédelmi Program
2. Nemzeti Természetvédelmi Alapterv
3. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Környezetvédelmi Program
4. Jászárokszállás Településfejlesztési Koncepciója
5. Településrendezési Terv Felülvizsgálata
6. Magyarország Vízgyűjtő-gazdálkodási Terve (VGT3)
7. Műemlékvédelmi adatbázis (muemlekem.hu)

1. melléklet: Légszennyezőanyag kibocsátás adatai a településen (2021. év)

KTJ_MEGNEVEZES	Kg	KTJ_CIM	ANYAGNEV
Telephely	0	Ipari 1.	Ólom és szervetlen vegyületei Pb-ként
Telephely	4	Ipari 1.	Ásványolaj gőzök
Telephely	270	Ipari 1.	Etilén
Hütőkészülék gyártó üzem	255	Jászberényi 2.	Nitrogén oxidok (NO és NO2) mint NO2
Kossuth Mezőgazdasági Szövetkezet	1318	Béke telep	Szén-monoxid
Gépjärmüalkatrész gyár	3486	Ipari út 2.	Szén-monoxid
Autófényező	3	Mikes u.23.	Izo-butil-acetát
Autófényező	0	Mikes u.23.	Metil-etil-keton / 2-butanon /
Fémfelületkezelő és festő üzem	0	Jászberényi út 2.	2-METOXI PROPIL-ACETÁT
Fémfelületkezelő és festő üzem	42	Jászberényi út 2.	Butil-glikol-acetát
Rosenebrger Magyarország Kft. gyártócsarnok	20	Rosenberger Katalin 1	Szén-monoxid
Hütőkészülék gyártó üzem	1	Jászberényi 2.	Paraffin-szénhidrogének C9-től
Autófényező	0	Mikes u.23.	Butil-alkohol (primer-butanol) / butanol-1 /
Fémfelületkezelő és festő üzem	0	Jászberényi út 2.	Metil-acetát / ecetsav-metil-észter /
Fémfelületkezelő és festő üzem	0	Jászberényi út 2.	Izo-propil-alkohol
Fémfelületkezelő és festő üzem	30	Jászberényi út 2.	Szén-monoxid
Fémfelületkezelő és festő üzem	682	Jászberényi út 2.	Nitrogén oxidok (NO és NO2) mint NO2
Rosenberger Magyarország Kft. 2. sz. telephely	36	Ipari 7.	Nitrogén oxidok (NO és NO2) mint NO2
Rosenberger Magyarország Kft. 2. sz. telephely	980	Ipari 7.	Ásványolaj gőzök
Rosenberger Magyarország Kft. 2. sz. telephely	0	Ipari 7.	Szilárd anyag
Telephely	2477	Ipari 1.	Szén-monoxid
Telephely	444	Ipari 1.	Nitrogén oxidok (NO és NO2) mint NO2
Telephely	14	Ipari 1.	Szilárd anyag
Telephely	10	Ipari 1.	Kén-oxidok (SO2 és SO3) mint SO2
Hütőkészülék gyártó üzem	2	Jászberényi 2.	Szilárd anyag
Kossuth Mezőgazdasági Szövetkezet	472	Béke telep	Szilárd anyag
Autófényező	277408	Mikes u.23.	SZÉN-DIOXID
Autófényező	1	Mikes u.23.	Etil-benzol
Autófényező	0	Mikes u.23.	Szén-monoxid
Autófényező	0	Mikes u.23.	1,2,4,-Trimetil-benzol (Pseudokumol)
Fémfelületkezelő és festő üzem	0	Jászberényi út 2.	Aceton

KTJ_MEGNEVEZES	Kg	KTJ_CIM	ANYAGNEV
Fémfelületkezelő és festő üzem	7	Jászberényi út 2.	Izo-butil-acetát
Fémfelületkezelő és festő üzem	9	Jászberényi út 2.	Etil-acetát
Rosenebrger Magyarország Kft. gyártócsarnok	45	Rosenberger Katalin 1	Nitrogén oxidok (NO és NO2) mint NO2
Talajvíztisztító	10	Jászberényi u.2.	Diklór-etilén-(1,2) / 1,2-diklór-etilén /
Talajvíztisztító	3	Jászberényi u.2.	Tetraklór-etilén (PER) / perklór-etilén /
Telephely	115	Ipari 1.	Etilén-glikol-monobutil-éter
Gépjárműalkatrész gyár	4439	Ipari út 2.	Nitrogén oxidok (NO és NO2) mint NO2
Autófényező	5	Mikes u.23.	Aceton
Autófényező	0	Mikes u.23.	Trimetil-benzolok (kivéve pszeudokumol)
Fémfelületkezelő és festő üzem	5	Jászberényi út 2.	Foszforsav
Fémfelületkezelő és festő üzem	0	Jászberényi út 2.	Butil-alkohol (primer-butanol) / butanol-1 /
Fémfelületkezelő és festő üzem	0	Jászberényi út 2.	Etil-benzol
Fémfelületkezelő és festő üzem	4	Jászberényi út 2.	Toluol
Rosenberger Magyarország Kft. 2. sz. telephely	21	Ipari 7.	Tetraklór-etilén (PER) / perklór-etilén /
Telephely	4	Ipari 1.	Nátrium-hidroxid
Hütőkészülék gyártó üzem	21202	Jászberényi 2.	SZÉN-DIOXID
Hütőkészülék gyártó üzem	311	Jászberényi 2.	Ciklopentán
Autófényező	1	Mikes u.23.	Propilén-glikol-monometil-éter
Autófényező	0	Mikes u.23.	Nitrogén oxidok (NO és NO2) mint NO2
Telephely	0	Ipari 1.	Ón és vegyületei Sn-ként
Hütőkészülék gyártó üzem	68	Jászberényi 2.	Szén-monoxid
Gépjárműalkatrész gyár	605	Ipari út 2.	Szilárd anyag
Gépjárműalkatrész gyár	2	Ipari út 2.	Mangán és vegyületei Mn-ként
Autófényező	1	Mikes u.23.	Izo-butil-alkoholok
Autófényező	0	Mikes u.23.	Izo-propil-benzol
Fémfelületkezelő és festő üzem	4	Jászberényi út 2.	Xilolok
Talajvíztisztító	2	Jászberényi u.2.	Vinilklorid
Rosenberger Magyarország Kft. 2. sz. telephely	10631	Ipari 7.	SZÉN-DIOXID
Hütőkészülék gyártó üzem	51	Jászberényi 2.	Propán
Gépjárműalkatrész gyár	2	Ipari út 2.	Nikkel és nem rákkeltő vegyületei Ni-ként
Gépjárműalkatrész gyár	2	Ipari út 2.	Króm (VI) vegyértékv vegyületei
Autófényező	8	Mikes u.23.	Etil-acetát
Autófényező	0	Mikes u.23.	Etil-alkohol / etanol /

KTJ_MEGNEVEZES	Kg	KTJ_CIM	ANYAGNEV
Fémfelületkezelő és festő üzem	0	Jászberényi út 2.	Butil-acetát / ecetsav-butil-észter /
Rosenebrger Magyarország Kft. gyártócsarnok	188752	Rosenberger Katalin 1	SZÉN-DIOXID
Talajvíztisztító	71	Jászberényi u.2.	Triklór-etilén (TRI)
Telephely	759776	Ipari 1.	SZÉN-DIOXID
Telephely	10	Ipari 1.	Aceton
Telephely	1	Ipari 1.	Metil-alkohol / metanol /
Kossuth Mezőgazdasági Szövetkezet	1173	Béke telep	Nitrogén oxidok (NO és NO2) mint NO2
Autófényező	1	Mikes u.23.	Butil-acetát / ecetsav-butil-észter /
Autófényező	0	Mikes u.23.	Propil-benzol
Autófényező	1	Mikes u.23.	Szilárd anyag
Autófényező	5	Mikes u.23.	Xilolok
Autófényező	26	Mikes u.23.	Toluol
Fémfelületkezelő és festő üzem	3	Jászberényi út 2.	Fluor gőz vagy -gáznemű
Rosenberger Magyarország Kft. 2. sz. telephely	4	Ipari 7.	Szén-monoxid
Rosenberger Magyarország Kft. 2. sz. telephely	1813	Ipari 7.	Paraffin-szénhidrogének C9-től

2. melléklet: Konkrét intézkedések és célkitűzések a tervezési alegység Jászárokszállás környékét érintő vízfolyásain

A víztest neve	**A víztest kategóriája**	**Az erősen módosított állapot okai, ill. mesterséges víztest funkciója**	**A víztest ökológiai és kémiai állapota**	**Környezeti célkitűzés**	**Határidő** (cél teljesülés)	**A mentesség (derogáció) oka** (időbeni mentesség vagy enyhébb célkitűzés oka)	**Intézkedések**
Ágói-patak	erősen módosított	Az érintett települések árvízi biztonsága érdekében a víztest mentén I. rendű árvédelmi töltés, ill. depónia épült ki.	nem jó	a jó potenciál elérhető	2027-re	Aránytalanul magas gazdasági terhek, megfizethetőségi, finanszírozási problémák. Társadalmi korlát (a gazdaságon kívül eső kemény ellenérdek).	Vízfolyások medrének fenntartása (felesleges biomassza és laza üledék eltávolítása, lágyszárú növényzet gondozása) Szennyvíztisztítás megoldása a Szennyvíz Program szerint (új szennyvíztisztító építése és/vagy meglévő bővítése és korszerűsítése, szennyvíz iszap kezelés vagy természetközeli szennyvíztisztítás megvalósítása) A hígítási viszonyok szempontjából kedvezőbb befogadóba történő bevezetés.
Gyöngyös-patak középső	erősen módosított	Árvízvédelem (Gyöngyös, burkolt meder)	nem jó	a jó potenciál elérhető	2021-re	Aránytalanul magas gazdasági terhek, megfizethetőségi, finanszírozási problémák.	Mederrehabilitáció dombvidéki kis- és közepes vízfolyásokon, fenntartással. Települési, ill. üdülőterületi mederszakaszok rehabilitációja.
Gyöngyös-patak alsó	erősen módosított	Árvízvédelem (szabályozott meder, depóniák)	nem jó	a jó potenciál elérhető	2021-re	Aránytalanul magas gazdasági terhek, megfizethetőségi, finanszírozási problémák.	Vízfolyások medrének fenntartása (felesleges biomassza és laza üledék eltávolítása, lágyszárú növényzet gondozása).
Szarv-ágy-patak	természetes		~	a jó állapot elérhető	2027-re	Aránytalanul magas gazdasági terhek, megfizethetőségi, finanszírozási problémák.	Mederrehabilitáció síkvidéki kis- és közepes vízfolyásokon fenntartással. Meglévő szennyvíztisztító telep hatásfokának növelése a befogadó vízminőségének védelme miatt a Szennyvíz Programban előírtakon felül.

3 melléklet**:** Helyi egyedi építészeti védelem alatt álló építészeti értékek

Sorszám	Megnevezés	Cím
1.	Jászárokszállási Széchenyi István Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	helyrajzi szám: 22 cím: Köztársaság tér 15.
2.	Artézi kút	helyrajzi szám: **3731/14 – nincs ilyen hrsz. helyette 3731/19** cím: a Posta előtt
3.	Bölcsőde	helyrajzi szám: 212 cím: Kisfaludy u. 32/A.
4.	Dr. Czettler Jenő emlékoszlop	helyrajzi szám: 3731/14 cím: Móczár Andor téri park
5.	Deák Ferenc Gimnázium, Közgazdasági és Informatikai Szakgimnázium	helyrajzi szám: 3083 cím: Deák Ferenc utca 59.
6.	Városi Könyvtár (egykori Ipartestület székháza)	helyrajzi szám: **2747 nincs ilyen hrsz. helyette 2747/1** cím: Köztársaság tér 1.
7.	Petőfi Művelődési Ház	helyrajzi szám: 1 cím: Árpád tér 1.
8.	Nepomuki Szent János szobor	helyrajzi szám: 713 cím: Tavasz u. Bajcsy-Zsilinszky u. sarok
9.	Pethes Imre emlékoszlop	helyrajzi szám: 43 cím: Pethes Imre utca
10.	Rendőrőrs	helyrajzi szám: 225/2 cím: Kisfaludy utca 26.
11.	Szentháromság szobor	helyrajzi szám: 25 cím: Köztársaság tér
12.	Szent Vendel szobra	helyrajzi szám: 0126/2 cím: külterület
13.	Városháza	helyrajzi szám: 1 cím: Árpád tér 1.
14.	Bobák Mátyás kereszt	helyrajzi szám: 0166/38 cím: országos közút (3203) mellett GPS koordináta: 47.630793, 19.964556
15.	Görbe kereszt	helyrajzi szám: 0260 cím: Jászágó felé haladva, csányi útszélén
16.	Kápolna kereszt	helyrajzi szám: 03/2cím: Jászárokszállás felől haladva Adácsi útról balra lévő út (hrsz. 06) mellett
17.	Mészely kereszt	helyrajzi szám: 0173 és a 0174/2 hrsz-ú utak és a 0163/29 hrsz-ú földterület találkozásánál cím: GPS koordináta: 47.618457, 19.937653
18.	Nagyárki kereszt	helyrajzi szám: 0274 hrsz-ú út és a 0271/14 hrsz-ú földterület találkozása cím: GPS koordináta: 47.648141, 19.897733
19.	Pengyi kereszt	helyrajzi szám: 083 hrsz-ú út és a 063 hrsz-ú közút találkozásánál és a 084 hrsz-ú szántó „sarka" találkozásánál cím: Örsi úton haladva, a Szarvágy hídután a dülőút jobb oldalán GPS koordináta: 47.621437, 20.005301
20.	Pethes kereszt	helyrajzi szám: 3732/4 hrsz-ú közútnál találhatócím: Széchenyi utcán (hrsz 3732/3) a 3827 hrsz-ú teleknél
21.	Régi templom kereszt	helyrajzi szám: 24 cím: Köztársaság téren lévő Szentháromság Római KatolikusTemplom mellett lévő területen